బాలానంద

Acc. No: 15826

వేయి తలలు నరికిన
అపూర్వ చింతామణి

71
2-87

నాగశ్రీ

నవరత్న బుక్ సెంటర్
ఏలూరు రోడ్ .... విజయవాడ-2

ప్రథమ ముద్రణ
1987

ముఖచిత్రం:
వి. యస్. ప్రకాష్

ప్రచురణ :
నవరత్నా బుక్ సెంటర్
ఏలూర్ రోడ్, విజయవాడ-2

ముద్రణ :
"వెంకటరత్నా"
విజయవాడ-2

వెల : రు. 10-00

విషయ సూచిక

మరుద్వతీ నగరము	5
ప్రాణదానం చేసిన పరమయోగి	8
గుట్టుచెడని గుప్తయోగి	11
చింతామణి రహస్య భవనము	14
ప్రభాకరుని సాహసము	17
సుధాకరుని శుభోదయము	22
సుధాకరుని సాహస యానము	26
విక్రమార్కునితో చెలిమి	32
మొదటి ప్రశ్నకు సమాధానము	36
జయసేన మహారాజ చరిత్ర	39
దారితప్పిన ప్రయాణము	45
కేదారగుప్త మహారాజు కథ	48
పతాకసేన మహారాజు కథ	54
తప్పించుకొని పోయిన దొంగలు	58
రత్నప్రభా కేదారగుప్తుల కలియక	64
తిరిగివచ్చిన రాజదంపతులు	71
భేతాళముని చేసిన యుపకారము	76

రజితనగర ప్రయాణము	80
ప్రాణగండము తప్పిన పరదేశి	85
హరిచందన సుధాకరుల సాంగత్యము	90
నటరాజ దేవాలయ నాటకము	95
మరుద్వతీనగరం చేరిన మహారాజులు	100
సుధాకరుని పునరాగమనము	104
చింతామణీ సుధాకరుల కళ్యాణము	108

అపూర్వ చింతామణి

మరుద్వతీ నగరము

అది మణిద్వీపమునందున్న మరుద్వతీ నగరం. అతి సుందర మయింది. దానిని పాలించే రాజుపేరు ధీమంతభూపాలుడు. ధర్మపాలన కాయన పెట్టినపేరు. మిన్నువిరిగి మీదపడినా చలించే మనిషికాదు. ప్రజల కష్టాలు తన కష్టాలుగ భావించి వారికి సుఖశాంతులు కలిగిందాకా కన్ను మూయడు. వెన్నువాల్చడు. ధీమంతభూపాలుని దేవేరిపేరు సుగుణాదేవి. ఆ పేరామెకు సార్ధకమయింది. వారికి నమ్మదగిన మంత్రి విశారదుడు. ధీమంతునికి ధనం, దర్పము, పేరు, ప్రతిష్టలలో లోపమంటూ లేదు.

ఎక్కేటందుకు మేడలున్నా, ఏలేటందుకు వాడలున్నా, కులం నిలిపేటందుకు కొడుకులేని కొరత వారికి తీరలేదు. ఆ రాజదంపతులు దాన ధర్మాలు చేయగా, చేయగ దివ్యక్షేత్రాలు తిరగగా, తిరగగ నోములు వ్రతాలు నోయగా– నోయగ వేల్పులకు విప్రులకు మ్రొక్కగా మ్రొక్కగ చాలాకాలానికి కలిగిందొక్క చక్కదనాల బాల. ఆడపిల్లయినా అదేచాలను కొని పుట్టిన పాపాయికి "చింతామణి" అని పేరుపెట్టి ముద్దు ముచ్చటలతో మురిపెమును పెంచుకుంటున్నారా తల్లిదండ్రులు.

ఆడంగ పాడంగ అయినవారిందరికి ఆనందాలు పండంగ అమ్మాయికైదేండ్లు నిండినై. పెద్దయెత్తున అక్షరభ్యాసం చేయించాలనుకున్నాడు

ధీమంతుడు. మహారాజుల మాటకు తిరుగేముంటుంది? ఎక్కడెక్కడి చుట్ట పక్కాలను పిలిపించాడు. ఆ వచ్చినవారిలో ధీమంతుని బావమరుదులైన ఉజ్జయినీ పురాధీశ్వరుడు సూర్యవర్మ మహారాజు. వజ్రపురాధీశ్వరుడు చంద్ర వర్మ మహారాజులు గూడ వారివారి బంధుమిత్ర పరివారాలతోగూడ విజయం చేసి యున్నారు. పాలకులంతా తమ తమ లాంఛనాలతో విచ్చేసియున్న సమయం కనుక నాటి మదుద్వతీ నగరం క్రొత్త క్రొత్త హంగులు సంత రించుకొని కలియుగ వైకుంఠంలాగా కళకళలాడుతూంది.

దూరదేశాలనుండి వచ్చిన బ్రాహ్మణులు మొదలైన వారికిగూడా తగిన సన్మానములు జరిగినై. కవులకు. గాయకులకు. పండితులకు, శిల్పు లకు. కళాకారులకు బహుమతులందినై. వచ్చిన వారంతా ధీమంతభూపాలుని త్యాగశీలాన్ని పొగిడారు. కుంటి. గ్రుడ్డి. మూగ మొదలైన నిరుపేదలంద రకు లేదనకుండా అన్నదానం జరిగింది. పెద్దలైన వారంతా రాజకుమారిని వేదమంత్రాలతో ఆశీర్వదించారు. తరువాత ధీమంతుడు తన కుమారిని విద్యా వంతురాలిని చేయునిమిత్తం గురువులవారికి అప్పగించారు. రాజగురువుల కన్ని వసతులు తమ కోటలోనే యేర్పరచటం జరిగింది.

తరువాత వారందరకు కొంచెం విశ్రాంతి దొరికింది.

ఆ సాయంకాలంవేళ రాజదంపతులు తమ బంధువులను వెంటబెట్టు కొని పూలవనంలోనికి పోయారు. వారికంటే ముందుగనే యుద్యానవనంలో చేరి ఆటలాడుకుంటున్న చింతామణిని, సుధాకరుని. ప్రభాకరుని చూచి ముచ్చటపడ్డారు. పిల్లలాడుతున్నది దొంగాట. ప్రభాకరుడు చింతామణి కన్నులకొక గుడ్డతో గంతకట్టాడు. ప్రభాకర సుధాకరులిద్దరూ చింతామణిని కవ్వించుతూ తప్పుకుంటున్నారు. వారిని కనిపెట్టి గంతకట్టుకొనిన చింతా

మణి వారిలో నెవనినైన పట్టుకోవాలి. ఒకవైపునుండి యింకొకవైపు పరుగిడే ప్రభాకరుని పట్టుకుంది. సుధాకరుడు వచ్చి ఆమెకు కట్టిన గంత విప్పాడు. చింతామణి ప్రభాకరుని చేయిపట్టుకొని "నేను దొంగను పట్టుకున్నా" నన్నది. అంతవరకు ప్రక్క-ప్రక్కలందే రాజదంపతులు, బంధువులంతా సమీపించి పకపకనవ్వారు. ధీమంతుడు "భలేదొంగను పట్టుకున్నావమ్మా! ఇంతకీ దొంగ యింటిదొంగా? బయటిదొంగా!" అన్నాడు. పిల్లలు ముగ్గురూ బిడియంతో మారుమాటాడకుండా పారిపోయారు.

తరువాత వారంతా వనంలోని శిలావేదికలమీద కూర్చున్నారు.

సుగుణాదేవి చిరునవ్వు నవ్వుతూ "చింతామణి ఈ యిద్దరు బావలలో ఏ బావను చేసుకుంటుందో!" అన్నది. "ఎవరైనను మాకొక్కటియే. ప్రభాకర సుధాకరులిద్దరూ ధీమంతునకు మేనల్లుండ్రేకద!" అన్నాడు సూర్యవర్మ. చంద్రవర్మ అందుకుని మన ప్రభాకరుడు సుధాకన్న ఆరునెలలు పెద్దయినను పెద్దవాడే. నిజానికి నాకన్నగారును, ధీమంతభూపాలునకు పెద్ద బావమరిదియునైన సూర్యవర్మ మహారాజుగారి తరువాతనే నేనును. కావున ప్రభాకరుడే మధుద్వతీ నగరానికల్లుడు కాదగినవా"డన్నాడు. సూర్యవర్మ యంతట "అది నిజమే తమ్ముడూ! ఒకప్పుడు నీ కుమారుడే బావగారి కల్లుడైతే నేను కాదందునా! నాకు ప్రభాకర సుధాకరులలో యెవరైన నొకటే గద! అందుగురించి యింతగా చర్చింపవలసిన పనిలే"దన్నాడు.

"ఎప్పుడో జరగబోయే పెండ్లికి యిప్పుడే ముచ్చట లెందుకులె" మ్మంది సుగుణాదేవి మహారాణి. ధీమంతుడంతట వారలనుచూచి "నాకున్నదొక్క కుమారి. ఇద్దరితో నేను వియ్యమందుకొనలేను. కాబోయే వియ్యాలవారెవరైనా అనగ మా చింతామణి రేపు ఉజ్జయినీ నగరం కోడలయిన, వజ్ర

పురం కోడలయినా మన ముప్పురిలో బేధభావం లుండరాదు. ముగ్గురి దొకటే మాట— ఒకటే రాజ్యం- ఒకటే కుటుంబం" అన్నాడు.

అంతకన్న కావలసిన దేమున్నదన్నాడు సూర్యవర్మ.

అదే కావాలన్నాడు చంద్రవర్మ.

నాటికందరూ లేచి రాజభవనం ప్రవేశించారు. మరునాటి యుద యాన బంధువులందరికి మర్యాదలుచేసి వీడ్కోలు చెప్పాడు ధీమంతభూపాలుడు.

ప్రాణదానం చేసిన పరమయోగి

చింతామణికి చదువంటే మంచినీటిప్రాయమయింది. ఏడాది తిరగకముందే యెంతో చదువు చదివింది. ఎంతగొట్టు పుస్తకమునైనా యిట్టే చదివి అర్థం చెప్పడం. విమర్శించి మాటాడటంలో గూడ గొప్ప దిట్టయింది. తండ్రికి కొడుకయినా కూతురయినా తానేయైనందునను చదువులో యెదురులేకుండా ముందుకు పోతున్నందునను ధిమంతుడామెకు రాజ్యాంగ ధర్మాలు. యుద్ధ రహస్యాలుగూడ నేర్పించాడు. అంతేకాకుండా కత్తిపట్టడం, సాము సేయడాలలోగూడ చింతామణి ఆరితేరింది.

ఆ తల్లిదండ్రుల అనందానికి అవధులు లేకపోయినై.

అయ్యవారికి ఘనమైన గురుకట్నం లభించింధి.

చింతామణి అందచందాలు. చదువు సంస్కారాలు. గుణగణాలు చూచిన రాజకుమారులంతా ఉబలాటపడినా మేనరికం ఉన్నందున మనాతో

చనలు సాగవులెమ్మనుకొని యెక్కడ వాలక్కడనే సర్దుకుంటున్నారు. ధీమంతుడు కుమారికి వివాహం చేయాలనుకుంటున్నాడు.

ఒకనాటి సమయాన చింతామణి చెలులతోగూడి వనవిహారం చేస్తూంది. గుబురుగావున్న పొదరింటి పూలు స్వయంగా కోసికొనబోయింది. ఎటునుండి వచ్చిందో త్రాచుపాము కాటువేయడంతో రాజకుమారి పడి పోయింది. వెంటనే చెలులు పరుగెత్తుకుంటూపోయి అంతఃపురంలో చెప్పారు. అందరూ గుమిగూడారు. చింతామణికి విషమెక్కి మనస్మారవం తెలియకుండ ప్రాణాపాయ స్థితిలో పడిపోయింది. మంత్రుల వారు రాజవైద్యులను రావించారు. ఆవాలు మంత్రించి చల్లారు—మంత్రాలు పెట్టారు—చెట్లువేరులరగ దీసి పూశారు-ఎవరెన్ని చేసినా బూడిదలో పోసిన పన్నీరట్లు ఫలితం లేకుండా పోయింది.

రాజకుమారికి తెలివిరాలేదు-లేకపోగా నోటనురుగు రావడ మధిక మయింది. దేహం చాలవరకు నల్లబడింది. కాలు సేతులు కూడ మంచుముద్ద లయ్యాయి. చింతామణి బ్రతుకును గురించి చెప్పలేమంటూ పెద్దపెద్దవైద్యు లంతా పెదవి విరిచారు. ఆమాటలు విన్న సుగుణాదేవి “అమ్మో! నాచిట్టి లేకపోతే యింక నేనీ భూమిమీద బ్రతకటమెందు” కంటూ గోడుగోడున నేడుస్తూ నేలమీద బడి బాధపడుతూంది. ఆమె దుఃఖన్ని యెవరూ ఆపలేక పోయారు.

ధీమంతభూపాలుర వారికి కాలు సేతు లాడలేదు. మహారాజా వారు మగవారైనందు వలన రాణిగారి మాదిరే రోదనం చేయడం లేదనేకాని లోలోపల కుళ్ళిపోతున్నాడు. “ఎవరైనాసరే యీసమయంలో వచ్చి నాకుమర్తె ప్రాణాలు రక్షించిన వారికి నారాజ్యంలో సగంయిస్తా” మని ప్రకటించాడు కూడాను. కాని యెవరూ ముందుకు వచ్చిన వారులేరు.

అంతలోనే రాజసేవకుడు ఒక బైరాగిని వెంటబెట్టుకొని ప్రభువు లకు పరిచయం చేశాడు. ఆ వచ్చిన సన్యాసి రాకుమారిని పరిశీలించి చూచి "మహారాజా! పరిస్థితి చాలవరకు విషమించి పోయిన మాట నిజం. నేను వైద్యం చేసి యీమె ప్రాణాలను కాపాడతాను. నేను చెప్పినట్లు చేయించండి" అన్నాడు. ప్రభువు గారు "చెప్పండి మహారాజా! మీరు చెప్పినట్లే చేస్తా" నని అంగీకరించాడు. వచ్చిన వైద్యుడు చింతామణి నొక ప్రశాంతమైన గదిలో పరుండ బెట్టించి—తన యెద్దనున్న మూలిక దీసి అరగదీయించి ఆమె దేహ మంతట పూయించాడు. తన దగ్గరున్న యింకొక పొడిని తీసియిచ్చి నిప్పుల మీద దీనినివేసి పొగపట్టించాడు—ఆమె లేచేవరకు మీరెవరును లేపవద్దని కట్టు బాటు చేయించాడు. విసనకఱ్ఱలతో విసరించాడు.

ధీమంతు డలాగే చేయించాడు.

నడిరేయి జామున చింతామణి కాలు సేతులు కదిలించింది.

అది చూచిన వారంతా "అమ్మయ్యా" అని ఊపిరి పీల్చుకున్నారు.

ధీమంత భూపాలుని ముఖం వికసించింది. మహారాణి చెవులలో మంచి మాటలు వినబడినంతనే ఆమె వెయ్యిమంది దేవతలను మ్రొక్కుకుంది. రాజకుమారి యిపుడు కన్నులు విప్పి మాటాడుతూంది. నీరసంగా వున్నట్లు కనబడుతూంది. సన్యాసి పుణ్యమా అంటూ రాజకుమారి బ్రతికిందని ఊరువాడా చెప్పుకున్నారు. రాజదంపతులు వైద్యునికి చేతులు మోడ్చి "అయ్యా! మీరు భగవంతుని లాగా సమయానికి వచ్చి మాకు పుత్రభిక్ష పెట్టారు. ఇంకొక గడియ గడచి యుంటె మాకామె దక్కియుండెడిదికాదు. ఏమైన కానీయండి. నేనాడిన మాట తప్పను. అన్న ప్రకారంగా మీకు నేనర్థ రాజ్యమిచ్చుచున్నాను. తీసు కొనండి" అన్నాడు.

గుట్టు చెడని గుప్తయోగి

ఆ మాటలకు సన్యాసి నవ్వి "రాజా! మేము సన్యాసులం. ఏమీ అక్కర లేదనుకొని మాకున్నవానినే అనుభవించకుండా లోకకల్యాణం గోరి దేశయాత్రలు చేసేమాకు రాజ్య మెందుకు? పరోపకారి ప్రతిఫలం కోరరాదు. మేమే పనిచేసినా మంచిపనినే చేస్తాం. ఆ ఫలితం ప్రజలకే పంచి పెడతాం" అన్నాడు ప్రశాంతంగా.

శ్రీమంతు డందులకు సవినయంగా "స్వామీ! ఇస్తానన్న రాజ్య మవసరం లేదంటున్నారు. మరి మీకేంకావాలి! అదయినా చెప్పండి—నేను మీ ఋణం తీర్చుకుంటా" నన్నాడు.

నాకు కావలసిన పనిని నీవు చేస్తావా?

తప్పక చేస్తాను స్వామీ!

నాకు నమ్మక మేమిటి?

ఒక్కగానొక్క కుమార్తెయైన మా చింతామణి మీద ప్రమాణం చేస్తున్నాను.

ఇకచాలు—ఐతే విను మహారాజా! ఆడిన మాట తప్పరాదు. మమ బోంట్లతో మీకు పరిహాసములు తగవు. మాకు కోపము వచ్చినచో శపించక తప్పదు. అంతవరకు రానీయ కుండా నీవు చూచుకొన వలయును. నేనొక దీక్షబూని యున్నాను. అది నీయాజమాన్యం క్రింద; నీనగరంలోనే జరుప నిశ్చయించుకున్నాను. నా సంకల్పం నెరవేరితే నీ కింద్రపదవి లభిస్తుంది. నీరాజ్యములో కనకవర్షం కురుస్తుంది. మరుద్వతీ నగరం మహేంద్రుని స్వర్గమై పోతుంది" అన్నాడు సన్యాసి.

"అంతా మీదయ-సెలవీయండి" అన్నాడు రాజు.

మీయీ పట్టణానికి తూర్పుగ మైలుదూరంలో ఒక పెద్ద ప్రాకారం నిర్మించాలి. అందులో ఒక భవనం. లోపల మరికొన్ని వేదికలు. రాకుమారి దీక్షాకంకణం ధరించి ఆమందిరంలోనే యుండాలి. నమ్మదగిన దాసి యొక రుండ వచ్చును. తల్లిదండ్రులయిన మీరైనను నాయనుమతి లేకుండగ నామెను చూడరాదు.

నేనామెకు మూడు ప్రశ్నలు చెప్పుదును. వాని నింకొక రడగరాదు. ఎవరైనను గాని ఆ ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పిన వానినే రాజకుమారి వివాహ మాడ వలయును. రాజకుమారి ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పెదమని వచ్చి చెప్పలేకపోయినవాడు మీకెంత బాంధవుడైనను—మిత్రుడైనను—యెవరైనను నేను చాటుననుండి సైగచేసి నంతనే చింతమణి తన చేతి కరవాలమున వాని మెడనరికి వేయవలయును. ఏమంటా"వన్నాడు.

శ్రీమంతుని నోట మాటరాలేదు. అమాంతంగ లేచి బైరాగి పాదాల ముందు కూర్చొని "మహామునీ! చావనున్న నాకుమార్తె బ్రతికినదేకాని—ఆమె బ్రతికిన యానందము మాకేమున్నది! అశుభం శుభం తెలియని నాబిడ్డ కింత భయంకర నియమంబు లెందుకు? చింతామణి నాకు లేకలేక కలిగిన యొక్కగానొక్క కుమార్తె. ఆమెను నామేనల్లున కిచ్చి వివాహం సేయు టకుగూడ నిశ్చయం జరిగి పోయింది. దయయుంచి యీ పని యింకెవరి చేతనైనను చేయించండి. మీకు పుణ్యముంటుంది. మీకు కావలసిన ధన మిస్తాను తీసికొనండి" అని వేడుకున్నాడు.

ఆమాటల కాగ్రహం కలిగిన సన్యాసి చివాలున లేచి "ఏమిరాజా! కావలసినంత ధనమిచ్చెదవా! నీ ధనమేరికి కావలయును; చేతనైన నాకిచ్చిన

మాట చెల్లించుకో. లేకపోయిన నేనింకొక చోటుకు పోగలను. నాయంత మునీంద్రుని మాటమీదనే నీకునమ్మకం లేకపోయినపుడు నిన్ను నేనేమి బాగుసేయగలను! చింతామణి మీద నీవుచేసిన ప్రమాణ మొకసారి జ్ఞప్తికి దెచ్చుకో. ఆమెబ్రతుకు నింక బండల పాలు సేయడం తండ్రిగా నీకు తగదు."

"ధీమంతా! నేనేరాలేదనుకో. పాముకరచిన నీకుమారి బ్రతుకదనుకో. అపుడేమి చేయుదువు? అలాగే ననుకొని నా కిచ్చిన మాట నిలబెట్టుకొన లేవా? ఒకవేళ నీవు తలంచినట్లు నీ మేనల్లుడే నా ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పి ఇంటల్లుడైతే కాకూడదా! దానికంత బాధపడే పనేమున్నది? నేనా మెను బ్రతికించాను. నీవు చేసిన ప్రమాణంవలన ఆమె కపకారం కలగడం నా కిష్టంలేక యింతగా చెప్పాను. ఇక నీ యిష్ట"మంటూ రెండడుగులు ముందుకు వేశాడు బైరాగి.

మహారాజమాంతంగా ముని పాదాలు పట్టుకొని "స్వామీ! మన్నించండి. నా కేదో భయముగనే యున్నది. ఐనా కాదనలేక మీ నిర్ణయానికి బద్ధ పడుచున్నాను. మీ ఇష్టానుసారంగానే చేయించండి. రేపే పని మొదలు పెట్టించి మీరే దగ్గరుండి కావలసినట్లా భవనం కట్టించుకొనండి. ఎప్పుడెంత ధన మవసరమైతే అంత తీసుకొనండి. ఇక భారమంతా మీదే" నన్నాడు.

స్వామి గడ్డం సవరించుకున్నాడు.

మహారాణి మౌనంగా అంతఃపురానికి తిరిగి పోయింది.

"అయ్యా! తెలియక నేనడుగుచున్నాను. మీరు వేరుగా భావింపక మీ పేరేమి? ఊరేమి? ఏమి చేయుదురు మొదలైన వివరములు సెలవీయ

ప్రార్థన" యని యడుగుతూ నిలువంబడియున్న రాజుతో నా సన్యాసి గంభీరముగనే "ఓయీ రాజా ! నేనొక మునినని తెలియుచునే యున్నదిగద ! మహా తపస్విని–నేనిప్పుడొక కార్యార్థిని. మాకొకచోట నివాసమంటూ యుండదు. సన్యాసి యెచటను కాపురస్థుడు కారాదు కనుక మాకూరు పేరు లుండవు. ఐనను పిలుచుట కంటివి కనుక నన్నిపుడు "గుప్తయోగి" అన వచ్చును. మీకాపేరెందుకు వచ్చింది అనిగాని-యిక ఏ వివరములుగాని మీ రడగరాదు–మేము చెప్పరా"దన్నాడు.

బైరాగి మునియైనందున శపించునేమో నను భయంబున ధీమంత భూపాలుడేమియు తిరిగి ప్రశ్నింపక సన్యాసి చెప్పిన వాని నన్నింటికి తల వంచి సరేనన్నాడు.

చింతామణి రహస్య భవనము

నగరానికి తూర్పుగా ఒక మహారాజ భవన మవతరించింది. చుట్టు గోడ చాలా ఎత్తయింది. లోపల విస్తీర్ణమును చాలా పెద్దది. లోపల నొక దివ్యభవనం. భవనంలో ఒక వేదిక. ఆ వేదికమీద నిలబడి చింతామణి ప్రశ్నలడుగుతుంది. వచ్చిన రాజకుమారునకొక బల్లపరుపు వేదిక. దానిమీద కంబలి పరచియుంటుంది. ఇచటనున్న మనిషి రాజకుమారి చేతికరవాలం వ్రేటునకందే దూరమున నున్నది. ఆ చెక్క కూర్పునకు క్రింద నొక విశాల భవనం. దాని కొకవైపున గుప్తయోగి నివసించే గది. రెండవ వైపున రాజ కుమారి చింతామణి తన నెచ్చెలి మంజులతోగూడ నివాసముండే మందిరము. ఆమె ప్రశ్నలడిగే సమయంలో గుప్తయోగి దగ్గరనే చింతామణిని కనపడ

మంటాను కాని రాజకుమారునికి కనపడదు. ఆ యోగి నరికివేయమని సైగ చేయగనే ఆమె నరికి వేయాలి. సేవకులా తలను వెనువెంటనే గొనిపోయి సింహద్వారంముందు పెట్టాలి.

రాజకుమారుడు నిలబడే వేదిక ఇతరసమయాలలో ఎవరూ రావడానికి వీలులేకుండా తలుపులు బిగింపబడినై. బల్లపరుపు క్రిందగా మెట్లున్నవి. అవి చింతామణికి గూడ తెలియవు. మెట్లు దిగితే క్రింద అంతా విశాలభవనం. అక్కడొక క్షుద్రదేవత నిలువబడి యున్నది. దానిముందు గుగ్గిలం—నిప్పుల కుంపటి—చిన్న ఎముకలు-తల పుర్రెలున్నవి. అదియొక క్షుద్రమాంత్రికుని రహస్యమందిరమని తెలిసికొన వచ్చును. అది గుప్తయోగి కవసరం.

ఆ భవనమంతా చీకటిమయం. అందులో కొన్నిచోట్ల విలువైన రత్నాలు నిలుపబడినై. రత్నాల కాంతితో భవనమంతా పట్టపగలుగా కనుపిస్తుందికాని గుప్తయోగి ఆ రత్నాలకు కొన్ని మూతలమరించాడు. ఆ మూతలను రత్నాలమీద సుంచడం. తీయడం యోగికితప్ప యింకొకరికి తెలియదు. ఆ రహస్య భవనం తరువాత దట్టమైన గోడ. వెలుపల కొక మార్గం. తరువాత కొంచెం బయలు. బయలు నంటుకొని పెద్ద సరస్సున్నది. అది చాలా లోతయింది. విశాలమయింది కూడాను. పేరు చెందిన పెద్ద యీతగాండ్రుతప్ప సామాన్యులా సరస్సులో దిగలేరు. సరస్సుకు బయలుకు రెండు పెద్ద పేద్ద రాళ్ళు చట్టుబండలలాగ నున్నవి. ఆ బండల నంటుకొని సరస్సులోనికి పోనవకాశం లేకుండగ బాగుగ ఇనుపతీగెల వల అమర్చబడింది. ఈ ఇనుప తీగెల వలలోనుండి సరస్సుమొత్తం కనుపిస్తుంది. కావలసినంత గాలి వెలుగులు లభించినా రాకపోకల కవకాశంలేదు. తీగెవలలోని సందులలో చేతులు మాత్రమే పడుతుంది.

ప్రాకార ముఖద్వారాని కెదురుగా నూరుగజాల దూరములో ఎత్తయిన నిలువులు రెండు నిలిపి, దానిమీదుగా నొకదూలము నమరించి దానికొక పెద్ద గంట కట్టబడివుంది. గంట మ్రోగించుటకు గొలుసునుకూడా కట్టబడింది. ఎవరయినా వచ్చి ఆ గొలుసు లాగిన యెడల దానిని వెంటనే పట్టుకొనిపోయి గుప్తయోగిగారి కప్పగించుట ఇరువురు రాజసేవకులు కాచుకొని యున్నారు.

ఆ గంటకు ప్రక్కగా ఇంకొక పెద్ద చెక్క పలక మీద "ఎవరైనను గాని రాజకుమారి యడిగే ప్రశ్నలకు సరియైన సమాధానం చెప్పగలవానిని మాత్రమామె వివాహ మాడగలదు. మరియు వారికి మరుధ్వతీరాజ్యం దక్కుతుంది. సమాధానము చెప్పవచ్చిన యువకుడు గొలుసు లాగవలయును. రాజభటులతనికి గొనిపోయి వేదిక మీద నిలువబెట్టెదరు. రాకుమారి యడిగిన మూడు ప్రశ్నలకు సమాధాన మీయలేక పోయిన యెడల వానిని అప్పటి కప్పుడే అక్కడి కక్కడే ఆమె కరవాలంతో నరికివేస్తుంది. వాని తలతెచ్చి ఈ కోట ద్వారంముందు వ్రేలాడగట్ట బడుతుంది. తగిన సత్తాకలిగినవారే ఇందులో పాల్గొనండి" అని వ్రాయబడింది.

మునిస్వాములు నిర్ణయించిన సుముహూర్తంలో చింతామణి తలంటు స్నానంచేసి, పట్టుబట్టలు ధరించి, నవరత్న హారాల నలంకరించుకొని, రాజరాజేశ్వరీదేవికి ప్రదక్షిణ సహితంగా వందనాలు చేసి బైరాగికిచ్చిన మాట ప్రకారం దీక్షాకంకణం చేతికి కట్టుకున్నాక తనకై నిర్మింపబడిన మందిరంలో ప్రవేశించింది. ఆమెకు తోడుండుటకు మంజులను మాత్రము నియోగించాడు.

ప్రభాకరుని సాహసము

తలపులన్నీ తారుమారు అయ్యాయి. ఎవరూ-ఏ నాడూ ఊహించి యుండని మార్పు మరుద్వతీ నగరంలో జరిగింది. ధీమంత మహీపాలునకు సంభవించిన యీ దురవస్థ కందరును సానుభూతి చూపిరేకాని; దానిని తప్పింప ఎవరికిని సాధ్యంకాక పోయింది. నేడో రేపో జరుగబోతూన్నదను కున్న చింతామణి పెండ్లి కింతలోనే యింత యవాంతరం కలగడంతో ఉజ్జయినీపురంలోను; వజ్రపురంలోను రాజకుటుంబాలలో చింతలేర్పడినై. ఇప్పుడీ పరిస్థితిలో రాకుమారి వివాహం జరుగుతుందా అసలు జరుగకనే పోతుందా అనే సందేహంగూడ తలఎత్తింది.

ప్రభాకరుని మనస్సు మరింత వేగంగా కొట్టుకాడింది. ఒకప్పుడు రాకుమారి వివాహం తనతోగాక తన చిన్నాయనగారి కుమారుడు సుధాకరునితో జరిపే మార్పులు వచ్చినా సంతోషంగా అంగీకరించేవాడు కాని చింతామణి ఇటువంటి విషవలయంలో పడిపోయిందంటే ఎంతమాత్రమూ సహించ లేక పోయాడు. మేనగోడలు నా మిడిమేలపు జడదారి యదుపాజ్ఞలనుండి తప్పించి యామెకు సంపూర్ణ స్వతంత్రం కలిగించితీరాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ఉన్నట్టులున్న ప్రభాకరు డొకనాడు ప్రయాణమై తలిదండ్రుల చెంతకువచ్చి మరుద్వతీ నగరం పోయి రావడానికి అనుమతి కోరాడు. ఉజ్జయినీ పురాధీశ్వరుడు మహారాణి శకుంతలాదేవి యిద్దరూ స్థంభించిపోయి "ఎందుకు నాయనా! ఇపుడేం పని?" అని యడిగారు.

"చింతామణి యడిగే ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పి ఆమె నా బంధం నుండి విడిపించి మామగారి కొప్పగించి రావడానికే" నన్నాడు ప్రభాకర్.

ఆమాట వినడంతోనే రాజదంపతులకు గుండె ఝల్లుమంది. "నాయనా! దూర మాలోచింపక తొందర పడరాదు. ఆ సన్నాసి అన్ని కట్టుదిట్టములు చేసినాడంటె అవి సామాన్యమైన ప్రశ్నలై యుండవు. మన కెవరికిని తెలియని కథ యేదో వానికి వాని ప్రశ్నలకు ముడిబడి యుండవచ్చును. ఆలోచన లేని ఆవేశమునకిది సమయం కాదు. మన ధీమంత మహారాజేమి తెలివితక్కువ వాడా! రాజకుటుంబమునే తన గుప్పిట నిరికించుకొన్న మాంత్రికుని నమ్మరాదు. కొంతకాలం నిదానించిన చూడవచ్చు"నని యెన్ని విధాల చెప్పినా వినని ప్రభాకరు డామరునాటి యుదయంబున యింటిలో చెప్పకయే మరుద్వతీనగరం పోయి చేరుకున్నాడు.

ప్రభాకరుని రాక కానందించిన ధీమంతమహారాజు "నాయనా! ప్రభాకరా! విధి బలీయమైనది. దాని నెవరును తప్పజాలరు. చింతామణి బ్రతుకు చిక్కుల పాలయింది. పరమేశ్వరుడే ఆమెను కాపాడ దగినవాడు. చూస్తూ చూస్తూ నీవెందులకా యుపికంఠం పాలుకావాలి? రాబోయే మార్పు చూచి చేయబోయే పని నిర్ణయించుదాం. తొందరపడి ముందుకు పరుగెత్తకు"మని చెప్పారు. కాని ప్రభాకరుదెవరి మాటలను చెవిబెట్టకుండా పోయి గొలుసు లాగాడు. రాజభటులాతనిని గొనిపోయి వేదికముందు నిలబెట్టారు. చింతామణి కంకణం ధరించి ఆనాటికి పదునైదు దినములైనది. సమాధానం చెప్పడానికి రాకుమారులు రావడ మిదే ప్రారంభం.

గుప్తయోగి శిక్షణ పొందిన చింతామణి వేదిక మీదికి వచ్చి ప్రభాకరుని చూచింది. వెంటనే వెనుకకు తిరిగిపోయి సన్యాసితో "స్వామి!

ఆ వచ్చినది మా బావగారు నాకిప్పుడు సంకటం వచ్చిపడింది. అటుచూస్తే బాధ్యతగల బాంధవ్య బంధం—యిటుచూస్తే గురువుల వారి యాజ్ఞ. నేనేమి చేయవలయును?"నని అడిగింది.

అందులకా స్వామి కఠినంగ "చింతామణీ! కంకణం ధరించిన తరువాత బాంధవ్యా బాంధవ్యములను చూడరాదు. నీవు నాకిచ్చిన మాట చెల్లితీరవలసిందే. ఐతే ఒక్క సదవకాశం. ఆ వచ్చిన రాకుమారుడు నీకంతగా బావగారని చెప్పుచుంటివి కనుక చేతనైనచో నీవు వానిని ప్రశ్నలడగక ముందే తిరిగి పొమ్మని చెప్పు. అతడు మరలిపోయిన నేను కాదనను. కాని; ప్రశ్నలు వినిన తరువాత సమాదానం చెప్పలేకపోయెనేని ఆవచ్చిన వారెవరైనను గాని నీ పని నీవు నెరవేర్చితీరవలయును. అందుకు భిన్నముగా జరిగిన నేనెంత మాత్రము సహించ"నని శాసించాడు.

చింతామణి తిరిగి వేదిక మీదకు వచ్చింది. "బావగారూ! నా మాట వినండి. పరిస్థితుల ప్రభావంవలన నే నొక కిరాతకురాలినిగ మారి పోయాను. పూర్తిగ స్వతంత్రము లేని దానను. నే నడుగబోవు ప్రశ్నలకు మీ పాండిత్యమునకు సంబంధ ముండదు. మీరు చెప్పలేరు. ఈ విషయం చెప్పి ప్రశ్నలడుగకయే మిమ్ము తిరిగి వెనుకకు పంపగల యనుమతిని నేను గురువుగారి నుండి సంపాదించు కున్నాను. ప్రశ్నల నడిగినతరువాత నే నెవరినైన వధింపక తప్పదు. నేనుగా బ్రతిమిలాడు కొనుచుంటిని కావున నామాట విని మీరింతట మరలి పోవుట మంచి"దని యెంతగానో బ్రతిమిలాడి చెప్పింది.

ప్రభాకరు డామాటలు లెక్కచేయక "తిరిగిపోవడానికే నేనింత దూరం వచ్చితినా చింతామణీ! నిన్ని చెఱసాల నుండి విముక్తి చేయకుండ విడిచి

పోయిన దానికంటే చనిపోవడమే మంచిది. నీ వడగగల ప్రశ్నలడుగు" మని ధీమాగా నిలబడ్డాడు. చింతామణి ఇంకనేమీ మాటలాడలేక పోయింది. అయితే వినండి నా ప్రశ్నలలో మొదటిది.

1. వది.: సర్వము సన్యసించిన పరిశుద్ధ మునీంద్రుని చందంబున నటించి; రాజాదరణము పొంది, పూజారి మరదలకు మచ్చికపడి; మహా మంత్రి సమాంతంగా సంహరించి; ప్రియురాలితో గూడ సరిహద్దు రాజ్యానికి పారిపోయిన కపట సన్యాసి యెవరు. సరిహద్దు రాజుల వైరములెట్లున్నవి ? ఆ రాజులెవరు ? వారి పేరులేవి ?

2. వది:- తన నుండి రక్షణ పొందిన రాజుకు విశ్వాసపాత్రుడుగా నటించి; వాని చెఱసాలయందున్న శత్రురాజ దంపతులను బందీలనుండి తప్పించిన తరువాత వారిని విడదీసి రాణిపొందుగోరి మోసపోయిన యోగీంద్రుడెవరు; అతడిప్పు డెక్కడున్నాడు; తిరిగి ఈ రాజదంపతులు కలిసికొన్నారా; ఇపుడేమి చేయుచున్నారు; వారిపేరు లేమి ?

3. వది:- పెండ్లి సందడిలో ప్రవేశం కల్పించుకొని; ఆ రాజును వంచించి, ఆలయ పాలకుడై యుండి నమ్మి సేవించిన రాజును వాని కుమారులను మోసముతో బందీలను గావించి, పరాయి రాజులతో చెయ్యిగలిపి, మొదటిరాజు సింహాసనము నాక్రమించిన సాహసి ఎవరు? అతడిపు డెక్కడ నున్నాడు ? ఆ రాజదంపతులేమి చేయుచున్నారు ? వా రెవరు ?

ప్రశ్నలువిన్న ప్రభాకరున కేమియు బోధపడలేదు. చింతామణి కరవాల మెత్తింది. ప్రభాకరుడు జంకు గొంకులు లేకుండా "చింతామణీ ! తొందరపడకు. ప్రశ్నలకు నిబంధము లుండవలయును. అవి లేనివి ప్రశ్న లనిపించుకొనవు. నీ వడిగిన మూడు ప్రశ్నలలో నే యొక్కటేనియు

నాధారము గలది లేదు. ఇది దేశములకు సంబంధించినవా! రామాయణార్థము లోనివా! భారతమునకు సంబంధించినవా! చారిత్రాంశములా! సాంఘిక సమస్యలా! చందోవ్యాకరణ తర్క మీమాంశ అందలి విషయములా! ఏ సంబంధం లేని యీమాటలు ప్రశ్నలెలాగా కాగలవు! ఈ తలాతోకాలేని పిచ్చిమాటలకు సమధానం చెప్పలేదని రాజకుమారుల సంహరించుటకు మీకెవరధికార మిచ్చా"రని గద్దించాడు.

ప్రభాకరుని మాటలు నిజములేనని చింతామణి గ్రహించింది.

లోపల నుండి యొక గంభీర స్వరం వినబడింది. "చింతామణి! మన దొక రాజసభ కాదు-పండితసభకాదు. మన నిర్ణయంబునకు బద్ధులై మన దగ్గరకు వచ్చిన వారినే మన మడుగుచున్నాం. మన ప్రకటనలో మన ప్రశ్నలకు సమాధానములు చెప్పవలయు ననియేకాని; వారు తిరిగి ప్రశ్నించుట కవకాశమును కల్పించి యుండలేదు. మీ ప్రశ్నలు దీనికి సంబంధించిన వని చెప్పియుండను లేదు. మన మీతనికి సమాధానం చెప్ప వలసిన పనిలేదు. ఘుందీతని తలనరికివేయి" అనే మాటలు భయంకరంగా వినబడినై.

అంతే-చింతామణి కరవాలం ప్రభాకరుని తల నరికివేసింది.

మరుక్షణంలోనే ప్రభాకరుని తల కోట ద్వారమున వ్రేలాడగట్ట బడింది. చింతామణి తనమందిరానికి పోయి బావురుమని యేడ్చింది. ఆవార్త వినిన ధీమంతమహారాజు కుటుంబమేగాక ఉజ్జయినీ నగంలోనువజ్రపురంలోను రాజకుటుంబాలవారు శోకం పాలయ్యారు.

సుధాకరుని శుభోదయము

ప్రభాకరుని దుర్మరణవార్త వినీ వినడంతోనే సుధాకరునకు ఒడలు మండి పోయింది. "ఏమి చింతామణే స్వయముగా ప్రభాకరుని తలనరకడమా? ఎంత ఘోరం? ఎంత విపరీతం? ఇంతకా ముని యెవడు? వాని కింతధికార మెవ రిచ్చారు? వీరందరా బడుగు బైరాగి యడుగులకు మడుగు లొత్తు చుండిరా! నేనిపుడే పోయి ఆ కపట సన్యాసిని నా కరవాలంబున కెరగావించి చింతామణి చెర విడిపించుకొని వస్తా"నంటూ ప్రయాణ మయ్యాడు.

చంద్రవర్మ మహారాజు ధర్మపత్ని పద్మావతీదేవియు కుమారుని మందలించి "నాయనా! చిరంజీవి! జరిగిన దానికై మేము మాత్రము విచారింపక సంతోషించు చుంటిమా! మన ధీమంతమహారాజేమి యసమర్థుడా! చింతామణేమి యమాయకురాలా! బాటసారిగా వచ్చిన బైరాగి కింత బలము చిక్కినదన నాతడెంత మంత్రతంత్రశక్తులున్నవాడో తెలియకుండ తొందర పడిన ప్రయోజన మేమున్నది? నీవలె వీరావేశమున బోయిన ప్రభాకరుని గతియేమైనది? ప్రభాకరుం డంతంత మాత్రపు వారిని లెక్క జేయువాడు కాడే—పోయినవాడు తిరిగి రాలేకపోయినపుడు నీవు ముందుకు పరుగిడడం మంచిపని కాదు.

ప్రస్తుతం మీపెద్దనాన్న సూర్యవర్మమహారాజు కిపుడు కులము నిలుపగల కుమారుడే కొరవడై పోయినాడు. నీవు కూడాను అలాంటివాడవే. అంతేకాదు. ఒక రూపంగా నిజం చెప్పాలంటే మా మూడు కుటుంబాలకు నీవే వారసుడవు కాదగినవాడవు. ఎదుటివారి బలాబలాలు—యుక్తి కుయుక్తులు—మాయమర్మాలు తెలిసికొన కుండ సాహసించితే మేలు కలుగకపోగా కీడు

రాక మానదు కనుక ముందువెనుక లాలోచించినాక దేనికైనా పూనుకొనడం మంచి"దన్నారు.

"ఆ మాట లాలకించిన సుధాకరుడు గూడ ఒక దారికి వచ్చాడు.

నాన్నగారు! మీరన్న మాటలలో యెంతో యోచనవుంది.నా యావేశాన్ని అదుపులో పెట్టుకున్నాను. నేను మరుద్వతీ నగరం పోయిన వెంటనే ముని ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పడానికి తొందరపడను. అక్కడ నాయుక్తిశక్తుల కొలది ప్రయత్నించి గుప్తయోగి యడిగించే ప్రశ్నలేవో తెలిసికొని—ఎన్నిదేశాలు తిరిగైనా వాని సమాధానాలు సేకరించిన తరువాతనే చింతామణి యొద్దకుపోయి విజయం సాధించుకొని వస్తాను. నన్నుదీవించి పంపండి"అంటూ నమస్కరించాడు.

పద్మావతీ చంద్రవర్మ మహారాజు లానందమొంది కుమారుని దీవించి పంపించారు. సుధాకర్ మరుద్వతీ నగరం చేరి రాజదర్శనం చేసినంతనే ధీమంతమహారాజు "నాయనా! నీవును; గుప్తయోగి ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పు తలంపు మీదనే వచ్చావా!"అని అడిగాడు తడబడుతూన్న మాటలతో సుధాకరు డంతట "మామగారూ! సమాధాన మీయడానికే నేను వచ్చాను కాని యిప్పుడు కాదు. ఆ ప్రశ్నలేమిటా! వానిభావము లేమిటా? సమాధానము లేమిటా? బాగుగా తెలిసికొన్న తర్వాతనే చింతామణి దగ్గరకు పోదలంచాను. నాకు కొన్ని వివరాలందే దాక నేనిక్కడనే యుండదలచా"నన్నాడు.

ఆనందంతో పొంగిపోయిన రాజదంపతు లిద్దరూ "అంతకంటేనా; నీకీ యిల్లయితే మాత్రం పరాయిచోటు కాదుగదా! కొన్నాళ్లేం? ఎన్నాళ్ళయినా నీవుండ దగిన వాడవే"నన్నారు. సుధాకర్ మామగారింటనే నివాసం చేసి సన్యాసి యడిగే ప్రశ్నలేమిటో తెలిసికొన వలయునని వారిని వీరిని యడిగి

చూచాడు—నగరమంతా గాలించాడు కాని—కావలసిన సమాధానం చెప్పిన వారులేరు. ఎవరు బట్టినా "ఆ ప్రశ్నలేవియు మేము వినలేదు. మాకు తెలియవు. ఐనా—అంతా కట్టుదిట్టములు చేయబడిన సన్యాసి ప్రశ్నలు మాకు మాత్ర మెట్లు తెలియగల" వన్నారు.

ఇది యిటులుండగ చింతామణి సన్యాసి తనకు ప్రశ్నలు చెప్పి వల్లించుమనిన మొదటిరోజులలో నామె మఱచిపోకుండుటకుగాను వానినొక మొగలిరేకుమీద వ్రాసుకొని బట్టి పెట్టింది. కొంతకాలానికి మొగలిరేకు మాటే చింతామణికి గురుతులేదు. అది చింతామణి నెచ్చెలియైన మంజుల చేతికి దొరికినందున భద్రం చేసింది. ఆమె కొకనాటి కలలో కాళికాదేవి కనబడి "అమ్మాయీ! నీకు నీ రాజకుటుంబం మీద గల గౌరవాభిమానాలు చెప్పుకొనదగినవి. నీ స్నేహితురాలు చింతామణికి నీవలన కొంతమేలు జరుగ వలసి యున్నది. వేదికక్రిందగ బల్లకూర్పు నడుగున మెట్లున్నవి. అదొక చీకటి గది. దానివెనుక ద్వారమున్నది. తలుపు తెరిచితే సరస్సు. రేపు సాయంత్రం నీవచటకు పొమ్ము. ఈ మందిరం గోడనంటి యున్న శిలమీద కూర్చుండి యుండువానిని నీవు పోల్చుకొనగలవు. నీవు దాచియుంచిన మొగలిరేకు నతిరహస్యముగ నా యువకుని కందజేయుము. మీకు విజయం తప్పక కలుగు తుం"దని చెప్పి మాయమయింది.

మంజుల మనసారా కలలో కనబడిన దేవి మాటలు నమ్మింది.

సాయం సమయంవేళ సరసు తీరాన చల్లగాలికై జనం చేరుకుంటు న్నారు. సుధాకరుడు గూడ అక్కడకు వచ్చి కూర్చున్నాడు.

కొందరు యువకులు స్నానాలకు సరసులో దిగి యీతలు కొట్టు తున్నారు. వారి యందొకడు ప్రమాదానికి గురియై నీటిలో మునిగిపోవడం

చూచి. "అయ్యో! పాపమాతడు చావసిద్ధంగా వున్నా"డన్నవారే కాని మిక్కిలి లోతుగల నీటిలో దిగడాని కెవవరును సాహసించలేదు. అదిచూచిన సుధాకరుడు వెనుకముందు లాలోచింపకుండగనే సరసులోనికిదుముకి యాతతో పోయి ప్రమాద స్థితిలో నున్న యువకుని రక్షించాడు. ఆయనకు దగ్గరలో కనుపించింది చట్టుబండ. సుధాకరుడు తనచే కాపాడబడిన వానిని చట్టుబండ మీద విశ్రాంతి తీసుకొన నియమించి తానా భవనపుగోడవైపు దృష్టి సారించి మనసునందేదో యాలోచించుచు కూర్చున్నాడు.

సరసు గట్టునందున్న జనం సుధాకరుని మెచ్చుకొని మేము మీ చెంతకు వచ్చుచున్నామని సైగచేసి పడవలలో బయలుదేరారు. వారు రాకు మారుని చేరుకుంటానికి కొంతకాలం పట్టుతుంది గనుక సుధాకర్ మళ్ళీ తన యాలోచనలో బడ్డాడు. ఇంతలో యెదురుగా నున్న ద్వారం తెరువబడింది. లోపలనుండి బయటకు వచ్చి చిరునవ్వుతో తన్ను సమీపించుచున్న మంజు లను చూచిన రాజబంధువు మనసులో రకరకాల యూహలు తరంగాలుగా రాసాగినై.

"ఎవరు?" అన్నాడు సుధాకర్.

"నీకు దగ్గర దాననే" నన్నది మంజుల చనవు కల్పించుకొంటూ—

దగ్గరకే వచ్చావు కాని- నీ వివరాలు తెలియాలిగా!

తెలియ జెప్పడానికే వచ్చాను రాజకుమారా! నీ పేరు సుధాకర్. వజ్ర పురాధీశ్వరులవారి కుమారులు. మా మహారాజాగారికి ప్రియబంధువులు. చింతామణి యడుగబోయే ప్రశ్నలేమిటా తెలిసికొవడాని కాలోచించుచున్నారు. చాల పెద్ద పనిపెట్టుకొన్నారు కూడాను. ఏమిటలాగా చూస్తున్నారు! ఇదంతా నాకెలాగా తెలియుననేగదా! చెప్తాను వినండి. నేను ధీమంత మహారాజావారి

అంతఃపుర పరిచారికను. నా పేరు మంజుల. మిమ్ము నేను పోల్చుకున్నాను. రాజావారు చింతామణికి తోడుగా నన్నిక్కడ నుండ నియమించారు. రాత్రి నా కలలో కాళికాదేవి కనుపించి మీకీ మొగలిరేకు నందించుమని చెప్పింది. సన్యాసి యడిగే ప్రశ్నలిందు వ్రాయబడినై. కార్యసాధనలో భగవంతుడు నీకు సాయపడతాడు. నీకు జయం కాగలదంటూ మొగలిరేకు నాతనిచేతి కందించింది.

సుధాకర్ మహానందంతో పొంగి పోయాడు.

మంచిది మంజులా ! నీవు చేసిన యీ మేలు నేనెన్నటికి మరచిపోను. నీకు నీ రాజ కుటుంబం మీదనున్న భక్తి విశ్వాసాలు చెప్పుకోదగినవి. మీ స్నేహితురాలు చింతామణి నీకు బ్రతికినంత కాలం రుణపడి యుంటుంది. నీవు చెప్పినట్లు నేను కార్యం సాధించుతాను. అఁచూడూ! అక్కడ బయలు దేరిన పడవలలోని వారిటే వచ్చుచున్నారు. వారికంట పడకుండ నీవు వెంటనే యిక్కడి నుండి తప్పుకో మంజులా ! మఱచి పోకుండా మా చింతామణితో మీ బావ తొందరలో ప్రశ్నలకు సమాధానం సంపాదించుకొని వస్తానన్నాడని చెప్పి యామె నూరట బుచ్చు"మన్నాడు.

మంజుల సంతోషంతో మరలిపోయింది.

సుధాకరుని సాహస యానము

సుధాకరుని మనసులో యింతకు ముందున్నది సన్యాసి యడిగించే ప్రశ్నలేమై యుంటాయి యనేదొకటే యాలోచన. దైవ సహాయంతో ప్రశ్నలకు సమాధానా లేమిః ఎవరి నడగాలి యనే యాలోచనలు పెరిగి

పోతున్నాయి. ఐనా సుధాకరుడు వెనుకాడే రకంకాదు. సహనంతో; సాహసంతో కార్య సాఫల్యానికి విరామం లేని శ్రమచేయడానికి అలవాటు పడిన మనిషి.

దేవాలయానికి పోయి మనసార నమస్కరించాడు.

"పరమేశ్వరా! కేవలం యిది నాస్వార్థానికే కాదని నీకూ తెలిసినదే. ఎవడో యొక మాయా సన్యాసి క్షుద్రదేవతోపాసనా శక్తితో దేశద్రోహానికి పాల్పడ్డాడు. ధర్మమూర్తియైన ధీమంతమహారాజు విషవలయంలో చిక్కుకున్నాడు. మా అన్నగారేగాక యింకా ఎందరెందరో రాజకుమారులు యీ మహాదారుణా మారణారంగంలో బలియైపోనున్నారు. ఈ ఘోరాన్ని మీరు సహింపరాదు ఆ గుప్తయోగి ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పగల శక్తి నాకు ప్రసాదించు. నావలన యీ దొంగబైరాగి గుట్టుబట్టబయలు కావాలి. దేశం రక్షింపబడాలి. ఇందుకు నేను నిమిత్త మాత్రుడనే. నాకు ముందు దారిచూపే వాడివి—విజయం కలిగించేవాడివి కూడానీవే"నని ప్రార్థించాడు. మంచి సుముహూర్తాన మామ ధీమంతమహారాజావారి ఆశీస్సులు పొంది బయలు దేరాడు.

ఆనాడు వైశాఖ శుద్ధ విదియా సోమవారం. నెలపొడు పయింది. సుధాకరు డారాత్రంతా విసుగు విరామం లేకుండా - చెట్టు పుట్ట లనకుండా— రాయిరప్పలు చూడకుండా—ప్రయాణం చేసి ఒక యడారిలో ప్రవేశించాడు. తానింతవరకు కొన్నివందల యోజనాల దూరం ప్రయాణం చేశాడు. అక్కడ నుండి దారి మూడువైపులా చీలియున్నందున నెటుపోవలయునో తెలియలేదు అడుగుదామన్నా చెప్పడానికి నరసంచారం కనపడడంలేదు. అంతలో నవ్వు వచ్చి నవ్వుకున్నాడు. ఔను నా కెవరైనా కనపడ్డారే యనుకుందాం. "నీ వెక్కడకు పోవడానికి దారికావాలి" అని వారడిగితే నేనెక్కడకు వెళ్ళు చున్నానని చెప్పగలను? అని యనుకున్నాడు.

"నిజమే. నేనిపు డెక్కడకు పోవుచున్నాను? ఏ వూరు పోవాలి? ఎవరిని కలియాలి? ఏమిచేయాలి"యని యాలోచించుచుండగ వానికి "రాజ కుమారా!" అనే పిలుపు వినవచ్చినది. ఈ యెడారిలో నన్ను పిలిచే వారెవ రని సుధాకర్ నలువైపుల తిరిగి చూచాడు. మళ్ళీ వానికి "సుధాకరా! నిన్నే పిలుచుచున్నాను నా దగ్గరకు రమ్మనే మాటలు వినబడినై. అతడు పరిశీలనగా చూచాడు. ఆయనకు ప్రక్కగా నొకముని తన్ను సమీపించి "భయపడకు చిరంజీవీ! నీవీ తూర్పుదిక్కున నున్న మార్గమున పదియోజనముల దూరము పొమ్ము. అక్కడ తలక్రిందులుగా తపసు చేయుచున్న మునివలన నీకు మేలుజరుగుతుం"దని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

సుధాకరుడా పరిచయం కలిగిన బాటసారిని ఏవేవో అడగాలను కున్నాడు. కాని వానికామాట చెప్పిపోవుచున్న వ్యక్తి యిక మాటాడడని గ్రహించి నందున మళ్ళీ గుఱ్ఱమునెక్కి తూర్పుగా నున్న మార్గమందే ప్రయాణం సాగించాడు. పదియోజనాల దూర మెంతసేపో ప్రయాణం జరుగలేదు. తల్లక్రిందుగా తపసు చేయుచున్న మునిని చూచి నమస్క రించాడు. ముని పలుకలేదు. ఇక పలుకరింపరా దనుకొని నందున సుధాకరుడు ప్రక్కగా నొక రాతిపలకమీద కూర్చున్నాడు. కొంతసేపటికా ముని కన్నులుతెరచి చూచి రాజకుమారుని చేరబిలిచి ప్రక్కన కూర్చుండ నియమించి"నీవెవరవు? నీవు వచ్చిన పనియేమి! నీకు నావలకావలసినదేమి!" అని యడిగాడు.

సుధాకరుడు జరిగినదంతా వివరించి చెప్పుకున్నాడు.

తలక్రిందులుగా తపసు చేసిన మునీంద్రు డొక్కసారి గట్టిగా యూపిరిని పైకి పీల్చి యొదలివేసిన తరువాత "బిడ్డా! నీవు మంచిపనికి

కంకణం గట్టుకొన్నావు. గుప్తయోగి మోసగాడు. ఆతడు శపించు నేమొ నను భయంబున ధీమంత మహారాజు చిక్కుబడి పోయాడు. చింతామణి ప్రశ్నలకు సమాధానములు చెప్పలేక రాజకుమారు లెందరో చనిపోవు చుండుట విచారకరం. అట్టి భయంకర నరహంతక చర్య నరికట్ట నడుం గట్టిన నీవలన లోకాపకారం జరుగనున్నది.

"సుధాకరా! సన్యాసి యడిగించెడి మూడు ప్రశ్నలకు సమాధానములు వరుసగ యిలా, కాంశ్యరజిత నగరాలలో లభింపగలవు. వానిని సాధించుట సామాన్యమైన పనికాదు. ప్రమాదములెన్నో రాకమానవు. ఐనను ధైర్యసాహసములుగలవాని కెదురయ్యేడి యాటంకములవలన కాలహరణంబైన కావచ్చును కాని కార్యము నెరవేరకపోదు. ఐతే ధైర్యసాహసంబులకుతోడు అంతకన్న మించిన సహనము, యుపాయము లవసరములు. ఇచ్చటకు యుత్తరపు దిక్కుగ నిరువదైదు యోజనంబుల దూరము పోయితివేని మొదట యిలానగరము కనపడగలదు. నీకు ప్రమాదము సంభవించినపుడు మనస్సులో "జై మృత్యుంజయ మహామునియే నమః" అని నన్ను స్మరింపుము. నీకు విజయం కలుగుతుంది. ఇక పోయిరమ్మని దీవించి పంపించాడు.

సుధాకరునకపుడు తాను పోవలసిన నగరముల పేరులు తెలిసినై. మొదట చేరవలసిన పురమునకు దారియు కనిపించింది. అంతేకాకుండా దూర ప్రదేశములు, క్రొత్తచోటులలో నెప్పుడే ప్రమాదం కలిగినా దానినుండి తప్పుకొని బయటపడగల మంత్రంగూడ లభించింది. రెట్టించిన యుత్సాహంతో చివాలున లేచి మునీంద్రునకు నమస్కారంచేసి ప్రక్కనున్న కొల

నులో స్నానంచేసి చెట్లకాయలు కోసుకొని తిన్నతరువాత మళ్ళీ ప్రయాణం సాగించి ముందుకు దూసుకపోయాడు.

ప్రొద్దు నడినెత్తిమీది కెక్కింది. ఎండ తీవ్రమధికమై దేహమంతా చెమటతో తడిచిపోయింది. గుఱ్ఱంగూడ అలసింది. అదొక వనప్రదేశం. కొంతసేపు విశ్రాంతి యవసరమనుకొనిన సుధాకరుడా గుఱ్ఱాన్ని పచ్చిక బయలులోనికి దోలి తానొక పూపొదనీడ పరుండి కన్నుమూశాడు. వెంటనే గాఢనిద్రపట్టి యొడలు తెలియలేదు. సాయత్రం చీకటిబడువేళకు మెలకువ వచ్చి కన్నులుతెరచి చూడగా రాజకుమారుడంతకుముందు శయనించిన చోటునలేడు. కాలుసేతులు బంధింపబడిన్నై. గుఱ్ఱమెక్కడ నున్నదియు తెలియుటలేదు. అయనకంతయు నయోమయముగా మారిపోయింది.

వానికంతలోనే తప్పెటల మ్రోత వినబడింది. కత్తులు, గండ్ర గొడ్డళ్ళు చేతులందుంచుకొనిన కోయజాతి గుంపు వికటాట్టహాలు చేస్తూ వచ్చి తన్ను చుట్టుముాగారు. దానినిబట్టి రాజకుమారుడు తానిపుడున్నది కోయ గూడెం అని గ్రహించాడు. అంతేకాదు– వారంతా తన్ను వారి కొండదేవత ముందు బలిచేయడానికే యీ తతంగమంతా చేయుచున్నారన్నదియు తెలిసి కొన్నాడు. కోయగుంపు సుధాకరుని యొంటినిండా పసుపుపూసి వేపమండలు గట్టి బండిమీద నూరేగింపు చేసికొని కొండదేవత గుడి ముందుకు తీసుకొని పోయి బలియిచ్చే స్థానంలో నిలబెట్టారు.

సుధాకరుని మనసులో నేటితో నాకాయువు పరిసమాప్తి కాబోవు చున్నదేమోనని కొంచెం చలించాడు. కాని పురుష ప్రయత్నమున్నదనే మాటను మఱచిపోలేదు. తల్లక్రింది మునీంద్రులు చెప్పిన "జై మృత్యుం జయ మునియే నమః" అనే మంత్రాన్ని మనసులో మాటిమాటికి జపించు

తనే యున్నాడు. కల్లుద్రావిన కైపుకూతలు గూయుచున్న కోయవాడొకడు గండ్రగొడ్డలి చేతపుచ్చుకొని వచ్చి రాకుమారుని సమీపించాడు. కాలుసేతులు బంధింపబడినందున సుధాకరుడేమియు చేయలేక తలవంచి కనులు మూసుకున్నాడు.

మెడమీద పడిందనుకొనిన గొడ్డలి పడలేదు.

కొన్ని నిముషములలో అలజడి జరిగిన చడి వినబడింది.

సుధాకరుడు కన్నులు విప్పి చూచాడు.

ఆశ్చర్యం, ఆనందాలు రెండూ యొక్కసారిగా పెల్లుబికొచ్చినై. ఇంతలోనే యింతమార్పు జరుగుతుందని యెవరూ వూహించి యుండలేదు. ఎక్కడనుండి వచ్చిందో తనగుర్రం పెద్దపెట్టున సకిలించుకుంటూ వచ్చి అక్కడున్న వారందరనూ చిందర వందర చేసింది. నిజానికైతే మారణాయుధాలు చేతనున్న కోయవాండ్రు తిరగబడితే గుర్రం చేయగలదంటూ యేమీ యుండదు. కాని యిది– యిలా జరుగుతుందని యెవరికీ తెలియదు. అనుకొనకుండా అమాంతంగా యేదో ప్రళయంవచ్చి పైనబడిందనుకొన్న కోయగుంపంతా భయపడి యెటువారటు పారిపోయారు. కల్లుద్రావిన మైకంలోబడి కదలమెదలలేకపోయిన వారినైతే గుర్రం అణగద్రొక్కి నాట్యమాడింది.

విషయాన్నంతా అర్థంచేసుకొనిన రాకుమారుడు తనచేతికి గట్టియున్న త్రాళ్ళనెట్లో సడలింప చేసుకొని లేచి గుర్రానిని చేరదీసుకున్నాడు. దుస్తులు మార్చుకున్నాడు. కోయలు వదిలేసిపోయిన భోజనపదార్థాలలో వానికి కావలసినవానిని కడుపునిండారగించిన తరువాత యిక్కడనుండి దాటి యెక్కడికైనా పోవడమెందుకైనా మంచిదనుకొని వెంటనే గుర్రానెక్కి వాయువేగంతో పరుగిడి చాలాదూరం పోయాడు.

విక్రమార్కునితో చెలిమి

కనుమసక చీకటి పడింది. పండువెన్నెలలు గాయప్రారంభమయే సమయం. అదొక చక్కని సరస్సు. పరిసరాలనుబట్టి చూడగ కొంతవరకు జనసంచారంగల చోటనిపించింది. ఐనప్పటికిని అది వెనుకటిలాగ కోయలు. కొండజాతివారు నివసించే ప్రమాదంగల ప్రదేశం మాత్రం కాదని గ్రహించాడు సుధాకర్. తన ప్రాణాలను కాపాడిన మిత్రునిలాంటి గుర్రం బాగా అలసిపోయినందున దిగి దానికి కృతజ్ఞతలు చెప్పి నీరుద్రావించి పచ్చిక మేయ నియమించిన తరువాత తను చక్కగ స్నానంచేసి సమీపమందున్న చెట్లకాయలుదిని పూలపందిరికి దగ్గరగనున్న శిలావేదికమీద విశ్రమించాడు.

రాజకుమారుడు కొంచెంసేపు తన ప్రయత్నమును గురించి ఎదురగుచున్న ప్రమాదాల గురించి యోచించాడు. మనసు తనకు తెలియకుండగనే గగనమార్గంలో తనకెదురయ్యే మేఘాలలోనుండి దూసుకొని ముందుకు పోతూన్న చంద్రగమనం మీదికి ప్రసరించింది. "చందమామా! నాకిపుడెవరూ యిక్కడ తోడులేరు. కనపడుతూన్న నీవెంత తొందర తొందరగా పరుగెత్తిపోయినా నాకు కనపడకుండ పోలేవులే." అని నవ్వుకున్న మరి కొంతసేపటి కాయనను గాఢనిద్రావరించింది.

తెల్లవారింది.

బడలికచే యొడలెరుంగక పడి నిద్రించిన సుధాకర్ మేల్కొని చూచునప్పటికి సూర్యోదయమయింది. మళ్ళీ పరమాశ్చర్యం. తన ప్రక్కగ నెవరో గుడారాలు వేశారు. పరివారంతో కోలాహలంగా వుంది. అదంతా చూచిన రాజకుమారుడు ముందు కలవరపడ్డాడు. ఒక సేవకుడు వచ్చి నమ

స్కరించి "ప్రభువులకు జయమగుగాక. మీరిపుడు యిలాపురాధీశ్వరులైన జయసేన మహారాజు కుమారులు విక్రమార్క భూపాల యువరాజావారి యాశ్రయమందున్నారు" అని వివరించాడు.

ఇలాపుర మనినంతనే సుధాకరుని మనస్సునం దాశాజ్యోతి వెలిగింది. తిరిగి "మీ పురము పేరేమిటి?" అని యడిగాడు.

"ఇలాపుర" మన్నాడు రాజసేవకుడు.

"ఐతే నేనిపుడు చేరవలసిన చోటుకే చేరుకున్నాను." అని అనుకున్నాడు.

రాజసేవకుడు తిరిగి పని కల్పించుకొని—

"మా ప్రభువులు వేటకై వచ్చినపుడెల్లయు నిచటనే మజిలీచేయుటాచారం. రాత్రి వచ్చిన మేము మా వెనుకటి పద్ధతిననుసరించి యిక్కడనే గుడారముల వేయుచుండ మా యువరాజావారు మిమ్ము చూచి జాలిపడ్డారు. ఎవరో మార్గస్థుడు మార్గాయాసం పొందిన నిద్రలోనున్నాడు. సుఖనిద్రయందున్న వారిని మేల్కొలుపరాదు. ఈ యువకుడు నిద్రలేచువరకును కాచియుండి అనంతరమున కుశల ప్రశ్నలుచేసి కావలసిన యుపచర్య లొనరించిన తరువాత నా చెంతకు గొనిరండని మాకాజ్ఞనిచ్చి యున్నారు. దేవరవారు లేచి విజయం చేయగలరు" వినయంగానే మాటాడాడు.

సుధాకర్ లేచి రాజసేవకుని అనుసరించాడు. కొద్దిసేపటిలోనే స్నానపానాదులు ముగించుకొని, ఆత్మీయులిచ్చిన పొడివస్త్రములు ధరించి రాజసేవకుని వెంట పర్ణశాలయందున్న వారిని సమీపించుచుండగనే అందున్న సర్వాధికారి గౌరవపూర్వకముగా ఆహ్వాన మిచ్చాడు. ఉచితాసంబున కూర్చున్న పరదేశి నుద్దేశించి విక్రమార్కుడు చిరునవ్వున "అతిథులకు మా

పరివారమువలన సపర్యలందే లోపము జరిగియుండదని తలుస్తున్నాం" అన్నాడు. సుధాకర్ గూడ మందస్మితంతోనే "మంచి మర్యాదలు తెలిసిన వారివలన మరొకరికి లోపము లుండవుగదా!" అని సమాధానమిచ్చాడు.

మీరు తృప్తిపడటమే మాకానందం.

పరమేశ్వరుడు మిమ్మల్నే కాపాడగలడు.

సంతోషం నూతన పరిచయుల వివరములు తెలిసికొనగోరు చున్నాను.

ఆత్మీయులకు నేనేచెప్ప వేడుకబడుచున్నాను. సుధాకర్ తనకథ నంతా పూసగ్రుచ్చినట్లు చెప్పాడు. ఆ మాటల నాలకించుచున్నంతసేపు విక్రమార్కుని మనసులో కోపజ్వాలలు పుట్టుక రావడమూ మరల వానం తటనవే సమసిపోవడం గూడ గమనించుచున్న రాకుమారుడు తానింక చెప్ప దగినది లేదన్నట్లుగా సంభాషణ ముగించాడు.

విక్రమార్కుడు సుధాకరుని కౌగలించుకొని "మిత్రమా! నీవు చేపట్టినది చాలా మంచిపని. నీకీ విషయంలో మా సహాకారం లభించుతుంది. నీవీనాడు రాదగిన చోటునకే వచ్చావు. మేము యిలానగర పాలకులం. మా తండ్రిగారైన జయసేన మహారాజావారివలన నీ మొదటి ప్రశ్నకు సమా ధానం రానున్నది. అంతఃపురాలలో నివసించి– సరసరాజాన్నము లారగించి– మృదుశయ్యలమీద విద్రించే మీరీదుర్లభకార్యభారం తలదాల్చిన నందున విద్రాహారాల మరువ యెంతగానో క్రుంగి యున్నారు. మా ఇంటికి దయచేసి కొద్దిదినములు బడలిక తీర్చుకొనండి. మీకు మేమన్నివిధాల బాంధవులం కాగలమ"మంటూ ఆప్యాయతను వెల్లడించాడు.

"ఇది పరమేశ్వరుని సంకల్పంగాని యింకొకటి కాదు. ఇంత మంచి మనసుగల మీకన్న నాకాప్తులెవరుందురు? మీ రిచ్చిన యీ యవకాశాన్ని నేమ జారవిడచు కొందునా!" అనిన సుధాకర్ మాటల కానందించిన విక్రమార్కుడు వెంటనే అనుచరులకు చేరబిలిచి "ఐదురోజుల కార్యక్రమముగా మనం నిర్ణయించుకొనిన వేటను మనకాత్మీయ బంధువులు వచ్చిన కారణంబుగ నేటితోనే ముగించి రేపే నగరికి చేరవలయునుగాన మీరా ప్రయత్నమున నుండ వలపిన"దని హెచ్చరిక చేశాడు.

వేటగాండ్రు మొదట క్రూరమృగాలను చంపగనే రాజకుటుంబం మర్యాదలకు దగిన మాంసమున కుపయోగములకు కుందేళ్ళను-నెమళ్ళను మొదలైన జంతువులను వేటాడికొని వచ్చారు. వారంతా మరునాటి వేకువనే బయలుదేరి నగరికి చేరిన వెంటనే విక్రమార్కుడు సుధాకరునకు రాజభవన మందు విడిది యేర్పాటు చేయించాడు. భోజనాల సమయంలో తన తండ్రి గారికి సుధాకరుని- సుధాకరుని జయసేన మహారాజా గారికి పరిచయం చేశాడు. పరదేశి వచ్చిన కార్యమును గురించికూడా యిలా పురాధీశ్వరులకు యువరాజావారు తెలియచేయడం జరిగింది.

భోజనానంతరం జయసేన మహారాజు సుధాకరుని తనవెంట నిజ భవనానికి తీసుకొని పోయి సుగంధ ద్రవ్యముతో గూడిన తాంబూలము సేవింప నియమించి కుశల ప్రశ్నలతోనే వాని యూరు పేరుల తెలిసికొనిన పిదప నిరువురులేచి యుద్యానవనములోనికి పోయి శిలావేదికల మీద కూర్చున్నపుడు జయసేనుడు సుధాకరున కిలా చెప్ప ప్రారంభించాడు.

మొదటి ప్రశ్నకు సమాధానము

"అయ్యా! మొదటి ప్రశ్న యేమందురా! వినండి—

"సర్వము సన్యసించిన పరిశుద్ధ మునీంద్రుని చందంబున నటించి. రాజాదరణము పొంది; పూజారి మరదలకు మచ్చికపడి మహామంత్రి నమాంతంగా సంహరించి; ప్రియురాలితో గూడ సరిహద్దు రాజ్యానికి పారిపోయిన కపట సన్యాసీ యెవరు? సరిహద్దు రాజుల వైరము లెట్లున్నవి? ఆ రాజు లెవరు? వారి పేరు లేమి?"— దీనికి యీ యిలా నగరమందే సమాధాన మున్నదని నాకు తెలిసిం"దన్నాడు సుధాకర్.

జయసేన మహారాజంతట "నాయనా! అదే నేను నీకు చెప్పుచున్నాను. మా నగరము నందున్న వేణుగోపాలస్వామి దేవాలయము మా పూర్వీకులనాటి నిర్మాణము. దానికి మేమే ధర్మకర్తలం. మా రాజ పాలనము నందే యున్నది. స్వామికి కావలసిన వైభవము లన్నియు మేమే చేయించుచుందుము. ప్రతి సంవత్సరము గోకులాష్టమీ పండుగ దినమున మహానందంగ వుత్సవాలు జరగడం - చూడడానికి చుట్టుప్రక్క గ్రామాలనుండి ప్రజలు తండోపతండాలుగా రావడం—అలా తిరునాల వేడుకలు చూడవచ్చిన జనానికి లేదనకుండా అన్నదానం జేయడం కూడా మాకాచారా లయ్యాయి.

ఒక సంవత్సర మలాగే స్వాములవారికి ఉత్సవా లతివైభవంగా నెరవేరినై. కైంకర్యములు చెల్లించిన తరువాత నేను కుటుంబసమేతంగా దేవాలయం నుండి తిరిగిపోతూ సింహద్వారం దగ్గర లోపలి భాగంలోని కుడివైపునున్న యరుగుమీద కూర్చునియున్న యొక మునిని చూడడం జరిగింది.

నిజానికైతే మునీంద్రుని ముఖపద్మంలో మహాతేజం కొట్టొచ్చి నట్లు కనబడుతూంది. నేనా యతీంద్రునకు చేతులు మోడ్చి "మహాత్మా! కేవలం పరమశివమూర్తిలా సాక్షాత్కరించిన మీరు దైవాంశ సంభవులులా కనపడుచున్నారు. కయాచితంగా మీ దర్శన భాగ్యం లభించిన నేడు మా కెంతయినా శుభదినం. దయచేసి మా రాజభవనాని కొక్కసారి విజయంచేసి మీ పాదధూళితో మ గృహాలను, మమ్ములను పవిత్రం చేయండి. మీకు దగిన సత్కారాలను సమర్పించుకుంటా"నని సవినయంగా ప్రార్థించాను. ఆ మాటలాలకించిన మునీంద్రుడు నవ్వి "జయసేన మహారాజా! సర్వసంగ పరిత్యాగం చేసిన మేము రాజభవనాలలో అడుగుపెట్టరాదు. నీకంతగా మా యందు భక్తి విశ్వాసంబులున్న యెడల పాలు పండ్లు పంపిన చాలును. భక్తుల కోరిక నిరాకరింపరానిది కావున స్వీకరించగలం— ఆ ఫలితం నీకు కలిగింప గల" మన్నారు.

ఆ మాటలు అక్షరాలా నిజములే ననుకున్నాను.

స్వాములవారికి దేవాలయ ప్రాంగణంలోనే ఒక పర్ణశాల నిర్మించాను. సన్యాసికి యే లోపము లేకుండ పరివారాన్నిగూడ నియమించాను. ప్రతిదినం సాయంకాలములందు మునీంద్రులు జ్ఞానబోధలు చేయడం ప్రారంభించాడు. గోపాలస్వామి సన్నిధానంలో యిలా వేదాంతగోష్ఠి జరగడం కూడా చాలా మంచిదనుకున్నాం. పురాణ కాలక్షేపం వింటానికి వచ్చిన ప్రజలనుండి సన్యాసికి గురు కానుకల రూపంలో ధన కనకవస్తు సముదాయం గూడా బాగుగనే లభించుచూ వచ్చింది. కాలక్రమంగా స్వాములవారు స్త్రీలకుపదేశాలీయడ మధికమయింది. ఆ సమయాలలో పురుషులుండరాదనే కట్టుబాట్లు రూపొందినై. గురుస్వాములవారికి ఏకాంత సేవ లెక్కువయ్యాయి.

ఆలయ పూజారిగారి మరదలు తిరువేంగళాంబాదేవి గూడ యింతకు ముందునుండి పూజలు చేయడం— పురాణాలు చెప్పడము నుండేది. ఆమెకు కూడ ఒకరిద్దరు శిష్యురాండ్రుండెడివారు. పండితగోష్ఠియనే పేరుతో యీ తిరువేంగళాంబాదేవి. గురువుగారల కలయిక లెక్కువయ్యాయి. తొందరలోనే వారిద్దరిమధ్యా ప్రేమకలాపం ప్రారంభమయింది. అది గమనించిన పూజారి స్వాములవారిని చాలాసార్లు మందలించాడు. చివరిసారిగా పూజారి వానితో మీరింతట మా నగరంనుండి వెళ్ళిపోవడం మంచిదని కూడా హెచ్చరిక చేశాడు. కాని. సన్యాసిలో చీమకుట్టిన మాత్రమయినా చలనం రాలేదు.

చివరికది మా విచారణకు వచ్చింది. నేను నలువురు రాజసేవకుల నిచ్చి మునిని బంధించుకొని రమ్మనమంటూ మహామంత్రుల వారిని నియమించాను. మహామంత్రి రాజసేవకులను వెంటబెట్టుకొని పోయి వాని పర్ణశాలలో ప్రవేశించినంతనే విషవాయు ప్రయోగం చేశాడు. రాజసేవకులందరూ స్పృహదప్పి పడిపోయిన సమయంలో తిరువేంగళాంబాదేవితో కూడా వెళ్ళిపోవుచుండ మహామాత్యులవారు వాని నడ్డగించుటయు జరిగింది. కపటసన్యాసి తనదగ్గర దాచియుంచిన కరవాలంతో మంత్రినమాంతంగా హత్యచేసి పారిపోయాడు.

తరువాత రాజసేవకుల నియమించి యెంతదూరం వెతికించినా యతీంద్రుని జాడ కనపడక పోయింది. తిరువేంగళాంబాదేవియు కనపడుట లేదు.

సరిహద్దు రాజ్యమయిన అవంతీపుర పాలకులకు మాకంతకు పూర్వం బద్ధవైరముండెడిది. వారు మమ్మెదిరింప దగినంత బలవంతులుగాక దూరంగా తొలగియుండేవారు. గజపతిసింహ నరేంద్రునకు కూడా మమ్మెది

రించి రాగల ధైర్యసాహసాలు యే మాత్రమునూ లేవు. కాని ఉన్నట్టుండి యొకనాడనుకొనకుండ గజపతిసింహుడు మా మీదకు దండెత్తి రావడం జరిగింది. నిజానికి ముందు మేమామాట నమ్మలేకపోయాం. వీనికింత ధైర్యమెక్కడిదా యనుకున్నాం. ఎలాగయినా యుద్ధం తప్పనిదయింది. మా సైనికులు పట్టుదలతో పోరాడారు. మాకు విజయం లభించింది. మా సైన్యాధిపతియైన రిపుభయకరుడు సాహసించి గజపతిసింహుని బంధించుకొని వచ్చి మా ముందుంచాడు.

యెంత పగవానినైనా చేతికి చిక్కినపుడు చంపుట మా సాంప్రదాయము గాదు. శరణుజొచ్చిన వానిని నిందింపము కూడ. నిండుసభలో నేనాతనిని చూచి "గజపతిసింహా! ఇపుడెందులకీ యుద్ధం చేశావు? జననష్టమున నీకు వచ్చిన లాభమేమి?" యని నేనడుగగా నాతండు లజ్జావదనంబున "జయసేన మహారాజా! నేనిపుడు వెనుకటి గజపతిని గాను. నీకు శరణార్థిని. నన్ను బంధవిముక్తుని గావింపుము. జరిగినదంతా వివరిస్తా"నన్నాడు.

నా యానతి ప్రకారముగా వాని బంధములు తొలగించారు మా సైనికులు.

ఉచితాసనము మీద వానిని సుఖాసీనుని గావించాం.

అంతట నా గజపతి సభలోని వారందరిముందిలా చెప్పాడు.

జయసేన మహారాజ చరిత్ర

జయసేన మహారాజా! నేను కొలువుదీరియున్న సమయం. ఎక్కడినుండియో యొక యోగీంద్రులు వచ్చాడు. మేమాతనిని గౌరవించి కూర్చుండ నియమించాం. ఆ వచ్చిన సన్యాసి "నా వంకచూచి గజపతి

సింహా! తొందరలో నీకు చక్రవర్తి యోగం సిద్ధింపబోతూంది" అన్నాడు. గొప్పదశ రానున్నదన్నప్పు డెవరికైనా భ్రాంతియేగద! నేను "నిజంగానా మహర్షీ!" అన్నాను. మేము మునీంద్రులం. మా నోటిమాట బూటకం కారాదు. మీకు శత్రువులైన యిలాపురం రాజుల నోడించే యుపాయం నాకు తెలియును. నీకు చెప్పడానికే వచ్చా"నన్నాడు.

ఆ మాటలు నాకప్పుడు రుచించినై.

సాధువులకు రహస్య మందిరంలో ప్రవేశం కల్పించాను.

రాజా! నేను కపటసన్యాసి రూపంలో యిలాపురం ప్రవేశించి అచటి ప్రభువులను నమ్మించగలను. నాకు నీవిద్దరు ముగ్గురు వేగులవాండ్రను సేవకులుగా నియమించితే చాలు. వారక్కడ నా భక్తులుగ నటించి కోటలోని గుట్టుమట్టు రాబట్టుకొనే సదుపాయం నేను చేస్తాను. సమయం చూచి నీవు కొలది సైన్యముతోనైనను వచ్చి జయసేన మహారాజును సులభంగా పట్టుకొనవచ్చునని చెప్పాడు. జ్ఞానములేని వాడనగుట నేనందులకు లొంగిపోయిన నా యపరాధాన్ని మీరిపుడు మన్నించాలి.

నేను వానికి కావలసిన ధనమిచ్చాను. తరువాత నా కపటముని మీ రాజ్యానికి వచ్చి యిక్కడ మహా యోగిలాగా నాటక మాడాడు. సాధువుల వేషాలతో వేగులవాండ్రు నా కెప్పటికప్పుడు మీ విషయాలు చేరవేశారు. కొంతకాల మీ దుర్మార్గు డిక్కడ మీకందరకు దేవుడయ్యాడు. చివరకాతని పాపం పండింది. పూజారి మకరదలుతో గూడ సరాసరి నా దగ్గరకు వచ్చి చేరుకున్నాడు. నా కప్పటికైనను బుద్ధిరాని కారణమున వారికాశ్రయ మిచ్చాను. ఆతడు చెప్పిన ప్రకారముగా మీ కోటను పట్టుకొని విజయం సాధించాలనే పేరాశతో మీమీద దండెత్తి వచ్చాను.

కాని ధర్మం జయించింది. ఇంతచేసినా నన్ను మన్నించిన మీ న్యాయబుద్ధికి నేను క్షమాపణ చెప్పుకుంటున్నాను. ఇంత యోగ్యులైన మీతో వైరం బెట్టుకొనడం నాదే పొరపాటని నేనిపుడు నిజం తెలుసుకున్నాను. నేను చేసిన దానికి పశ్చాత్తాప పడుతున్నాను. జయసేన ప్రభూ! మీరనుగ్రహించితే నేను మీలో నొకనిగా కావాలని కూడా తలంచుచున్నాను. "ఈ విషయములనుబట్టి నాయీ మాటలు మీరు నమ్మలేక పోవచ్చును. అందులకొక మార్గం చెప్పుచున్నాను. నాకున్న యేకైక కుమారి పద్మావతీదేవిని మీకుమారుడు విక్రమార్కునకిచ్చి వివాహం చేయ నిశ్చయించుకున్నాను. అప్పుడు నా కుమారి మీ యింటికోడలవుతుంది.ఆ తరువాత మీకెన్ను కలిగించితే నాబిడ్డ కపకారం చేసిన వాడనగుదును గదా!" రాజా! దీనిని మీరు కాదనవలదని దీనాతి దీనంగా ప్రార్థించాడు.

ఆ మాటలకు నా మనసు కరిగిపోయింది.

గజపతిసింహ మహారాజా! గతించిన దానికై చింతించకండి. మన ముభయుల వియ్యమును గురించి తరువాత నాలోచింప దగినది. కాని నీవు శత్రువుగా నున్నంతకాలము నిన్ను మన్నించినాము. యిపుడు కూడా మిత్రుడవుగా కోరుచున్న నిన్ను ద్వేషింపను. సాటి రాజబంధువుగా నిన్ను గౌరవించుచున్నాము. లేచి స్నానాదులు చేయండి. భోజనము చేసి విశ్రాంతి తీసుకొనిన తరువాత మిగతా విషయములు మాటాడవచ్చునన్నాను.

కాని గజపతి మొగం చెల్లలేదు. "అలాకాదు. మీరు నాతో వియ్యమందుకుంటామని మాటయిస్తేనే నేను మీ సహపంక్తి భోజనం చేయగల"నని పట్టుబట్టాడు. 'నా కుమారుడు విక్రమార్కుడు వానికుమార్తె పద్మావతిని వివాహమాడ నంగీకరించడం జరిగింది. ఇది యిలా జరుగుతుండగా సైన్యాధి

పతి కొందరు యోధులతో సరిహద్దు రాజ్యానికి పోయి కపట సన్యాసికై కోటనంతా గాలించారు. అతడు కనపడలేదు సరికదా తను నమ్ముకొని వెంట బోయిన తిరువేంగళాంబను హత్యచేసి పారిపోయినట్లు తెలిసింది.

ఇప్పటికయినను వానినిపట్టి ముక్కలు ముక్కలుగా నరికి వేయ డానికే గాలించుచున్నారు. నీవలన మాకా కిరాతకుని యునికి తెలిసింది. సుధాకర్! నీవు మాకాత్మీయుండవు. మరుద్వతీ నగరానికి మార్గం చెప్పు. మేమిపుడే వెళ్ళి.... అని యింకా యేమేమియో అనబోవుచుండగ సుధాకర్ అందుకొని "జయసేన మహారాజా! తమరిప్పటికి శాంతించండి. నేను మిగిలిన రెండు ప్రశ్నలకు గూడ సమాధానం తెలుసుకున్నాక మీకు వార్త పంపగలను. మనమందరము కలిసిపోయి వానికిం దగినశాస్తి చేయుద"మని శాంత పరిచాడు.

తరువాత లేచి అందరూ భోజనాలు చేసి శయనించారు.

మరునాటి యుదయాన కాలకృత్యములు తీరిన తరువాత రాజభవనంలో సమావేశం జరిగింది. జయసేన మహారాజావారికి కాత్మీయబాంధవుడయ్యాడు. "మహారాజా! మీ యాదరాభిమానాలవలన నా మొదటి ప్రశ్నకు సమాధానం లభించింది. ఇక మిగిలినవానిని గూడ సాధించుటకు బయలుదేరుచున్నాను. నన్ను మీ రాశీర్వదించి పంపండి" అన్నాడు సుధాకర్ వినయ ముట్టిపడేలాగా.

జయసేన మహారాజావారి కాయనమీద యెక్కడలేని యభిమానం పుట్టుకొచ్చింది. నేను నిన్ను గురించే యోచించుచున్నానను చుండగనే కొందరు వర్తకులు వచ్చి నమస్కరించి "ప్రభూ! తమరెందులకో మమ్ములను రావలసినదిగా యాజ్ఞాపించినందున వచ్చినాము. మమ్ము రావించిన పని

ఏమిటో సెలవీయండి” అని చేతులు జోడించుకొని నిలబడియుండగ జయసేనుడు వారల గూర్చుండ నియమించి “అయ్యా! ఈ చిరంజీవి మాకు నూతన పరిచయుడైనను ప్రియబంధువు. ఇప్పుడీతండొక ప్రముఖ కార్యార్థియై కాంశ్యనగరానికి పోవలసిన యవసర మేర్పడింది. మీరిదివరలో కొన్ని పర్యాయము లచ్చటకు వ్యాపారార్థం పోయివచ్చిన వారుకావున కాంశ్యనగర మిక్కడి కెంతదూరమున నున్నది? ప్రయాణము చేయుటెట్లు? మొదలైన వివరంబుల నడిగి తెలుసుకొనుటకే మిమ్ము పిలిపించా” నన్నాడు.

ఆ మాట లాలకించిన వర్తకులు “ప్రభూ! కాంశ్య నరగం మాకు పరిచయం కలదే. కాని ప్రయాణం చాల ప్రమాదకరం. అక్కడకు వెళ్ళిన వారు తిరిగి వచ్చిందాకా నమ్మకం లేదు. కనుక ప్రాణాల మీ దాశ లొదులుకొనిన వారుగాని అటు ప్రయాణం చేయరు. అది హాటక మణిద్వీపంతో మధ్యగా నున్న నగరం. ద్వీపానికి చుట్టూ తీరంలో విలువయిన రత్నజాతులు విచ్చలవిడిగా నేలమీద దొరకగలవు. అచట సంచరించే గండభేరుండ పక్షులు చాలా భయంకరములయినవి. ఒక్కొక్క గండభేరుండ పక్షి ఆకాశంలో తిరిగేటప్పుడు పెద్ద కారుమబ్బు పడినట్లు నేలమీద చీకటి నిండుతుంది. అవి భూమిమీద సంచరించే గేదెలు, దున్నలు మొదలయిన జంతువులను అవలీలగా తన్నుకొని పోయినపుడు యెక్కడికి పోయినది గూడ తెలిసికొనిన వారింతవరకు లేరు.

అసలు హాటక ద్వీపం చేరిందాకను నమ్మక ముండదు. ఆ ద్వీప చుట్టు సముద్రంలో యోజనం దూరాన చాల లోతయిన సుడిగుండము లున్నవి. దారి దప్పి సుడిగుండమును సమీపించినపు డింక యోడ జాడయినా కనరాదు. ఆ సుడిగుండములు తప్పితే నీటిలో మునిగి యున్న యెత్తయిన

కొండలకు ఢీకొన్నచో యోడ ముక్కలు ముక్కలుగా పగిలిపోతుంది. మంచి యనుభవం గల నావికులు జాగ్రతగా యోడ నడపినప్పటికిని గొప్ప గొప్ప తిమింగలంబుల బారినుండి తప్పించుకొనుటయు కష్టం కనుక వీల యితే తమరా ప్రయాణం విరమించుకొనడం చాల మంచి"దని హితోపదేశం చేశారు.

"ప్రాణం పోయిన తరువాత మాట నేను చెప్పలేను కాని ప్రాణ మున్నంతవరకు విరమించే పని యుండదు. దైవ నిర్ణయాని కంతరాయ ముండదు. దయయుంచి నే నక్కడకు వెళ్ళే మార్గం చూపండి" అన్నాడు సుధాకర్.

మహారాజా వారంతట "వర్తకులారా! మీ మాటలను బట్టిచూడ మా చిరంజీవి నొంటరిగా పంపుటకు మన సొప్పకున్నది. మీ రిదివరలో పోయివచ్చినవారు. ఎటులయినను మీరు కొన్ని యనుభవముల సంపాదించి యుంటారు. మానవ ప్రయత్నానికి లోపం లేకుండా మీ ప్రాణరక్షణకు కావలసీన సదుపాయా లన్నింటిని నేను చేయిస్తాను. మీ కే యే సామగ్రి కావలయునంటే దానినంతా సమకూరుస్తాను. మీరు మా సుధాకరుని కాంశ్య నగరం తీసుకొనిపోయి విడిచిపెట్టి రండి. మీ రడిగినంత ధన మిస్తా" నన్నాడు.

వర్తకులు కాదనలేక "ప్రభూ! మీ యాజ్ఞ మీరరానిది కనుక పెల్లుండే ప్రయాణం" అని చెప్పి వెళ్ళిపోయారు.

దారితప్పిన ప్రయాణము

ఓడ బయలుదేరింది. జయసేన మహారాజు ఓడ నిండా ప్రయాణీకులకు కావలసిన ఆహార పదార్థాల నన్నింటిని సమకూర్చాడు. తిమింగలాలు వస్తే వానిని చంపడానికి వీలయిన ఆయుధాలతో సేవకులను నియమించాడు. క్రొత్త దేశంలో రాకుమారుని కవసరమంటూ కావలసినంత ధన మందించాడు. మహారాజుతో బాటు యువరాజు మంత్రి మొదలయిన వారందరూ ఓడలో యెక్కిన సుధాకరునకు వీడ్కోలుచెప్పి తిరిగిపోయారు.

సముద్ర ప్రయాణంలో అనుభవంగల నావికులు జాగ్రతగా ఓడ నడుపుచుండగ వ్యాపారులు కాంశ్య నగర విశేషాలు రాజబంధువునకు వివరించి చెబుతున్నారు.

సముద్రంలో ఓడ వారం రోజులు నడిచింది. ఆకాశంలో ఎగురుతూన్న పక్షులను చూచి మనం మణిద్వీప తీరం చేరుకుంటున్నా మని ప్రయాణీకు లనుకొనసాగారు, భగవానుని దయవలన ప్రమాదం పాలు కాకుండా అనుకున్న చోటును చేరుకుంటున్నందుకు ఓడలోని వారందరు సంతోషించుచుండగ చీకటిపడింది. నావలో దీపాలు వెలిగించారు. అంతలోనే గాలిలో మార్పు కనిపించింది. వాన సూచన నిచ్చే గాలి కందరూ అనుమానాల్ని వెలిబుచ్చారు.

క్రమంగా వాన ప్రారంభమయింది. గాలిహెచ్చి తుఫానుగ పరిణమించింది. నావికులు సముద్రంలోనికి లంగరులు జారవిడిచారు. ఉవ్వెత్తున లేచి వచ్చే కెరటాలతాకిడి నావకెక్కువయింది. అలలతోబాటు పరుగెత్తుక వచ్చిన తిమింగలాలు గూడ యోడను తాకుచున్నవి. మొత్తంమీద భీభత్సం

కల్పించుచున్నందున ప్రయాణికులు బ్రతుకుల మీదాశ లొదులుకొని యెవ రెవరి యిష్టదైవంబులనువారు తలచుకొంటూండగ సుధాకర్‌గూడ "జై మృత్యుం జయ మహామునే నమః" అని స్మరించుకున్నాడు. తెల్లవారుజాముకు తుఫాను తగ్గిపోయి ప్రశాంత వాతావరణ మేర్పడింది.

లంగరులు దీయించి మరల ప్రయాణం సాగించారు. మనసు వికల మయిన నావికులు పొరపాటున దారి తప్పించిన కారణంగా హాటక ద్వీపం చేరవలసిన నావ కీచకద్వీపం చేరింది.

ఓడ ద్వీపతీర ప్రాంతాలకు చేరగానే నావికులు, వ్యాపారులు యిది హాటకద్వీపం కాదని దారిదప్పి మరొక ద్వీపానికి చేరుకున్నామని తెలిసి కొన్నారు. ఓడ రేవు చేరింది. తీరవాసులైన కీచకులు నావలో ప్రవేశించారు. అక్కడి వారంతా అడవి కీచకజాతికి చెందిన మొరటువాండ్రు. నల్లగ మన్ను పేరుకొనిన శరీరాలు, గొఱ్ఱె బొచ్చులాంటి తలవెంట్రుకలు. ఎఱ్ఱగ బయటికి త్రోసుకొని వచ్చిన కనుగ్రుడ్లు. ఎగుడు దిగుడుగానున్న పొడవైన దంతాలు ఎవరికి అర్థంకాని భాషచూచి మనం పురాణాలలో వింటూండే రాక్షసులంటే యిలాంటి మనుషులేమోనని యనుకొని భయపడి పోయారు.

కీచకులను చూచిన ప్రయాణికులు యీ గుంపు అడవిజాతి మనుషు లలో గూడ చాలా వెనుకబడిన మొరటు రకమని గ్రహించారు. నాగరికత బొత్తిగా తెలియని రెండుకాళ్ళ పశువుల బాపతు— మన వేషంలేదు. మనభాష రాదు. మాటలతో ప్రయోజనం లేదనుకొని రాజసేవకులు కరవాలాలను దూసి ముందు వలువురిని ముక్కలు ముక్కలుగా నరికివేశారు. ఓడంతా రక్తమయ మయింది. కీచకులు వారి శత్రువుల మీదకు దాడిమీరితే మోటు కర్రలనో, రాలనో యుపయోగించి చితుకగొట్టి చంపడందప్ప యీ కత్తులు, కఠారులు

చూచియుండలేదు. వారిలో మెలికలలాంటి నాయకులు నలువురు రూపాలు లేకుండా తెగిపోవడం చూచినంతనే వారికిగూడ అదేగతి పట్టుతుందనే భయంతో యెటువారటు పారిపోయారు.

ప్రయాణికులంతా ఓడదిగి నిర్భయంగా తీరప్రాంతాలలో తిరిగి చూచారు. కీచకులు మళ్ళీ వారిదగ్గరకు వచ్చే సూచనలు కనపడనందున నవ్వుకొని అడవినంతా గాలించారు. లేళ్ళను, దుప్పులను వేటాడి చంపుకొని తిన్నారు. మంచి పగడాలు, జివ్వాజిపునుగు యాలకులు, లవంగాలు, జాజికాయ జాపత్రి మొదలైన సుగంధ ద్రవ్యాలను కొల్లలుగా సమకూర్చుకొని వచ్చి యోడలో కూర్చున్నారు. కీచకద్వీపం నుండి జయలుదేరిన నావ యే ప్రమాదము లేకుండా మరునాటికి హాటకద్వీపం చేరింది.

హాటక ద్వీపానికి రాజనగరమయిన కాంశ్యనగరం పాలించే విజయశేఖరవర్మ విదేశీయులకు గౌరవ పూర్వక ఆహ్వానము లిచ్చాడు. రాజాదరణ పొందిన ప్రయాణికు లందరకూ స్నాన పానరులు- భోజన సౌకర్యాలు తృప్తిగా లభించినై. ఆనాటి సాయంకాలం వ్యాపారులు సుధాకరుని విజయశేఖరవర్మ భూపాలునకు పరిచయం చేస్తూ "మహారాజా! వీరు మణిద్వీపము నందున్న వజ్రపురాధీశ్వర చంద్రవర్మ భూపాలుని కుమారులు సుధాకర యువరాజావారు. మొనమొన్ననే మా జయసేన మహారాజావారి కాత్మీయ బాంధవులయ్యారు. వారే వీరిని స్వయముగా మీ యొద్దకు పంపియున్నారు. తమరు వీరితో మాటాడగలరని" చెప్పి రాజసన్మానాలు పొంది, కీచక ద్వీపంనుండి తెచ్చిన సుగంధ ద్రవ్యముల నమ్ముకొని అచట విలువైన రత్నములను కొనుగూలి చేసుకొనిన తరువాత నావనెక్కి తిరుగు ప్రయాణంలో యిండ్లకు చేరుకున్నారు.

విజయశేఖరవర్మ తనచెంతకు వచ్చిన రాకుమారుని యోగక్షేమములు విచారించి జయసేన మహారాజా వారియందు మా కభిమానగౌరవము లున్నవి. వారి కాత్మీయులైనందున మీరు మాకు నాత్మీయులే. మీకిచట ఎటువంటి లోపమును కలుగదు. మమ్ములను గూడ మీరు మీ ప్రియబాంధవులట్లు భావించి మా సపర్యల స్వీకరింప మా యభిమతము. భోజనాలనంతరమున విశ్రాంతిగ తమరు విచ్చేసిన కార్య మేదియో తెలిసికొని నా కవకాశము న్నంతవరకు తప్పక తోడ్పడగల ననినంత సుధాకర్ వినయ పూర్వకముగ నమస్కరించి "తమరు చేయనున్న యుపకారం నాకొక్కనికి పరిమితము గాదు. మన దేశానికే మహోపకారం కాగల"దన్నాడు.

కేదారగుప్త మహారాజు కథ

సుధాకరా! నిషాదపుర మేలు కేదారగుప్తకు మాకు పూర్వవైరము లుండెడివి. కేదారగుప్తుని నలుపురు మంత్రులు దుష్టచతుష్టయము వంటివారు. రాజొకప్పుడు సంధి కంగీకరించినా మంత్రులు కుట్రలుపన్ని యుద్ధాలు చేయించడం రక్తపాతంవలన జననాశనం కావడమూ మాకు మామూలయింది. అంతేకాకుండా కేదారునికి తెలియకుండానే యీ మంత్రులు మా రాజ్యానికి చెందిన గ్రామాలమీదపడి దోచుకున్న రోజులుగూడ లేకపోలేదు. ఆడపిల్లలను బలవంతంగ యెత్తికొనిపోయి వేశ్యా గృహాలలో అమ్ముకొన్నారు కూడాను.

రోజురోజుకు మితిమించిపోతూన్న వారి దుండగాలనింక సహించ లేక పోయాం.

సరిహద్దు రాజ్యాలవార మైనందున మనలో మనకు పోరాటాలు మంచివికావని మేము పంపిన రాయభారాలను వారు వినకపోవడమే గాక పోయినవారిని అవమానించి పంపించారు. రాజ్యాంగధర్మం ననుసరించి యిక మాకు యుద్ధం చేయక తప్పలేదు. మంది మార్బలాన్ని కూడగట్టుకొని నిషాదపురం ముట్టడించటానికి బయలుదేరిన మేము దారిలో యీ యడవిలో యిచటనే మజిలీ చేశాం. పనివాండ్రు వంటలుచేసిన తరువాత అందరమూ భోజనాలుచేసి కూర్చున్న సమయం. అదే తరుణంలో జడలు ధరించి: విభూతిరేఖలు దిద్ది, రుద్రాక్షమాలలు దాల్చి; కాషాయబట్టలు కట్టిన యొక సన్యాసి మా దగ్గరకు రాగా మేమాయనకు మర్యాదలుచేసి యుచితాసనంమీద కూర్చుండ నియమించాం.

ఆ వచ్చిన సన్యాసి నా ముఖంలోనికి సూటిగ చూస్తూ "నిన్ను విజయలక్ష్మి వరించబోతూంది రాజా!" అన్నాడు. మంచి మాటలు విన్నప్పు డెవరికైనను సంతోషం పుట్టుకొస్తుందిగదా! "మునీంద్రా! మీనోటి చలువన మాకు విజయం కలిగితే మీరు కోరింది యిస్తా"నన్నాను. ఐతే యీ రక్షరేకు నీదగ్గరుంచుకొమ్మంటూ ఒక తాయిత్తు నాచేతికిచ్చాడాయన. నేను తృప్తిగ దాని నందుకొని కన్నుల కద్దుకొని కట్టుకొనబోగా సన్యాసియే స్వయముగ దాని నందుకొని నా కుడి ముంజేతికి కట్టి దీవించాడు.

"దీని విశేషమేమిటి?" అన్నట్లుగా నేనాయనవంక చూచాను.

ఆయన చిరునవ్వు నవ్వుతూ "విజయశేఖర మహారాజా! నేను మహిషాసురమర్ధనీదేవి మంత్రోపాసకుడను. నా పేరు హఠయోగీంద్రస్వామి ఈ తాయెత్తు దేవీ పీఠము నందుంచి రోజొక్కింటికి లక్ష మంత్రం చొప్పున జపంచేసి పూర్తిగావించిన మహా మహిమగల యంత్రం గలది,

దీనిని ధరించిన వానికి యుద్ధంలో అపజయ ముండదు. అకాల మరణ ముండదు. దారిద్ర్య ముండదు. కొన్ని యద్భుత శక్తు లిందున్నవి. ఒక నాటి రేయి దేవి నా స్వప్నంలో కనపడి "హఠయోగీ! నీ శక్తి నంతా ధార పోసి నిర్మించిన యీ తాయిత్తు నీ దగ్గరుండరాదు. నీవు సన్యాసివి. లోక కల్యాణం కోరదగిన నీవీ యంత్రమును ధర్మపరుడయిన యే మహారాజు కయినా యిచ్చిన యెడల ప్రజలు క్షేమంగా వుంటారు. రాజాదరణలో నీ వుండి రాజు క్షేమం ప్రజాక్షేమం కోరడం ధర్మ" మని చెప్పింది.

ఆ మాటలు సమంజసములే నని నా కనిపించింది.

ఎవరి కీయ దగు నని నేను విచారింపగా కాంశ్య నగరాధీశ్వరు లైన విజయశేఖర మహారాజా వారే దీనిని ధరింపదగిన వారని పలువురి నోట విన్నాను. ఆ ప్రయత్నమునందే మంచిరోజు నిర్ణయించుకొని, దేవికి నమస్కరించుకొని శకునం చూచుకొని బయలుదేరి వస్తూండగ వెతుక బోయిన తీగె కాలికి తగిలిన దన్నట్లు మీ పరివారములోని వారు కొందరు నాకు కనపడ్డారు. విజయశేఖర మహారాజా! వారిపుడు కాంశ్య నగరము నందున్నారా యని నేను వారి నడిగి తెలిసికొని నందున మీ దర్శనం దారి లోనే లభించింది. నేను వచ్చిన పనయింది. సంతోషం" అన్నాడు.

ఇపు డా దేవీ పీఠ మెక్కడున్న దని నే నడిగాను.

యోగీంద్రులు తిరిగి "ఇబ్బందిలేదు. నేను తిరిగి వెళ్ళేవరకు దేవికి జరగవలసిన నిత్య నైవేద్యాది సేవలు చేయడానికి యేర్పాటులు చేసే వచ్చాను. మీరీ యుద్ధంలో విజయం పొందివచ్చిన తరువాత నే నెక్కడ నుంటే అక్కడనే నా పీఠంగూడ యుంటుం దన్నాడు ముక్తసరిగా. ఆయన గారి సంకల్పం గ్రహించిన నేను "అలాగే కానీయండి" అన్నాను.

సన్యాసి కక్కడనే తాత్కాలిక నివాస మేర్పరచి—కొందరు సేవకుల నియమించి—నేను తిరిగి వచ్చేటప్పుడు మిమ్ములను మావెంట బెట్టుకొని నగరికి తీసుకొని పోతానని చెప్పి యుద్ధానికి పోయి నిషాదపురి కోట ముట్టడించాను.

యుద్ధం చాల భయంకరంగా జరిగింది. రెండు పక్షాలలోను జనం విపరీతంగా చనిపోయినందున రణరంగ మంతా రక్తమయ మయింది. అయినప్పటికి కేదారగుప్తలో పరివర్తన కలుగకపోగా దుర్మార్గాలోచన పెరిగింది మంత్రులు నలువురు తమ ముసుగులు ధరించి అర్థరాత్రివేళ మా ధనాగారాన్ని-ఆయుధాగారాన్ని దోచుకొనే తలంపుతో మా సైనిక శిబిరాలలో ప్రవేశించి కాపున్న వారలను నోరునొక్కి చంపారు. అదే సమయంలో మెలకువగ నున్న మా దళాధిపతులు కొందరు చడి విని లేచిచూచి యుక్తి సాహసాలతో ఆ వచ్చిన యైదుగురను బంధించడం జరిగిపోయింది.

తెల తెలవారుచుండగనే కేదారగుప్త మంత్రులతో సహా బంధీలైన వార్త నిషాదపురం నలుమూలలా వ్యాపించింది. మా పరివారం వెంటనే రాజకోటలో ప్రవేశించి రాజాంతఃపుర స్త్రీలను మహారాణిని గూడా బంధించుకొని వచ్చారు. నిషాదపురాధీశ్వరుడు నన్నుచూచి సిగ్గుపడి తలవంచుకున్నాడు. నేనే వానిని పలుకరించి "మహారాజా! ఇంత పొరపాటుపని నీవెందుకు చేశావు? నీవంటి వాడిటువంటిపని చేయవచ్చునా! ధర్మం పాలించే దైవ మింకొక డున్నాడనే యాలోచ నయినా లేకపోయినదా!" అని మందలించుచుండగ కేదారగుప్త "ప్రభూ! నేను చేసింది పొరపాటు. నన్ను మన్నించుమని నిన్నడుగలేక పోతున్నాను. చచ్చినపాము నింకా చంపడ మెందు"కన్నాడు. నా గుండె జాలితో కరగిపోయింది.

అలాగా నని వాని నట్టే విడిచివేయడం కూడా మంచిపని కాదు.

కొంచెంసేపు ఆలోచించిన తరువాత "సరేరాజా! జరిగిపోయిన దానిని గురించి చర్చించేది లేదు. దారిలో మా గురుదేవులు హఠయోగీంద్రు లున్నారు. వారిని కలుపుకొని కాంశ్యనగరానికి పోదాం. తరువాత ప్రశాంతంగా సంప్రదించుకొని ఒక నిర్ణయానికి రావడం మంచిదికాని యిప్పటి కిప్పుడు నేనేమీ నిర్ణయించలేకున్నా" నంటూ నేను బందీలతో బయలుదేరి దారిలోనున్న యోగిని కలుపుకొని కాంశ్యనగరం చేరుకున్నాను.

మా విజయశేఖర మహారాజు కేదారగుప్తను వాని మంత్రులను బంధించుకొని విజయంతో వచ్చినారనే వార్త మా కాంశ్యనగరంలోను ప్రాకిపోయినందున ప్రజలు చూడడానికి గుంపులు గుంపులుగా వచ్చారు. నేను వారందరకేదో సమాధానం చెప్పి తిరిగి పంపించాను. తరువాత మా ప్రధమ సేనాధిపతిని పిలిచి కేదారగుప్తుని తన మంత్రులతోగూడ మనం రాజ్యాంగ విషయాల గురించి సమాలోచనలు జరుపుకొనే భవనంలోనికి తీసుకొనిరండి. ఎటులైనను వారు మనకు శత్రువులు— మోసగాండ్రు నైనందున నమ్మరాదు. ఒక్కొక్కరిని గమనించి యుండి వారివలన పొరపాటు జరుగు పక్షమున వెంటనే చంపడానికి తగిన ఆయుధములుగల మన రాజభటులను గూడా యేర్పాటు చేయవలసినదిగా నియమించాను.

అదేవిధంగా సమావేశం జరిగింది.

ఆ సమావేశానికి సన్యాసినే పెద్దగా యెన్నుకొన్నాం.

"యోగీంద్రా! కేదారగుప్తాదులు మనకు శత్రువులే యగుగాక! వారి పుడు పట్టుబడినారు. చేజిక్కిన వానిని చంపడానికి నా మనసంగీకరింపదు. అటులని నమ్మి విడిచిపెట్టుట కవకాశమూలేదు. ఈ సమయంలో యేం చేయ

వలయునో నాకు తోచుటలేదు. మీరే ధర్మమయినట్లు చేయండి" అంటూ వానికే బరువు భారమూ ఒప్పగించి కావలసిన ధనము— పనివారినీ సమకూర్చాను.

స్వాములవారే వారి నివాసమునకొక ఆశ్రమం నిర్మించుకున్నారు. ఆ యాశ్రమంలోనే మహిషాసుర మర్దని పీఠంకూడ నిలుపుకున్నాడు. ఆశ్రమము చుట్టూ ప్రాకారం నిర్మింపబడింది. ప్రాకారానికి అవతల చుట్టునూ కొన్ని భవనాలు. ప్రాకారాలనుండి భవనాలకు పోవడానికి ద్వారాలు. ప్రతి ద్వారం దగ్గరా ఆయుధాలు ధరించిన రాజభటుల కాపలా. ఆ భవనాలకావల యింకొక యెత్తయిన ప్రాకారం. దానినెవరూ దాటలేరు. ఆశ్రమానికి వెనుకగనున్న భవనంలో కేదారగుప్తుడు భార్యా బిడ్డలతో కాపురం. ప్రక్కల నున్న భవనాలలో మంత్రుల నివాసం. వారివారి మందిరాలలో అందరూ స్వతంత్రులే. కాని వారా యాచోట్లుదాటి యెచటకు పోరాదు. మంత్రులుగాని రాజుగాని ఒకరొకరికి కనపడరాదు. మాటాడుకొననురాదు. వారిచుట్టూ రాజభటుల కాపలా వుంటుంది. యోగిమాత్రమందరి దగ్గరకూ పోయి మాటాడటానికి అవకాశాలుండేలాగా యేర్పాటులు చేయించారు.

ఈ కట్టుబాట్లు చూచి నేను సంతోషించాను. యోగీంద్రులు నన్ను చూచి "రాజా! వీరికింకా అహంకారం చావలేదు. కొంతకాలం జరగాలి. నేను వీరికి జ్ఞానబోధలుచేసి మంచి మనసులు గలవారివిగా తీర్చిదిద్దుతాను. మనం తలంచినట్లు వీరు ముందు ముందు మంచిదారికి వస్తే వీరికే వీరిరాజ్యమిచ్చి సామంత పాలకునిగా నియమించుకొనవచ్చు. లేదా, ఇక్కడివారిక్కడనే అంతరించిపోతారు. అంతవరకు నీవే నిషాదపురాన్నికూడ పాలిస్తూండు" మని చెప్పాడు.

అలాగా ఆరుమాసాలు జరిగినై.

అంతా ప్రశాంతంగనే గడచిపోతూంది.

ఒకనాటి యుదయాన తెలవారకముందే హఠయోగి మునీంద్రుడు, కేదారగుప్తరాజు, రాణి ముగ్వురు పారిపోయిన వార్త రాజాంతఃపురం దాకా ప్రాకింది. మేమంతాపోయి చూచాం. ఆశ్రమంలో పీఠమున్నది. రాజదంపతు లున్న మందిరం వాకిలి తెరచియుంది. ఆశ్రమంలోను, ప్రాకారాలలోను, మందిరాలలోను కాపలాలుగాయుచున్న సేవకులంతా మత్తులో పడిపోయారు. మంత్రులు నలువురు యిక్కడనే యున్నారుకాని వారికేమీ తెలియదంటు న్నారు. అంతా అయోమయంగా మారిపోయింది.

పతాకసేన మహారాజు కథ

మహర్షి గొప్ప మహిమగలవాడనే వదంతి రాజ్య మంతటా ప్రాకింది. ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగ వచ్చి స్వామిని సేవిస్తున్నారు. వా రిచ్చే తీర్థప్రసాదాలు పుచ్చుకుంటున్నారు. కొందరు వేదాంత చర్చలు చేయుచున్నారు. యోగీంద్రులు చేతులు చూచి చెప్పడం పురాణోపన్యాసాలు చేయడంతో జనవశీకరణ సంపాదించాడు. భక్తాదులు కానుక లర్పిస్తున్నారు. ఆ తతంగ మంతా చూచి నా మటుకు నేనూ పొంగిపోయాను. వచ్చిపోయే యాత్రికుల సౌకర్యార్థం నేనూ కొన్ని యొనరులు కల్పించాను. కాని సన్యాసి తన చెంతకు వచ్చిన వారెవరూ రాత్రికాలంలో అక్కడుండరాదని శాసించాడు. అదే పద్ధతి జరుగుతూ వచ్చింది.

గురుదేవుడు కేదారగుప్తునికి జ్ఞానబోధలు చేయుట కనే నెపంతో రాకపోక లెక్కువ చేశాడు. వారు ప్రసంగించే సమయాలలో యెవరూ దగ్గ

రుండరాదనే నిర్ణయం కూడా యేర్పడింది. కేదారగుప్త కూడ సన్యాసి సాంగత్యంకోసం ముందుకొస్తున్నాడు. ఐతే మంత్రులు కొందరు మాత్ర మెలాగో పసిగట్టి వారి రహస్యాలోచనల నవగతం చేసుకుంటున్నారు కాని బందీలైయున్న కారణాన యేమీ చేయలేక పోతున్నారు. ఇంత జరుగుతున్నా నా కనుమానం కలుగలేదు.

ఏకాంతంగా కేదారగుప్తను కలిసిన సన్యాసి. "రాజా! నీ కొక వినదగిన కథ చెబుతున్నాను. నూరు సంవత్సరాలకు పైనాటి మాట. అప్ప టికి నేను నీవు యీ విజయశేఖరుడు పుట్టనేలేదు. మొదట యీ హాటక ద్వీప మేలిన పతాకసేన మహారాజు వంశానికి చెందినవాడను నేను. ఆ కాలంతో దీనిని పాలించిన వారు నా పూర్వీకులు. ఈ విజయశేఖరుని వంశానికి చెందిన మణిశేఖరుడనువాడు వచ్చి పతాకసేనుని యొద్ద అంతఃపుర పరిచారికుడుగా ప్రవేశించాడు. కొంతకాలాని కతడు కపట వినయం నటించుతూ రాజాదరణ పొంది కుటుంబ సభ్యులలో నొకడుగ ప్రభువులవారి కాంతరంగికుడుగా మారిపోయాడు.

ఒకానొక సమయాన కుటుంబ సమేతంగా తీర్థయాత్రలు సేవింప బయలుదేరిన పతాకసేన మహారాజు నమ్మకం కలవానిగా నున్న యీ మణి శేఖరునకే రాజ్యపాలనా భారం ఒప్పగించడం జరిగింది. ప్రధానవ్యక్తులను తన వశం చేసుకున్నాడు. సింహాసన మపహరించడానికి కుట్ర పన్నాడు. కొన్ని నిర్ణయాలు గూడ జరిగినై. యాత్రలు సేవించిన పతాకసేన మహా రాజు తిరిగి కుటుంబముతో గూడ యింటికి వచ్చాక పెద్దయెత్తున అన్న సమారాధనలు చేసి దానధర్మాలు గూడ గావించి తృప్తి పడ్డాడు.

కాంశ్యనగర పాలనాధికారం కొంతవరకు గుప్పిట బట్టుకొన్న మణిశేఖరుడు తనకు కొందరు అనుచరులను సమకూర్చు కున్నాడు. దేవుని ప్రసాదంతో విషం కలిపి రాజమందిరానికి పంపించాడు. విష ప్రయోగం చేయబడిన పతాక సేన మహారాజు భార్యా బిడ్డలు మరణించుచుండగనే మరి కొందరు సేవకుల నియమించి రాజకుటుంబాని కపకార మనిన సహింపని ప్రధానోద్యోగు లందరను బంధించి కారాగారమున చేర్పించాడు. పుర ప్రజల నందరను రావించి వారిముందా మణిశేఖరుడు రాజకుటుంబము మీద తన కెంతో భక్తి గౌరము లున్నటులును—జరిగిన యీ ఘోరములో తన కెటు వంటి ప్రమేయము లేనటులను తియ్యని మాటలతో "మహాజనులారా! మన లను కన్న తండ్రిలా పరిపాలించిన మన పతాక సేన మహారాజావారు కుటుంబ సమేతంగా చనిపోయినందులకు నే నెంతగానో చింతించుచున్నాను. దైవ నిర్ణయాన్ని తప్పించ డానికి మన మెంతవారం? ఇపుడెంత దుఃఖించి మాత్రం మరణించిన మహారాజావారిని తిరిగి బ్రతికించు కొనగలమా? పోయిన వారితో పోలేము కనుక ముందు పనినిగురించి యాలోచించడం మన ధర్మం.

ప్రస్తుతం కాంశ్యనగర సింహాసనం ప్రభువు లేనిదయినది. పతాక సేనునికి వారసు లెవరో నాకు తెలియదు నాకు తెలిసినంతవరకు లేరను కుంటాను. దాని కాలోచనేముంది? ఎవరీ రాజ్యానికి పాలకులయితే వారే ప్రభువులకు దత్తుకుమారు లవుతారు. కనుక యిపుడీ సింహాసనం మీద యెవ రిని కూర్చుండ బెట్టుదమో మీరే చెప్పండి. ప్రజాభిప్రాయం ననుసరించే యిక్కడి పనులు నెరవేరుస్తా" అన్నాడు.

ఆ మాట లాలకించిన ప్రజలంతా మెచ్చుకున్నారు.

మణిశేఖరుని యాంతరంగిక మిత్రు లంతకుముందే యనుకొని వచ్చిన వారయినందున వెంటనే "ఇంకా ఎవరో యెందుకు? మీరే మాకు ప్రభువులు కావాలి" అని యెలుగెత్తి చెప్పారు. అసలు మర్మం తెలియని ప్రజలా మాటనే బలపరిచారు. అంతలోనే "మణిశేఖర మహారాజుగారికి జై – మణిశేఖర మహారాజుగారికి జై" అనే నినాదాలు మారుమ్రోగినై. మణిశేఖరుని కుట్ర యెవరికి తెలియకుండగనే కాంశ్యనగరానికి ప్రభువయ్యాడు. నేటి ఈ విజయశేఖరున కీ రాజ్య మిలాగా సంక్రమించింది.

పతాకసేనుని వంశం వారంతా రాజ్యం విడిచిపోయి కొండ కోనల పాలయ్యారు. వారు నాతాత తండ్రులు. ఒకనాడు మహారాజ కుటుంబానికి జెందిన మా పెద్ద లీనాటికిట్లు తిన తిండి, కట్ట బట్ట, తలదాచుకొను నీడ లేని కష్టాలపాలయినదీ మణిశేఖరుని వలననేగదా అని వాపోయేవారు. రాజవంశానికి చెందిన నేనుగూడ కొండలలో, కోనలలో బ్రతుకవలసి వచ్చింది. గత చరిత్ర నాలకించి నపుడల్లా యీ మణిశేఖరుని వంశీయులను సర్వనాశనంచేసి తిరిగి కోల్పోయిన రాజ్యాన్ని సంపాదించుకోవాలనే తలంపు పట్టుదల నాలో బలపడ్డాయి. కాని నా కెటుచూచినా బలం లేకపోయింది. కాని అన్ని హంగు లున్న విజయశేఖరుని జయించే దారి దొరకక చాలకాలం నాలో నేను కుమిలిపోయాను.

నా కొక నాడొక యాలోచన కలిగింది.

విరోధంతో చేయలేని పనులు మంచితనంతో చేయగలమనే నిర్ణయాని కొచ్చాను. అందుల కిదే యుపాయం. జడదారినిగా మారిపోయాను. సిద్ధుల కుండదగిన కొన్ని లక్షణాలను సంపాదించుకున్నాను. మూల కీలకాలు

తెలుసుకొని అనుభవశాలి నయ్యాను. చివర కీ రూపంలో విజయశేఖరుని నమ్మించి యిక్కడ తిష్టవేశాను. నా ధ్యేయం ప్రాత పగ దీర్చుకొనడానికి కాని మేలు చేయడం కాదు. ఐనా నేను జడదారినిగా కొంతకాలం తపసు చేశాను కనుక భగవంతుడు నా కొకదారిగా నిన్ను చూపాడు. నీవు "ఊఁ" అంటే చాలు-ఈ కాంశ్య నగరమే కాదు—హాటక ద్వీపమంతా నీకు కైవస మయ్యే లాగా చేయగల" నన్నాడు.

కేదారగుప్తుని మనసులో ఆశాజ్యోతి వెలిగింది.

ఈ మాటలు నేను నమ్మవచ్చునా అన్నాడు సందేహించు చూనే—

"నమ్మితేనే మన యిద్దరికీ మేలు జరుగు తుం" దన్నాడు యోగి.

ఇపుడు నన్నేం చేయమంటున్నారు?

ఇక్కడనుండి పారిపొమ్మంటున్నాను.

తప్పించుకొనిపోయిన దొంగలు

రాజా! అందుకు కావలసిన ఏర్పాటు లన్నీ నాచేతిలో వున్నవి. నా కిక్కడ కొంత శిష్యగణ మున్నదని నీకు తెలిసి యుండవచ్చును. వారిలో నా కొంతరంగికు లున్నారు. నేను చేయు మనిన దానిని వారు కండ్లు మూసుకొని చేయడమేకాని యెదురుచెప్పడం జరుగదు. నీవు కూడ నా మాటకు సరే నంటే పిలిచినపుడు నా వెంట రావడమే నీవు చేయదగిన మొదటిపని.

అంతటితో కేదారగుప్త మనసు పూర్తిగ మారింది. కాని మరొక యనుమానం కలిగింది.

"యతీంద్రా! మీ సాయంతో నేనైతే తప్పించుకొని పోగలను కాని. నా భార్య యిక్కడనే చిక్కుబడిపోతుంది. రాజకింకరు లామెను నిర్బంధించి 'నీ పెనిమిటి నీకు తెలియకుండ యెక్కడికి పోయాడు? ఎప్పుడు పోయాడు! ఎలాగా తప్పించుక పోయా' దని అడగకుండ – వేధించకుండా విడిచిపెట్టరుగదా?" అని సందేహాన్ని వెలిబుచ్చాడు.

ఆ మాత్ర మాలోచించకుండానే యింతవరకు వచ్చానా కేదార గుప్తా! ఆమె నిక్కడుంచరాదు – ఉండకూడదు కూడాను. దానికో పెద్ద రహస్య మున్నది.

ఏమిటది?

ఇపుడు చెప్పరాదు.

నా క్షేమంకోరిన వారు నా కుటుంబ రహస్యం నాకు చెప్ప రాదా!

మొగమోట పెట్టుచున్నావు రాజా! చెప్పరానిదైనను తప్పక తప్పనందున చెప్పుచున్నాను. తొందరపడి పేడదారి బట్టొద్దు.

చెప్పండి అన్నట్లుగా కేదారగుప్త సన్యాసి మొగంవేపు చూచాడు.

నీవే కాదు–నిజాన్ని యెవరూ నమ్మలేరు. అబద్ధంలో నున్న రుచి నిజంలో లేదుగామరి. విజయశేఖరు డిపు డొక వింతనాటక మాడు తున్నాడు. ప్రజలలో తానొక ధర్మావతారమూర్తి ననిపించుకొని జన వశీ కరణం సంపాదించడానికే యీ యెత్తులేశాడు. పగవాడైన కేదారగుప్తుని

కపకారం చేయని పెద్దమనిషిలాగా పదిమందిలో కనిపిస్తున్నాడు. ఇందువలన వానికి రాగల నష్టమేమీలేదు—మీ కింత తిండిబెట్టుతున్నాడు—మీ రాజ్యం పాలించు కుంటున్నాడు. రేపు నీమీద ఏదో యొక మహానేరం కల్పించి—అందరిచేత నిన్ను "ఛీ ఛీ" అనిపించి—నీకు మరణదండన విధిస్తాడు. నీ వపుడు "నేనే పాప మెరుగను దేవుడా" అని నెత్తిన నోరు కొట్టుకొని వాపోయినప్పటికి నీ మొరాలకించే వారుండరు. ఇది వాని రాజ్యం—వాని పరివారం—వాని ప్రజలు—వాని పెత్తనం. ఇంతకు ముందే తానొక న్యాయ మూర్తిగా పేరు సంపాదించుకొని వున్నాడు. నీ మాట నమ్మరు సరికదా నిన్ను ఉరికంబం యెక్కించవలసిందే" నని తీర్మానిస్తారు కూడ.

అపుడు నీ భార్య కెటుచూచినా ఆధార ముండదు. పెనిమిటిని గూడ కోల్పోయిన తరువాత యితరులకు సులభంగా లొంగిపోక తప్పదని విజయశేఖరుని కపటాలోచన. దిక్కుదోవలు లేని పరిస్థితిలో యబల కేమి చేయలేక ఏ పనికయినా ప్రాల్మాలగలరని ఆ రూపంగ నీ భార్య నాతడు పొందవలయు నను కోరికతోనే మిమ్మేమీ కష్టాలపాలు చేయకుండ యింత మర్యాదగా చూస్తున్నాడని నీ విప్పటికయిన తెలిసికొని రానున్న యుప ద్రవం నుండి తప్పించుకొనడం మంచిది. ఇందులో నాకుగూడ స్వార్థ మున్నది. అది విజయశేఖరుని సర్వనాశం చేయడమే నని యింతకుముందు చెప్పాను" అని పూర్తిగా నమ్మించాడు.

యోగి మాటలు కేదారగుప్త తల కెక్కినై.

వెంటపోవడానికి సిద్ధమయ్యాడు. వానికి కొన్ని యాలోచనలు అడ్డు వచ్చినై. యోగీంద్రునితో "స్వామీ! మన మిక్కడ నుండి తప్పించు కొని పోయేదెలాగా? ఎక్కడుండ గలం? ఆ తరువాత నేం చేయగలం?"

అంటూ ప్రశ్నలవర్షం కురిపించాడు. మునీంద్రుఁడు జంకుగొంకులు లేకుండ "రాజా! దాని కన్ని యేర్పాటులు చేసే యుంచాను, ముందు నీ విక్కడ నుండి నీ భార్యతో గూడ బయటపడి నా వెంట రాగలిగితే...." అని ఆగి పోయాడు.

కేదారగుప్తుడు పూర్తిగా సన్యాసికి వశమైపోయాడు.

ఒకనాటి యర్ధమరేయి సన్యాసి యనుచరులు మత్తు పదార్థాలను ప్రయోగించి ప్రాకారాలలో కాపలాలు గాయు వారందరనూ మైకంలో పడ వేశారు. యోగీంద్రుఁడు కేదారగుప్త యున్న భవనం తలుపులు తెరచి రాజ దంపతులతో గూడ మరి యిద్దరు సేవకులను వెంటబెట్టుకొని నగరం విడిచి పారిపోయారు. ఆ వార్త నాకందిన వెంటనే మే మచటికి పోయి చూచి విస్తు పోయాం.

పారిపోయిన వారిని పట్టుకొనుటకై పరివారాన్ని నియోగించాను.

ప్రయోజనం లేక పోయింది.

కారాగారం నుండి తప్పించుకొని పోయిన యైదుగురూ రెండు యామములు ప్రొద్దెక్కి నప్పటికి ఒక కీకారణ్యం మధ్య చేరి మఱ్ఱిచెట్టు క్రింద కూర్చున్నారు. ఏ యవాంతరమూ లేకుండా రాజనగరం నుండి ఇంతదూరం వచ్చిన మనకిక ప్రమాదమేదీ యుండదులెమ్మని రాజదంపతులు పొంగిపోయారు. ఇదివర కెన్నడూ నడిచి యెరుంగని రాణి రత్నప్రభ మాత్రం బాగుగ శ్రోకిపోయింది. హఠయోగి కేదారగుప్తతో "రాజా! మహా రాణిగారు బాగుగ బడలిక చెందియున్నారు. ఆమెను చూచిన నాకే జాలి యగుచున్నది. మన మిచట భోజనములు సేసికొనిన తరువాత ప్రయాణము సాగించుట మంచిది. భోజనమునకు సామగ్రి కావలయును గదా! ఇదుగో

నే నిచ్చిన యీ పది వరహాలు పట్టుకెళ్ళి సమీప గ్రామంలో పప్పు బియ్యములు, వంటచేసికొను పాత్రలు కొని ఈ సేవకునిచేత మోయించుకొని రమ్మని. రెండవ సేవకుడు రాణిగారి చెంత కాచుకొని వుంటాడు. రాణిగారించుక విశ్రమించి లేచేలోపల నేను ప్రక్కనున్న సెలయేటికి పోయి స్నానం సంధ్యావందనం ముగించుకొని వస్తా" నంటూ సంచిలోనుండి పది వరహాలు తీసి రాజు చేతిలో వుంచాడు.

సన్యాసి యిచ్చిన వరహాలు చేతపుచ్చుకున్న కేదారగుప్త మాటాడలేదు.

"మౌనంగా వున్నావేం రాజా!మహారాజునైన నేను యీనాటికొక సన్యాసి చేతినుండి పది వరహాలు తీసుకొనవలసి వచ్చిందే యని విచార పడుతున్నావా! అదంతా మరచిపో. అది కాలప్రభావం. పరిస్థితులు బాగుండనపుడు నీవేమి చేయగలవు? తొందరలోనే నీకు మహా చక్రవర్తియోగం పట్టనున్నది. దానికేంగాని. ముందు భోజనాల వకాల మగుచున్నది. ముందు నీవీ ప్రక్కనున్న గ్రామంలోనికి పోయి కావలసిన వానిని తీసికొనిరా" అని తొందర చేశాడు యోగి.

రాజు లేచి దారిబట్టాడు. సేవకు డాయన ననుసరించాడు.

రాణి కొంచెంసేపు మేను వాల్చింది. రెండవ సేవకునికి జాగ్రత చెప్పి యోగి ప్రక్కనున్న సెలయేటికి పోయాడు. ప్రొద్దు పడమరకు వాలుతుండగా రాణి నిద్రపోయి లేచింది. స్నాన సంధ్యాదులు ముగించుకొని వచ్చిన యోగి కూర్చుని రాణి కేవేవో మంచి మాటలు చెబుతున్నాడు. ముని మాట లాలకించుచునే మధ్య మధ్య పెనిమిటి రాకకై దారివెంట యెదురు చూస్తూంది రత్నప్రభ. అది గమనించిన యోగి కూడ తన ప్రసంగం నిలిపి

"కేదారగుప్త యింకా రాలేదే" అని మరలా తన ప్రసంగం చెప్పడం సాగిస్తున్నాడు. చివరకు సూర్యాస్తమయ సమయ మయింది.

రాజుగారి వెంట పోయిన సేవకుడు తిరిగివచ్చి మేము గ్రామం చేరడానికి పోవు దారిలో పొదలచాటున పొంచియున్న పెద్దపులి అమాంతంగా వచ్చి కేదారగుప్త మహారాజావారిమీద కలియబడింది. ఆయనగారు చాలా సేపు దానితో పోరాడి గాయపడ్డారు. వారిని నేనే ప్రక్క గ్రామంలోనికి భుజంమీద మోసికొని పోయాను. గ్రామంలోని వారు మంచివారైనందున ఆదరాభిమానాలతో రాజావారి నొకయింట మంచంమీద పరుండబెట్టి యుపచర్యలు సేయుచున్నారు. వారికి ప్రాణభయం లేదుకాని కొంచెం చికిత్స పొందవల సుంటుంది. అమ్మగారిని చూడడానికి తహ తహ లాడుతున్నారు. అక్కడున్న వారంతా మిమ్ములను తీసుకొని రమ్మని నన్ను పంపించా"రని చెప్పాడు.

ఆ మాటలు వింటూనే మహారాణి మూర్ఛపడిపోయింది.

సేవకులు తెచ్చి యిచ్చిన నీరు రాణి ముఖాన చల్లి మూర్ఛనుండి తేరుకొనేలాగా యుపచారాలు చేశాడు యోగి. "మహారాణీ! దురదృష్ట దేవత మిమ్మింకా విడిచి పోలేదు. అయినా భయంలేదు. నే నున్నాను. వనమూలికా వైద్యం చేసి నీ పెనిమిటి గాయాల నేను బాగుచేయగలను. పాపం నీకై ఎంత తపించుచున్నాడో ఏమో. తొందరగా పోవుదము లె"మ్మని బయలుదేరాడు. సేవకులవెంట రాణి. రాణివెంట యోగి లేచి నడక సాగించారు. మసక చీకటి పడింది. కాని గ్రామం రాలేదు. వారొక కొండ ప్రదేశానికి చేరుకున్నారు.

యోగి సేవకుని చూచి "గ్రామ మెక్కడరా?" అని గద్దించాడు.

సేవకుడు భయపడుతున్నట్లు నటించి "గ్రామం దారి తప్పి పోయింది గురువుగారూ! నేను మరచిపోయాను. ఇపుడు చీకటిపడింది కనుక నేను దారి తెలుసుకొనలేను. రేపు ప్రొద్దున వెలుగులో తిరిగి దారిపట్టుకో గలను. మన్నించండి" అన్నాడు.

యోగి తన సేవకుని నాలుగు చివాట్లు వేసిన తరువాత "మహా రాణీ! మన మింక చేయదగినది లేదు. ఈ కొండలో నేదైన లోయచూచు కొని తెలవారిందాకా కాలం గడపక తప్పదు. రేపటి యుదయం రాజావారి చెంతకు పోవుదం. ఇక్కడున్న పనులు నా సేవకులు చేస్తారు. నేను సాయం సంధ్యా వందనం చేసుకొని వస్తా"నని చెప్పి దూరంగా పోయాడు.

రత్నప్రభా కేదారగుప్తుల కలయిక

సేవకులు చిదుగుపుల్లలు సేకరించి మంట వెలిగించారు. ఆ మంట వెలుగులోనే కొండ లోయలో చిమ్మి బాగు చేశారు. ఆకులు తెచ్చి ప్రక్క నమరించారు. రాణీ యా యాకులమీద కూర్చుండి యుండగా వారు కొన్ని పండ్లు తెచ్చి ఆమె ముందుంచి తినమన్నారు. కాని విచారంలో మునిగి పోయిన రాణీ ఏమీ తినకుండా ఉగ్గపట్టి కూర్చుంది.

"అమ్మా! పరిస్థితి పూర్తిగా విషమించి పోయింది." అన్నారు సేవకులు.

ఆమె గుండె దడదడ లాడింది. కన్నుల నిండా నీరు తిరిగింది. "ఏమిటి మీ రంటున్నది?" అన్నది ఒణుకుతూన్న పెదిమలతో మహారాణీ.

మహారాణీ! నీ విపుడు పులివాత బడిన మేకపిల్లలాగా దుర్మార్గుడైన వీని బారిలో పడ్డావు. ఈ యోగి నిజమయిన మునికాడు. పచ్చి మోసగాడు. ఈ ప్రదేశమే యితని నివాసం. ఇక్కడున్న వారంతా యితనికి సంబంధించినవారే. నీ మీద మోహంతో యింత కపటనాటక మాడాడు. నీ పెనిమిటిని నమ్మించి ఈ రూపంగా నిన్ను తన చేత చిక్కించు కున్నాడు. కేదారగుప్త పులి నెదిరించిన మాట అబద్ధం. మహారాజా వారు సుఖంగానే యున్నా యింకొక రూపముగ చిక్కులలో పట్టుబడ్డారు. అక్కడనుండి ఆయన బ్రతికి బయటపడి వచ్చిందాకా నమ్మకంలేదు. అదికూడా ఈ జడదారి కల్పించినదే. నిజం చెప్పాలంటే మేముకూడ యితని కుట్రలో చేరిన వారమే. నీ కేవిధమయిన యుపకారం చేయగల అవకాశాలు మాకు లేవని యింకా చెప్పబోవు నంతలో భయంకర వికటాట్టహాసం వినబడింది.

ఆ నవ్వు వింటూనే సేవకు లిద్దరూ "అడుగో సన్యాసి వస్తున్నాడు. ఇక మన మిక్కడ నుండగూడదు. పోదాం పద" అని అనుకుంటూ లేచిపోయారు.

మహారాణి కంతా అయోమయమయి పోయింది. విజయసేన మహారాజావారి నిర్బంధంలో నుండగ మాకే చీకు చింతా కలుగనేలేదు. మాయదారి జడదారి మాటలు నమ్మి ఆపదల పాలయ్యాం. నే నీ విషవలయంలోనుండి బయట పడే యుపాయ మేమిటి? నా పెనిమిటి యెక్కడున్నాడు? వారిని కలిసికొనే యదృష్టం నాకున్నదా? అని యోచించు చుండగ యింతకుముందు వినిపించిన నవ్వే ఈసారి తనముందు వినిపించింది.

రత్నప్రభ తలెత్తి చూచింది.

వెకిలినవ్వులు నవ్వుతూ గడ్డం సవరించుకుంటూ తనముందు నిల బడ్డవాడు యోగీంద్రుడే కాని—వెనుకటి కాషాయపట్టాలకు బదులు పట్టు వస్త్రాలు, రుద్రాక్షమాలలకు బదులు బంగారాభరణాలు- విభూతిబొట్టుకు బదులు కస్తూరీ తిలకం బొట్టు, యోగి రూపానికి బదులు భోగి రూపం ప్రత్యక్షమయింది. అది చూచిన రాణీ రత్నప్రభ మాటాడలేక మూగ బొమ్మలా గ్రుడ్లప్పగించి చూస్తూంది. యోగి కొంచెం దగ్గరకు సమీపించి నవ్వుతూ "ఏమిటి అలా చూస్తున్నావు క్రొత్తగా నేనే హఠయోగిని" అన్నాడు.

"మా యోగీంద్రు లింత శృంగార పురుషులా అని చూస్తున్నాను. నేను కలగనడంలేదు గదా" అంది రత్నప్రభ.

"లేదు లేదు. నీవు కలగనడం లేదు. చూస్తూన్నది అనుభవించ బోయేది అంతా నిజమేకాని కల యెంత మాత్రమూ కాద"న్నాడు యోగి యానంద పరవశంతో ఊగిసలాడుతూ,

ఐతే నా జీవితంలో క్రొత్త దాంపత్యం జరుగబోతుందా?
అందుకేగదా ఇదంతాను మరి నీకు—

అంగీకార మెందుకు కాదు? ఎవరయినా—ఎప్పుడయినా పండు వెన్నెలలను కాదని కటిక చీకటిని ప్రేమిస్తారా? ఒక రకంగా చూస్తే రాజ భవనం కన్న మున్యాశ్రమమే మంచి దనిపిస్తూంది. రాజరికంలో శత్రు భయ ముంటుంది. ఎన్నో ప్రమాదాలు వెంటాడుతుంటాయి. కేదారగుప్త యుద్ధంలో ఓడిపోవడము నాకిన్ని యగచాట్లు రావడము కూడ దానివలననే గదా! ఇక మునీంద్రులను రాజులందరూ గౌరవిస్తారు - పూజిస్తారు. సన్యాసి ఘఠంమీద దండెత్తే రాజులే లేరు. రాజపూజితం గల గురువుగారి భార్యమీద

యిాగ కూడ వ్రాలదు. కనుక నాకిదే యానంద మనుకుంటున్నా నన్నది— రాణి.

ఐతే ఆలస్యమెందుకు ? రా! అంటూ సమీపింప బోయాడు యోగి.

వెంటనే రత్నప్రభ కొంచెం ప్రక్కకు తప్పుకుంటూ "ఎపు డెపుడా యని నేనూ యెదురుచూస్తూనే యున్నాను మహాముని! ఈ దినమంతా నేను స్నానం చేయలేదు—భోజనం చేయలేదు. శరీరం చమటవాసనేస్తూంది— క్రొత్తకాపురంలో కాలుపెట్టడ మిలాగునేనా! ఉత్తము రాలయిన ఏ యిల్లా లయినా తలంటు స్నానం చేయాలి. మంగళగౌరిని పూజించాలి. పతి పాదాల నర్చించాలి. అపుడుగాని ఆలింగనా సుఖ మనుభవింపదు. అది భారతీయుల సాంప్రదాయం. పదికాలాలపాటు పదిలంగా బ్రతకాలనుకుంటే నేను చెప్పి నట్లు చేయండి. లేక నన్నొక కులటను చేసి చవిచూచి విడిచిపెట్టా లను కొంటే మీ యిష్టమొచ్చినట్లు చేయండి" అన్నది ప్రభ.

కొంచెం యోచించిన యోగి "నేనీ మాటలు నమ్మవచ్చునా" అన్నాడు.

ఆలోచన గల మగవాడవయితే నా మాట నమ్మకుండడు. నే నీ సమయంలో యింతకన్న చేయగలిగిన దేమున్నది? అండలేనిచోటు. అర్ధ రాత్రివేళ. మనసు మార్చుకొనని మగువ మరణం పాలుగావడమే గదా! పరిస్థితులన్నీ మారిపోయి పంజరంలో చిలుకలాగా పట్టుబడ్డ పడతి యెక్క డికి పారిపోతుందని మీ యనుమాన మన్నది ప్రభ.

ఆనంద పరవశంలో ఉక్కిరి బిక్కి రయ్యాడు కపటసన్యాసి. నీవు చెప్పింది నిజం. నీ మాటలు నేను నమ్ముతున్నాను. నమ్మినా నాశిష్యులు

నిన్నొక కంట కనిపెట్టే యుంటారు. నీవా గౌరీపూజ అన్నింటిని నిరాటం కంగా నెరవేర్చుకో. మంచి రోజులలోనే మనం మంగళ స్నానాలు చేసి మహానందంగా దంపతులమయి పోదాం. తెల్లవారేప్పటికి నా సేవకులు వస్తారు. నీ కిక్కడ కాపలా యుంటూనే నీకు కావలసిన యుపచర్యలు చేస్తుంటారని చెప్పి తిరుగుమొగం పెట్టాడు.

"సరే. మీకు వీడ్కోలు చెప్తాను పదండి" అన్నది.

ఆఁ నాకు స్వాగతం చెప్పడమా,వీడ్కోలు చెప్పడమా!అన్నాడు యోగి.

స్వాగతం చెప్పే సమయం ముందుంది గదా! ఇప్పుడు చెప్పేది వీడ్కోలే అన్నది ప్రభ.

ఓహో! మాటలలోగూడ మంచి జాణవే నన్నమాట. సరే పోతున్నానని దారిబట్టిన సన్యాసి వెంట నవ్వుతూనే గుహ వెలుపలిదాకా వచ్చింది రత్నప్రభ. సన్యాసి నవ్వుతూ "చాలాదూరం నన్ను పంపడానికి వచ్చావు కాని. యికపో" అని ముందుకు సాగాడు. అతనివంక చూస్తూనే నిలబడిన రత్నప్రభ కంటికి యోగి కనపడకుండ పోయిన తరువాత ఒక్క సారి గట్టిగా గాలి పీల్చుకొని బయటనుంచే గుహవంక చూడకుండ ప్రక్క దారి పట్టి పోసాగింది. పరువుకోసం ప్రాణాలను తెగించిన మహారాణి ఆ నాల్గవజాము రాత్రివేళ యడవిలో యెటు పోతున్నదో యెవరికీ తెలియదు. కొంత సేపటికి తెలవారింది- జాము ప్రొద్దెక్కింది. గడచిన దినమంతా తిండి లేక. నిద్రలేక. స్థిమితంలేక సొక్కి యున్నందున ప్రొద్దుపొడుపువేళ యెండ తీవ్రానికి భరింపలేక దారిలో పడిపోయింది. ఆమెకు స్మారకం లేదు.

సాయంత్రం సూర్యాస్తమయ సమయం.

మహారాణికి స్పృహ కలిగింది.

అపరిచితు లెవరో అందించిన మంచినీరు గటగట త్రావిన మహారాణి కళ్ళు తెరచిచూచింది. "ప్రభా" అనే పిలుపు చెవుల బడినంతనే లేచి కూర్చుంది. మధురమైన ఆ పిలుపులోని ఆప్యాయత మహారాణికి కొంత పూర్వస్మృతిని కలిగించి లేసిబలాన్ని యిచ్చినందున లేచి కూర్చున్నది. కాని తన కళ్ళను తాను నమ్మలేక పోయింది. "ప్రభూ" అనినతోడనే "ఆఁ నేనే" నన్నాడు కేదారగుప్త "నేనిపుడెక్కడు న్నా నన్న రాణిగారి మాటకు బదులుగా రాజుగారు "నాచెంతనే యున్నావు. భయం లేదు. ముందు నీవులేచి స్నానంచేసి భోజనం చేయి. ఆ తరువాత అన్నివిషయాలు మాటాడు కొందాం" అన్నాడు. అంతలో కొందఱు స్త్రీలువచ్చి రత్నప్రభ రెక్కలు పట్టుకొని "రండమ్మగారూ" అంటూ లేవదీసి లోపలకు తీసుకొని పోయారు.

రత్నప్రభగారికి రాజోపచారాలు జరిగినై.

రాజుగారు గూడ వారి పనులు పూర్తి చేసుకున్నారు.

ఒక చిన్న వేదికమీద కూర్చున్న కేదారగుప్త రత్నాప్రభను దగ్గరకు పిలిపించుకొని కూర్చుండ బెట్టిన తరువాత ఆమె చెప్పిన కథంతా విని సన్యాసిమీద యుక్రోషంతో యుడికి పోయాడు. కాని దేనికయినా సమయంకానందున తమాయించు కొని "ప్రభా! ఇక నా విషయం చెప్తావిను. యోగిచే నావెంట బంపబడిన సేవకుడు నన్ను దారి తప్పించి గ్రామానికి పోనీయకుండ యీ గూడానికి తీసుకొచ్చేడు. ఈ గూడానికి పులి కేతిగాడు రాజు. పులి కేతిగాడును మా యసన్యాసి యనుచరుడే. వాడే వీనినిచ్చట

సర్వాధికారిగా నియమించాడు. సేవకుడు వానితో నేదియో రహస్యములు మాటాడిన తరువాత తిరిగి దారిపట్టటం చూచి నేనాతని ననుసరించాను. కాని పులికేతిగాడు నా కడ్డువచ్చి వికటాట్టహాసం చేస్తూ "ఆగు. నీ వెక్కడికి పోతావ్? నిన్నింక కదలనీయను. బతికినంతకాలం యిక్కడుండి పోవలసిన వాడవే"నని గద్దించాడు.

నేనెంత మర్యాదగా చెప్పిచూచినా వాడు దారి తప్పుకొనలేదు.

నా కంతట కోపం వచ్చి కరవాలం దూసి వాని తల నరికి వేశాను.

అది చూచినంతనే గూడెంలో పెద్దపెట్టున కలవరం బయలు దేరింది. గూడెంలో నున్న జన మంతా కట్టగట్టుకొని వచ్చి నాచుట్టు మూగారు. వీరందరిని చంపి నేనిపుడు నా ప్రాణాలను కాపాడు కోవలయు కాబోలు నని తలంచుచుండగా వారంద రొకసారి చేతులెత్తిదండాలు పెట్టారు. వారి ముఖాలలో ఆనందము తప్ప ఆవేశం కనపడలేదు. వారి చర్యం నాకు కొంత వింత కలిగించింది. దగ్గరకు పిలిచాను. వారిలో యిద్దరు ముగ్గురు ముందుకు వచ్చి "దొరా! నువ్వోరివో మాకు తలవదు కాని దేముడు లాగా వచ్చి మమ్మ కాపాడినవు. ఇంక మీద మాకందరికి నువ్వే యేలికవు ఈ సచ్చినోడు పరమ దుర్మార్గుడు....

"మీరనేదేమిటో నాకు బోధపడడంలేదు. వివరంగా చెప్పండి" అన్నాను.

అంతా కూర్చున్నాం - ఏమిటని యడిగాడు.

దొరా! హఠయోగి యనే వాడొక కిరాతకుడు. ఈ యడవి పెదేశాని కంతా వాడు పెద్ద. పెద్ద మోసగాడు. ఆడు దొంగేసాలు పన్నుకొని గొప్ప గొప్ప నగరాలకు పోయి మహారాజులనే పిత్తు సేత్తుంటాడు. అప్పు డప్పుడూ

వచ్చి మా గూడెంలో వోరిని పేట్టెబాదలు బాదలుగావు. ఆ యోగిగాడేడకో పోతూ యీ పులికేతిగాడిని యీడ మామీద పెద్దగా నియమించిండు. యీ దంత కంటె పచ్చినెత్తురు తాగే దురమార్గుడు. కొంత మందయితే యీడు పెట్టె చెరలు పడలేక పానాలు గూడ తీసుకున్నారంటె నమ్మండి. మాతో వోళికి గూడ యీడిని యెదిరించే దమ్ములు లేక సావుబతుల్లో పీక్కు-కున్నాం. ఆడిని సంపి మా పానాలకు హాయి కలిగించారు. మీ పాదాలు కొలుత్తాం. నువ్వీడనే యుండి మమ్ము కాపాడ" లంటూ నా కాళ్ళమీద పడి పోయారు.

కీడులో మేలన్నట్లుగా యిది కొంత మంచిదని పించింది. మొదటి పనిగా నిన్ను కలుసుకునే యుపాయ మాలోచించుచున్నాను. అను కొన కుండ యీ యడవి వారికి నీవు పడిపోయి యుండగా కనపడడం—వారు నిన్ను తీసికొని రావడం. మరలా మన మీవిధంగా కలుసుకొన గలగడమంతా దైవానుగ్రహ మనక తప్పదు. ఇక మనం చేయవలసిన దానిని గురించి యోచిద్దామని సరిపెట్టాడు.

తిరిగివచ్చిన రాజ దంపతులు

సుధాకరా! ఇచట చెఱశాలలో బంధింపబడిన వారు పారిపోయి నందున నా మంచి తన మెంత చెడుచేయు చున్నదా అని బాధపడ్డాను. ఇంతకు ముందు నాచే యాదరింప బడిన కేదారగుప్తుడు యీ సారి చేతికి దొరకినదే తడవుగా ముక్కలుముక్కలుగా నరికి వేయాలను కొన్నాను. హఠయోగిని ఉప్పుపాతర పెట్టించడానికి నిశ్చయించు కున్నాను. మీ రెంత కాలం తిరిగినైనా సరే తప్పించుకొని పోయిన ఆ ముగ్గురిని పట్టుకొనకుండా

తిరిగి యింటికి రావలదని నా పరివారంతో మంచి సామర్ధ్యంగల వారిని నియమించాను. కాని యెవరును విజయం పొంది తిరిగి రాలేదు.

ఒకనాడు సభదీరి కూర్చున సమయం. నలువురు చెంచులు నాదర్శనానికి వచ్చారు. నేను వారిని పరామర్శించి కుర్చుండ నియమించిన తరువాత మీరు వచ్చిన పని యేమిటని నేనడిగాను. వారంతట "మీతో ఒక ముఖ్యమయిన విషయం మాటాడడానికి వచ్చాం. కాని అదిచాల రహస్యమైనందున యితరులు మన మాటలు వినరాదు. మహారాజులు దయయుంచి మా కటువంటి సదవకాశం కలిగింప ప్రార్థించుచున్నామని వినయంగా చెప్పుకున్నారు.

నేనంతట వారికైకొంత సమయం కల్పించాను.

ఆ వచ్చిన వారిలో ఒకరు "దొరా! మీ నిర్బంధములోని ఖైదీలు కొందరు పారిపోయినట్లు మాకు తెలిసింది. వారిలో కొందరిని మీకప్పగించిన వారికి తమరీయగల బహుమాన మేమిటో మాకు చెప్పగలరా?" అన్నాడు.

ధర్మము ననుసరించి వారడిగిన దేదైనా యిస్తా"నన్నాను.

పారిపోయిన వారిలో అసలు దోషి యెవరని మీ యభిప్రాయం ప్రభూ!

ఆమాట వింటూనే నాకనుమానం కలిగింది. ఈ వచ్చినవారు నిజమైన చెంచులు కారని—పారిపోయిన రాజదంపతులే వేషంలో వచ్చి యుంటారని యూహించి కూడ నేను బయట పడక "పారిపోయిన వారందరూ నేరస్థులు—దండనార్హులే. వారిలో ముఖ్యంగా కేదారగుప్త రాజైనందున అభిమానంతో నాకు బందీగా యుండలేక తప్పించుకొని పోవడానికి యోగిని

ప్రోత్సహించి యుంటా”డని మేమభిప్రాయ పడ్తున్నాం. దానికి మీ రేమంటారు?” అన్నాను.

మీరలాగా అభిప్రాయ పడడంలో న్యాయముంది.—కాదనడం లేదు. కాని మునీంద్రుడు మహాజ్ఞాని కావలయును గదా! ఒకరు దుర్వ్యాధ చేసినంత మాత్రమున తానువినవచ్చునా! ప్రభూ! దీని కంతకును కారకుడు హఠయోగీంద్రుడే. వాని మాటనమ్మి తప్పించుకొని పోవడం రాజదంపతుల లోపం. చేసిన పొరపాటుకు ఫలితం ననుభవించిన కేదారిగుప్త పశ్చాత్తాపం మిమ్ము శరణుజొచ్చితే మీరాయనను మన్నించ గలరా! ‘మహారాజా!’

పశ్చాత్తాపం చెందిన వానిని మన్నించడం మానవత్వ మనిపించు కుంటుంది. కాని మాకు నమ్మకం కలగాలిగదా!”అని నేనంటూండగనే కేదారగుప్తుడు తన మారురూపం తొలగించి నాపాదాల మీద వ్రాలి “విజయశేఖర మహారాజా! నేనే కేదారగుప్తుడను. అపరాధం జరిగింది. ఇప్పుడు నాలో నిజంగా మార్పొచ్చింది. నన్ను మన్నించండి” యనుచుండ నేనాతనిని మన సార చేతులుబట్టి లేవదీసి “రాజా! సాటి వాడవైన నీవింతగా లోబడినపుడు నిన్ను నా వానినిగా గౌరవింప కుందునా! వచ్చి నాసరసన కూర్చుండుమని” యుచితాసన మిచ్చి మర్యాదలు చేయించాను—“మీరీ మారువేషాలతో పని యేమిటి?”అని యడిగాను.

దాని కాతడు లజ్జావనసుడై ప్రభూ! నేనిపుడు ప్రజాదృష్టిలో నేరస్తుడను. నాలో కలిగిన మార్పు వారికి తెలియదు. రాజ సేవకులు వారి ధర్మము ప్రకారము నేను కనపడి నంతనే నన్ను పట్టుకొని కొన్ని యవ మానముల పాలు సేయుదురు. అటువంటి యిబ్బందులలో చిక్కు కుండుటకే మారువేషములను ధరించ వలసిన దంటూ జరిగిన కధంతా పూసగ్రుచ్చినట్లు

చెప్పాడు. ఎంతో గొప్పవాడు: జ్ఞానవంతుడూ, పూజనీయుడూ అనుకొనిన యోగి యింత దుర్మార్గుడా అనిపించి "ఇంతకాముని యిపు డెక్కడున్నాడు?" అన్నాను.

ఆ వచ్చిన వారిలో ఒకరు కేదారగుప్త. రెండవవారు రాణి రత్నప్రభ. మిగిలిన యిద్దరూ గూడానికి చెందిన నాయకులు. వారిద్దరూ యోగి యుండే చోటు మాకు దెలియు" నన్నారు. వెంటనే రత్నప్రభను మహారాణి భవనానికి పంపించి కేదారగుప్త నేను మరికొందరు సైనికుల మాగూడెం నుండి వచ్చిన వారిని వెంటబెట్టుకొని సన్యాసిని చిత్రవధ చేసి కసి తీర్చుకోవాలన్నంత కోపంతో బయలుదేరి పోయాం గూడెం పొలుల మునియుండే చోటులన్నీ చూసారు. ఎంత వెతికినా కనపడ లేదు. రత్నప్రభాదులు తప్పించుకొని పోయినందున ప్రమాదమును శంకించి ముని యెచటకో పోయి యుంటాడని నిర్ణయించుకొని మేము వెనుకకు తిరిగి వచ్చాం. ఇంతవరకు మాకాతని జాడతెలియ లేదు." అని రాజకుమారునికి కావలసిన భోగట్టానంతా నందించాడు.

సుధాకరునికి రెండవ ప్రశ్నకు సమాధానం దొరికింది. ఇక మూడవ ప్రశ్నకు సమాధానం కావాలి. "విజయశేఖర మహారాజ! మీ వలన నాకు రెండవ ప్రశ్నకు సమాధానం దొరికింది. మీ యుపకారం మరచి పోలేను. మూడవ ప్రశ్నకు సమాధానం రజిత నగరము నందున్నట్లు తెలిసింది. ఆ రజిత నగర మెందున్నది. దానికి బోవు మార్గమేది? అచట కెట్లు పోవల యును నను వివరములు కావలయు" నన్నాడు.

విజయశేఖరుడు బదులు చెప్పలేదు.

విజయశేఖరుని వృద్ధమంత్రి బుద్ధిసాగరు డంతట ప్రభూ! రజిత నగర మెందున్నదో నాకు తెలియదు కాని మీకొక యుపాయము చెప్ప గలను. ఇచటకు ఉత్తరపు దళగా నూటేబది యోజనాలు దూరంలో పెను గుట్టల కొండ వున్నది. దానిమీద పాములపడక మడుగు సమీపంలో నాగు మల్లె పొదుంది. నాగుమల్లి పొదకు తూర్పుగ పదిబారల దూరాన మంత్రాల మఱ్ఱి వున్నాది. మంత్రాలమఱ్ఱికి పడమరగ దిగి భూమిలోనికి చొచ్చుకొని పోయిన యూడ ప్రక్కన శిలా వేదిక యున్నది. ఆ శిలావేధిక మీద కూర్చుండి యుండే తపద్వ నడిగితే రజితనగర వివరంబు లన్నియు తెలియ గల”వని వివరించాడు.

విజయశేఖరుడు తన కిపుడాత్మీయు డైన సుధాకరునకు రజిత నగరం బోవుట కుపాయం చెప్పిన మంత్రి నమితంగా కొనియాడిన తరువాత “సుధాకరా! నీవు తలపెట్టింది ఘన కార్యం. సామాన్యులు సాధింపలేని దానిని తలమీద పెట్టుకున్నావు. నీకు దైవం తప్పక సాయం చేయుగలడు. కార్యా ర్థివి కావున బంధుమర్యాదలకై నీ ప్రయాణంబున కంతరాయంచెప్పరాదు. నీకు కావలసినంత ధనమును—అవసరమైన యెడల పరివారమును గూడ తీసికొని క్షేమముగ బోయి లాభమున రమ్ము. తరువాత మన మందరమును కలసి మరుద్వతీ నగరానికి పోయి ఆ కపట సన్యాసిని ముక్కలుముక్కలుగా నరి కిన గాని నేను తృప్తి పడలే”నన్నాడు. విజయశేఖరుడు.

సుధాకరుడు విజయశేఖరునకు వినయ విధేయతలతో ధన్యవాదాలు చెప్పుకొనిన తరువాత “మీయీ యాశీర్వచనమే నాకు పదివేలు. నాకు పరివార మవసరము లేదు కాని కొలదిగ ధనమున్న చాలును. పోయి వచ్చెద

ననిచెప్పి రాజకుటుంబము నందరి వలసను వీడ్కోలు పొంది వృద్ధమంత్రి చెప్పిన మార్గము ననుసరించి ప్రయాణం సాగించాడు.

బేతాళముని చేసిన యుపకారము

కాంశ్యనగరం నుండి బయలు దేరిన సుధాకరుడు మరింత పట్టుదలతో ప్రయాణం ముందుకు సాగించాడు. వాని గుఱ్ఱం కూడా యజమాని అవసరం గుర్తించిన దన్నట్లుగా నడక వేగం పెంచింది. కాలు నిలుపకుండ కార్యదీక్షతో పరుగెత్తి నందున రాజకుమారుడు మరునాటికే గమ్యస్థానం చేరుకున్నాడు. పెనుగుట్టల కొండెక్కాడు—పాముల పడక మడుగు దాటాడు. నాగుమల్లిపొద చూచాడు. మంత్రాలమఱ్ఱి క్రిందకు చేరాడు. శిలావేదిక కనపడింది. కాని అంతవర కాయన మనసులో నున్న ఆలోచనంతా తారుమారయింది.

తపస్వియంటే జడలుగట్టిన జుట్టు—విభూది పూత—తులసీదండల హారం—కాషాయి బట్టలు. చేతిలో యోగదండం యుంటాయని రాజకుమారుని దూహించుకుంటున్నాడు కాని—శిలావేదిక మీద కూర్చుండి యున్న యీ వ్యక్తి ఉంగరాలు తిరిగి బిరుసుపారిన జుత్తు. భూతవైద్యునిలాగా వెడల్పయిన కుంకుమబొట్టు—మెడలో తాయిత్తుల దండ—ఎరుపురంగు బట్టలు—ప్రక్కనొక మొరటు కఱ్ఱముక్క—చూడడంతోనే సుధాకరుని గుండే కలుక్కుమన్నది—ఎంత పేపాలోచించినా ఆయనొక నిర్ణయానికి రాలేకపోయాడు.

సూర్యాస్తమయ మయింది.

శిలావేదిక మీద కూర్చున భేతాళుడు సుధాకరుని చూచి "ఏం రాజకుమారా! ఇంకా నీయనుమానం తీరాలేదా! భయంలేదు నా దగ్గరకురా!

నిన్నంతా ప్రయణంచేసి ప్రాలుమాలి యున్నావు. ఐనా కార్యదీక్ష నిన్ను విడనాడడం లేదు. నీవు నన్నుచూచి సందేహిస్తున్నావని నాకు తెలుసు. నిజానికి నిన్ను పలుకరించే పని నాకులేదు కాని పరోపకారం పరమధర్మంకదా! అందులోను నీవు పరదేశివి. నాకతిధివి కూడాను. నిన్నాదరించి నీవు వచ్చిన పని నెరవేర్చి పంపడం నావిధి కనుక నిన్ను పరామర్శించుచున్నాను.

ఇంకొక విషయం కూడా వుంది. నీవు వచ్చింది స్వార్ధానికి కాదు. కొంతవరకు స్వార్ధమున్నా యితరుల కెగ్గులేదు. విశేషించి లోకోపకారమనక తప్పదు. మంచిపని మీద వచ్చిన వారిని మన్నించడం మీకుధర్మం. కనుక నీకు రజితనగరం వెళ్ళేదారి చెప్తాను. రేపటి యుదయం నీవక్కడకు ప్రయాణం చేయవచ్చును. నీవీ రాత్రి యెటువంటి యిబ్బందులు లేకుండ నేను మర్యాదలు మాయింట చేయిస్తాను. నావెంట రమ్మన్నాడు.

సుధాకరుని ఆనందము ఆశ్చర్యములు రెండూకలిగినై. మనిషి మొరటుగా నున్నా మనసు మెత్తక వలె యున్నది. నేను వచ్చిన పనియు చెప్పుచున్నాడు. మునీంద్రులకు యోగదృష్టి యుంటుందని పెద్దలంటారు. ఈయనగాతా కోవకు చెందిన జ్ఞానియైయుంటాడు. ఆకార మెటులున్న నేమి ఆత్మమనకు కావలయును. వీని మాటలు నమ్మి వెంటబోయిన నాకెటువంటి యపకారమును జరుగదని నిశ్చయించుకొనిన తరువాత భేతాళుని సమీపించి మహానుభావా! తమవంటి వారికి మేము చెప్పవలయునా! మీరనినట్లే కానిండు అని నమస్కరించాడు.

భేతాళుడు రాజకుమారుని వెంటబెట్టుకొని సమీపమునందున్న తన పర్ణశాలకు తీసుకొనిపోయి శిష్యులను పిలచి మీరీయతిధిని తగినమర్యాదలతో గౌరవించండి. స్నానంచేయించి భోజనం పెట్టించి హాయిగా పండుకొన వస

తులు కల్పించండి. ఉదయం మరలా వీరికి కావలసిన సదుపాయంబు లొనరించిన తరువాత నన్ను కలియగల రని యాజ్ఞాపించాడు.

రాజకుమారునకేలోపమూ రాకుండా తెలవారింది.

తెలవారుజామునవే మేల్కొంచి కాలకృత్యములు దీర్చుకొనిన సుధాకరుడు భేతాళుని సమీపించి చేతులుజోడించుకొని నిలుచున్నాడు. భేతాళుడు వానిని చేరబిలచి "రాజకుమారా! నీవు నాయీవికారాకారం చూచి యింకా సందేహించుచునే యున్నావు. నేను సాధారణ మానవుడనే కాని భూతాన్నికాను—ప్రేతాన్నికాను. రాక్షసుడనంతకంటెను కాను, ఇతరులను మోసగించు తలంపునను నేనీవేషమువేయలేదు. నా యాశ్రమమున హింస మొదలైన భయంకార కృత్యములను జరుగుటకు కవకాశము లేదు. ఇక్కడకు వచ్చినవారికి న్యాయము జరిగి తీరవలయును.

నేను నిజరూపముననున్నప్పుడు ప్రతిదినమును నాయెద్దకు వచ్చి పోయెడి వారిసంఖ్య పెరిగింది. ఆశ్రయించి వచ్చిన వారి నందరిని పరామర్శించి పంపడములతో నా తపశ్చర్యలకు కొంత భంగంకూడా కలుగుతూ వచ్చింది. అంతవరకయినా కొంత మంచిదే, ప్రస్తుతం దేశంమీద నాస్తికులు; వితండ వాదులు పెరిగి యున్నారు. వారిలో కొంతమందికి యేమీ తెలియక పోయినా అంతా తెలిపినట్లు గర్వించే మూర్ఖులున్నారు. అలాంటి వారంతా పండితవాదం చేయమంటూ వచ్చి నానారభస చేస్తుంటారు. నిజానికి వారంతా పండితులైతే గదా వారితో పండితవాదం చేయడానికి? అటువంటి పనికిరాని పరమ దౌర్భాగ్యులతో పవిత్రమైన కాలమంతా పాడైపోతూంది.

అందుకని నేనీ భేతాళరూపం దాల్చి కూర్చుంటాను. ఇప్పుడు నన్నుచూచిన వారు దగ్గరకురాకుండ దూరదూరాన తొలగి పోతున్నారు.

నాకు కావలసింది కూడా అదేను. ఇక నీ మాదిరిగా ప్రపంచంమీద జరిగే దుర్మార్గాలను యెదుర్కొనే సాహసంగల వారు తక్కువమంది. అటువంటి వారు వచ్చినప్పుడు సహనంతో సమయంకోసం వేచియుంటారు.—చక్కగా మాటాడుతారు. నిన్ను చూచినపుడే నీవు కాంశ్యనగరం నుండి వచ్చినావని—వృద్ధమంత్రి చెప్పి పంపినాడని నా యోగదృష్టివలన తెలిసికొన్నాను. నీ ప్రవర్తనయు నాకు నచ్చింది కనుక నీకీ యవకాశం కలిగించాను.

రాజకుమారా! నీవిపుడు రజితనగరం చేరవలయును గదూ!

రజితనగరం పోయిన వారెవరూ యింతవరకు తిరిగిరాలేదు. చాల ప్రమాదములతో గూడినది. మార్గముకూడా మంచిదికాదు. కొండగుహనుండి ప్రయాణము చేయాలి. కన్నుపొడిచికొన్నను కనరాని చీకటి. పాములు తేళ్లు పారాడుతుంటై. చేతితో తాకిచూచుకుంటూ మెలమెల్లగా అడుగులువైచు కుంటూ యెంతదూరం నడవాలనో తెలియదు. అడుగడుగునా ప్రాణ గండములు కలుగవచ్చును. ఇదుగో నేనిచ్చుచున్న యీ పచ్చాకుగుళికను సేవింపుము. ఆరునెలల వరకును నీకాకలినిద్రల బాధలుండవు. గొడ్డళ్ళతో కొట్టినా నీశరీరము కాసంతయు కందదు—మరణ మసలే యుండదు. అంటూ వానికొక మాత్రయిచ్చాడు.

సుధాకరుడు భేతాళు డిచ్చిన గుళికను భక్తిశ్రద్ధలతో నందికొని సూర్యున కెదురుగా నిలబడి మనసులో నేదో సంకల్పించుకొని తిన్న తరువాత మరల వానివంక చూచాడు. భేతాళుడు "రాజకుమారా! మా శిష్యుడు నీవెంట వచ్చి రజితనగరం వెళ్ళే బిలద్వారంచూపుతాడు. ఈ కొండ కొన్ని యోజనాల వైశాల్యముంది. లెక్కలేనన్ని లోయలు—చూడలేనన్ని బిలాలు యిక్క డున్నవి. రజితనగరం చేరే బిలమార్గాన ధైర్యసాహసాలతో ప్రాణాలకు

తెగించి ముందుకు సాగిపోవాలి. చాలదూరం పోయినాక ఒక విశాల ప్రదేశం వస్తుంది. అక్కడ నీకు కావలసినంత గాలివెలుగులు లభింపగలవు.

అక్కడొక పెద్ద సరస్సు వుంటుంది. దానినిండా తామరలు వికసించి యుంటాయి. రాజహంసలు యీదులాడుతుంటాయి. అందలినీరు కొబ్బరికాయ పాలకంటె తియ్యగా వుంటుంది. సుధాకర్! నీకు కావలసినదీ సరోవర సౌందర్యంకాదు—సరోవరం ప్రక్కన పెద్ద గణపతి విగ్రహముంది. ఆయననే కామసిద్ధిగణపతి అంటారు. సరోవరంలో స్నానంచేసి, యిరువదియొక్క రకాల చెట్లపత్రితో గణపతిని పూజించి బయలు దేరినవారికి యెటువంటి సాధ్యంకాని పనులైనా గణపతిస్వామి దయతో నెరవేరి తీరగలవు. ఆతరువాత కార్యభారమంతా నేనా గణపతిమీద వేయదగిన వాడనే గాని విషయము నేనుచెప్పరాదు. నీవు ధైర్యం విడనాడక పోయిరా! విజయం పొందగలవని దీవించి పంపించాడు.

రజితనగర ప్రయాణం

సుధాకర్ భేతాళుని చెంత నుండి బయలుదేరి పోయి వాని శిష్యుడు చూపిన బిలంలో ప్రవేశించాడు. బిలం చీకటిమయం. ఒక్కొక్కచోటున చాల యిరుకు దారి ప్రక్కలందున్న కోసురాళ్ళు తగిలి శరీరం నుండి రక్తం వస్తూంది. కొంతదూరం పోయిన తరువాత ప్రశాంత వాతావరణం గల ప్రదేశానికి చేరగలమనే భేతాళుడు చెప్పిన మాట మీద నమ్మకం దప్ప ముందు దారి బొత్తిగా కనపడడంలేదు. ఎక్కడికి పోతున్నది—ఎంతదూరం పోవలసింది అనే ప్రశ్నలకు సమాధానం లేదు. చాలసేపటికి తానేనుకున్న మనోహర ప్రదేశం చేరుకున్నాడు.

ఆదృశ్యం చూచిన సుధాకరుని మన సానందంతో నిండిపోయింది. ఆచట వాతావరణంలోనే జీవితమంతా గడపడం బాగుంటుందని అనుకున్నాడు. కాని-యింతలో నా కోఅకు కాకపోయినా గుప్తయోగి ప్రశ్నలకు సమాధానాలు తీసుకుని వస్తానని నారాకకై వేయి కన్నులతో యెదురుచూచుచున్న చింతామణి కోసమైనా మరుద్వతీ నగరం వెళ్ళితీరాలి-ఒక్కగా నొక్క కుమార్తె చిక్కుబడిన విషవలయం నుండి కాపాడి తన విచారం మాన్పగలనని కొండంత భ్రాంతి పెట్టుకున్న ధీమంత మహారాజా వారికోసమైనా తిరిగి స్వదేశం చేరాలి—తన కుమారుని కోల్పోయి యిపుడు తన్నే తనుగన్న ముద్దులకొడుకుగా నెన్నుకొన్న పెదనాన్న సూర్యవర్మ మహారాజాగారి కొరకైనా యుజ్జయినీ నగరం పోవాలి-ఇక కన్నతల్లిదండ్రులు కొడుకే ప్రాణము కొడుకే జీవితము సర్వస్వమని తపించుచున్న చంద్రవర్మ మహారాజా వారి తృప్తికొరకైనా వజ్రపురం పోక తప్పదుగదా అని అనుకున్నాడు.

చుట్టూ కొండలు—కొండలమీద దట్టముగా పెరిగిన చెట్లు మధ్య విశాల మైదానం చిన్న చిన్న మెరపురాళ్ళలో నిండిననేల, అందమైన సరోవరం సరోవరం నిండా తామరలు కలకల లాడుతున్నయ్ రాజహంసలు యీదులాడుతున్నయ్. దాని కన్నివైపులా నీటిలో దిగేటందుకు బారులుదీరిన మెట్లున్నవి. ప్రక్క-ప్రక్కల పూలచెట్లు పోయినవారిన పలుకరించుచున్నట్లున్నవి. కామసిద్ధి గణపతిస్వామియు దర్శనమిచ్చాడు. సుధాకరుడు భక్తిశ్రద్ధలతో గణపతి నారాధించి, రాత్రి కక్కడనే శయనించాడు.

మరునాడు తెలవారింది. బారెడు ప్రొద్దెక్కింది. బాటసారిని లేపిన వారుగాని—పలుకరించిన వారు గాని యెవరూలేరు. మేతలకై వచ్చిన కుందేలు పిల్లలు వానిమీది కెక్కుతూ గెంతుతూ దూకుతూ ఆటలాడడంతో వానికి మెల

కువ వచ్చింది. లేచి కూర్చున్న రాజకుమారునికి కొంత సేపు కుందేలు పిల్లలతో వినోద కాలక్షేపం జరిగింది. ఆ తరువాత తను ప్రయాణం చేయాలనుకున్నాడు. ఎటుబోవడానికెక్కడా దారి కనపడడంలేదు. ఏమడగడానికీయెవరూ కనపడిందిలేదు.

ఉన్నట్టుండి ఆయన మనసు కొక యాలోచన వచ్చింది. ఇక్కడికీ కుందేళ్ళు వచ్చినవంటె యిందెందయినా యొక మార్గముండి తీరాలి అని నిశ్చయించుకున్నాడు. ప్రయత్నించితే నొక దారి కనపడకపోదనుకొని లేచి చుట్టుప్రక్కల పొదలచాటున చూడగ నొకచోట బాహాటమైన సొరంగం కనుపించింది. కొంత ఉత్సాహంతో తిరిగివచ్చి గణపతికి నమస్కరించుకొని సొరంగ మార్గాన ముందుకు ప్రయాణం సాగించాడు.

ఈ సొరంగంలో చీకటిగాకుండా కొంత వెలుగు కనబడుతుంది. ఆ వెలుగు యెక్కడ నుండి వస్తుంది? ఎలాగా వస్తుందనే ప్రశ్న వాని మనసుకు రాలేదు. ఒక్కొకక్కచోట దారి చాలలోతుకుపోయి మళ్ళి పైకియెక్కుతూ యెగుడు దిగుడులుగా వున్నది. మెట్లులేవు-గట్లులేవు. అంగుళం మొదలు మూడంగుళాల వైశాల్యం కలిగిన పలచని చదరపు రాళ్ళతో నిండియుంది. ఆ రాళ్ళు రెండు మూడు రంగులలో నునుపుదీరి యున్నందున లోయలోనికి దిగేటప్పుడు కాలునిలువక కొన్ని గజాలదాకా ప్రయాణికుడు జారిజారి యెక్కడికో పోతుంటాడు. అలాగే యెక్కేటప్పుడు కూడా కాలిక్రింద పట్టుదొరకక క్రిందికి జారి పోతుంటాడు. రాజకుమారుడీ అవాంతరాల నన్నింటిని భరించుకొని పట్టుదలతో పయనించుచునే వున్నాడు. పడుతూ లేస్తూ చాలదూరమలాగే ముందుకు పోయాడు.

ఒకచోటున వానికి కాలుపట్టు తప్పింది. జారగిల బడినవాడు పడి నట్లె లేచి నిలబడే యవకాశం లేకుండా నునుపురాళ్ళ వేగానికి పోయి యిం కొక ప్రక్కసొరంగం ద్వారా చాలలోతున నున్న అగాధంలో పడి పోయాడు. అక్కడాయనకు నీటితడి తగిలి లేచి చూచాడు. ఆ కొండ సొరం గంలో అంతలోతున నీటికాలువ పారడం చూచి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. రమారమి రెండు గజాల వైశాల్యంలో పారుతూన్న కాలువలో కనపడే చిన్నరాళ్ళ వలన లోతేమియు లేదని తెలిపికొన్నాడు. కొంత ధైర్యాన్ని కూడా పుంజు కొని నీరిక్కడ పారుతూన్నదంటె యిచటినుండి వెలుపలికి దారి యున్నదని గట్టి పరచుకున్నాడు. కాని, నీరెంత సన్నని జాలు ననుసరించి యైనా ప్రవ హింప గలదుగాని మనిషి ప్రయాణం చేయలేడు గదా! ఒక వేళ ముందు మార్గమంత జొరరానిదై యున్న యెడల మరల వెనుకకు తిరిగి కాలువ గట్టు గనే యిక్కడకు రాగలను గదా యని నిశ్చయించుకొని నీటిజాలున నడవ సాగాడు.

ఎంతసేపు నడిచాడో వానికి తెలియదు. చాలదూరం పోయిన తరు వాత జనం మాటల చప్పుడు వినబడింది. వెలుతురు గూడ కొంచెం కొంచెం పెరిగింది. అనుకొని నట్లె కొండ లోయలో నుండి బయట పడ్డాడు. ఇక్కడ నీటికాలువ మరింత వైశాల్యం పెరిగి లోతుగానున్నది. జాలరులు చేపలు పట్టుకుంటున్నారు, వాతేదో మాటాడుకుంటున్నారు. కాని వారి భాష తెలియక రాజకుమారుని కొక మాట గూడా బోధపడలేదు. సుధాకరుడు జాలరులను చూచి "యిది యేవూరు? రాజితపురం పోయే బాటయేది?" అని యడిగాడు. ఆయనడిగేదేమిటో వారికి తెలియలేదు-వాతేం చెబుతున్నారో ఆయన కంత కన్నా తెలియడంలేదు. ఆ జాలరులో ఒక ముసలాయన దూరంగా స్నానం

చేస్తూన్న మునిని "చూపి అక్కడకు పోయి యడుగు" మని సైగచేసి చూపాడు.

సుధాకరుడు చకచకా నడచిపోయి మునికి నమస్కరించాడు. ఆ ముని స్నానం చేయడం ముగిసినందున యొద్దకువచ్చి "నీ వెవరవో నాకు క్రొత్తవాడవు-నాకేకాదు యీ ప్రదేశానికే క్రొత్తవాడవని తెలుస్తూంది. మా యాశ్రమానికి వచ్చి నీవు వచ్చిన పని యేమిటో చెప్పిన తరువాత నాకు చేతనైన సాయం నీకు తప్పకుండా చేస్తా"నంటూ రాజకుమారుని తన వెంట బెట్టుకొని ఆశ్రమానికి తీసుకొని పోయి కావలసిన యుపచర్యలు చేయించాడు తరువాత పరదేశి తనకథనంతా వివరించి చెప్పితనకిప్పుడు రజిత నగరం పోయే యుపాయం చెప్పుమని వేడుకొన్నాడు.

మునీంద్రుడా రాజకుమారునితో "అబ్బాయీ! నీవిపుడు రజిత నగరానికి సమీపము నందున్నావు. ఒక్కరోజు ప్రయాణము గూడ యుండదు. అయినా మార్గం మంచిదికాదు. బందిపోటు దొంగలు బాటనుకాచి యుంటారు. నిన్ను నీ వస్త్రములు చూచినచో మహారాజుల బిడ్డవేనని తలంచి నిన్ను దోచుకొంటానికి వస్తారు. అందువలన నీపని కాటంకాలు రాగలవు. అసలే దూరదేశపు బాటసారివి - ఒంటరివి – చాలా శ్రమలుబడి స్రొక్కి యున్నావు. యింకను నీవు సాధింపవలసిన ఘనకార్యమెంతయినా ముందున్నది. కొన్నికొన్ని సమయాలలో యుక్తి ననుసరించడం మంచిది. నీవీ రాజదుస్తుల నిక్కడ విడిచి చిన్నమూటగట్టుకొని నేనిచ్చిన కాషాయ బట్టలు గట్టుకొని బయలుదేరుము. నీ వొక సన్యాసివని తలంచి దొంగలు నీ జోలికి రారు. నీవు సుఖంగా రాజనగరం చేరగల"వని చెప్పాడు.

ఆ మాటలు రాజకుమారునికినచ్చినై

మునీంద్రుడిచ్చిన కాషాయబట్టలు ధరించాడు సుధాకరుడు. తను కట్టి విడిచిన దుస్తుల నన్నింటిని మూటగట్టి చంకకుదగిలించుకొని సరాసరి రజితనగరం చేరుకున్నాడు. పూటకూటి యింటికి పోవాలని విచారించాడు. ఆ నగరంలో పేదరాశి పెద్దమ్మ యిల్లేలేదని తెలిసింది. ఎవరింటనైనా నివసించే వసతి లభించునేమోనని యాలోచించాడు. ఎవరి నడిగినా పరదేశి నని నంతనే "మా యింట్లో వీలుపడదు. వెళ్ళు"మని బయటకు పంపి తలుపులు బిగించుకుంటున్నారు. ఒకరిద్దరుకాదు. ఏ యింట చూచినా యిదే మర్యాదయైనందున సుధాకరుడు తిరిగివచ్చి ఒక రచ్చబండమీద కూర్చున్నాడు.

ప్రాణగండం తప్పిన పరదేశి

సుధాకరు డా రచ్చబండ మీద కూర్చుండి యెంతసేపో కాలేదు. తిరిగి తిరిగివచ్చిన అలసటయైనా తీరలేదు. పదిమందిరాజభటులువచ్చి మాటా మన్ననలు లేకుండగనే బంధించారు. రాజకుమారుడు "మీరెవరు? నన్ను బంధించుచున్నారెందుకు? నేను చేసిన నేరమేమి!"యని అడుగుచున్నా వారు వినిపించుకోనకుండా బలవంతంగా నడిపించుకొని పోసాగారు. వీరు తన్ను రాజసన్నిధికి తీసుకొని పోవుచుండిరేమో అని అనుకున్నాడా సుధాకర్. పుర వీధులలో అతనిని చూచి యెవరూ జాలిపడడం లేదు. కనీసమొకరైనా "యీయనెవరు! ఎందుకిలా బంధించారు! ఎక్కడకు తీసికొని పోవుచున్నా" రని ప్రశ్నించిన వారుకూడా లేరు. ఎదురైన వారంతా అతనిని చూచి పగవారి మాదిరిగ మొగం త్రిప్పుకొని తొలగి పోతున్నారు

సుధాకరుని మనను పరిపరి విధాల పరుగులెత్తింది. నేను రాజ కుమారుడను. ఒక రాజ్యానికి యువరాజును. మాయదారి యోగీంద్రుని విషవలయంలో పడువారిని కాపాడడానికి కంకణం గట్టుకొని— ఊరనక పల్లెనకా—రాయనక రప్పనకా—రేయనక పగలనకా—కష్టమనక—సుఖమనకా తిండనక తిప్పలనకా త్యాగం చేసిన నేనీనాటికి వీరిరాజ్యంలో నేరస్థుడ నయ్యానా! ఎంత శోచనీయం! ఇంతకును నేను చేసిన అపరాధమేమిటి యనే దానికి సమాధానం లేదా యని తనలో తాననుకుంటూ వారి వెంట నడవక తప్పలేదు.

చివరకా రాజభటులాయనను శిక్షణాలయానికి తీసుకొనిపోయి దగ్గరనున్న గుడ్డమూటను దూరంగా బెట్టి బలవంతంగా యురికంబం మీది కెక్కించారు. సుధాకరుడును తన కంతటితో జీవితం సమాప్త కాబోవుచున్న దేమో నను నిరాశ చెందాడు. కింకరులు పరదేశి మెడకు ఉరివేయబోతూ "ఓయీ! నీకు చావు సమీపించింది. నీవు దుర్మార్గుడవైనా—సన్మార్గుడవైనా మిత్రుడవైనా—శత్రువైనా మా రాజ్యంగ ధర్మం ననుసరించి చావబోవు వానికి తుదికాలంలో కలిగే కోర్కెదీర్చటం మా బాధ్యత కావున నీవే మడుగుతావో అడుగు నీ కోరిక చెల్లించిన తరువాతనే యురితీస్తా"మన్నారు.

నిజంగా నేనడిగింది మీరిస్తారా!

తప్పకుండా యిస్తాం.

ఐతే ఒకసారి మీ రాజావారి దర్శనం యిప్పించండి.

ఎందుకు?

"అది తరువాత మాట! నేను మరణకాలంలో కోరిన దానిని మీరు నేరవేరుస్తా మన్నారు. నాకు కావలసింది నేనడిగాను. మీరు నిజంగా నీతి

నిజాయితీలు కలవారైతే మాటతప్పకుండా రాజావారి దర్శనం నాకిప్పించండి. ఒకటి చెప్పి యింకొకటి చేయువారైతే మీ పని మీరు పూర్తిచేసుకోనండి" అని ధీమాగానే సమాధానమిచ్చాడు రాజకుమారుడు.

రాజసేవకులలో యొకనికి యోచన కలిగింది. ఒరేయ్! ఇదేదో యాలోచింప దగిన కధగానే యున్నదిరా ! వీడెవరో నేరస్తుడైతే రాజ దర్శనం కోరడు. ఐనా తప్పేముంది? నేను పోయి మన హరిచందన మహా రాజా వారితో చెప్పివస్తానన్నాడు. మిగిలినవారంతా "నీవన్నది గూడ బాగు న్నది. ఒక వేళ మనం రాజావారికి చెప్పకుండ యితనిని యురితీసిన యెడల తరువాత హరిచందన ప్రభువులు విచారించి "ఉరిదీయబడెడి వాడు నా దర్శ నము కావలయునని యడిగినపుడు మీరు నాకెందుకు చెప్పలే"దని మనల దండింపవచ్చును. కనుక చెప్పిరావడమే మంచిది. నీవు తిరిగివచ్చే వరకు మేమీతనిని తప్పించుకొని పోకుండ కనిబెట్టి యుంటామని సమ్మతించి పంపారు.

ముందు మాటాడిన సేవకుడు సరాసరి తిరిగిపోయి సభ వీరి యున్న హరిచందను మహారాజుతో "ప్రభూ! ఏలినవారి యాజ్ఞప్రకారముగా మేమొక సన్యాసిని పట్టుకొనిపోయి యురికంబమెక్కించి నీ మరణకాల వాంఛ యేమిటని యడుగగ వాడు "నాకు మీ రాజావారి దర్శన మొకసారి చేయించండి. చాలు" నన్నాడు. ఏమి చేయుటకు పాలుపోక నేను మీ దర్శ నానికి వచ్చాను. తరువాత యేలిన వారు చేయమని నట్లు చేస్తామని మొక రిల్లాడు.

రాజుగారికాలోచన కలిగింది. అతనెవరో మోసగాడైయుంటే యింత నిర్భయంగా నా దర్శనం కోరాడు. విషయం తెలియకుండా వానికి

మరణదండన విధించడము కూడ న్యాయంకాదు. పోయి విచారించడం అన్ని విధాలా మంచిదనుకొని నందున వారి గుఱ్ఱంనెక్కి సరాసరి వధ్యాలయం దగ్గరకు వచ్చారు. సేవకులు వెంటనే ప్రభువులు కూర్చుండడానికి ఆసనం యేర్పరచారు. హరిచందన మహారాజు యురికంబము మీదనున్న వానిని చూచి "ఎవరవు నీవు?" అని ప్రశ్నించాడు.

సుధాకర్ వానిని చూచి "నీవేనా యీ రాజ్యానికి రాజువు" అని యడిగాడు.

ఔను నేనే నన్నాడు హరిచందనుడు.

వీధిలో కనపడిన వారిని యురివేయించే అధికారం గూడా నీవే యిచ్చావా!

హరిచందనుడు మాటాడలేదు. అక్కడున్న వారందరకూ కోపం ముంచుకొచ్చింది. "ఓయీ! పొగరుపోతూ! మహారాజా వారి దర్శనం కాగానే నీవు నమస్కారం చేయలేదు సరిగదా! ప్రభువులకీయదగిన మర్యాదగా "మీరు—తమరు" అని యనక "నీవు—నీవేనా!" అనియంటున్నావు. నిన్నురిదీయడం కాదు—ముక్కలు ముక్కలుగా నరికి యుప్పుపాతర వేయాలిరా!" అని హుంకరించారు. "మిమ్ము నేనొక మాటడగుతున్నాను. దానికి సమాధానం చెప్పండి అనిన సుధాకర్ యింతకు నేనెవరినో చెప్పగలరా" అని సూటిగా యడిగాడు.

అక్కడున్న వారంతా "తెలియ"దన్నారు.

పోనీ నేనుచేసిన నేరమేమిటో అదయినా తెలియునా! అన్నాడు సుధాకర్.

అదీ తెలియదన్నారు.

"మీకుగాని-మీ రాజుగారికి గాని నేనెవరినో తెలియదు. నేను చేసిన నేరమేదియొ గూడ తెలియనపుడు మీరు నన్నెందుకు యురిదీయుచున్నారని నేనడుగుచున్నా"నని ప్రశ్నించిన పరదేశిని సమాధానం చెప్పలేక హరి చందన మహారాజు క్రిందుమీదులయ్యాడు. కొంత సేపటికెలాగుననో సర్దుకొని ఒక మాయదారి సన్యాసివచ్చి మమ్మందరిని నమ్మించి క్షమింపరాని ద్రోహం చేసిపోయాడు. అంతటితో మాకు బైరాగి యనువాని మీద కక్ష పెరిగింది. సన్యాసిరూపంలో కనబడిన వాని నెవనినైనా పట్టుకొని పోయి నా యాజ్ఞ లేకుండనే యురిదీయండి. సన్యాసులకు మన రాజ్యంలో విచారణలేదని నేనింతకు ముందు శాసించాను. ఇక చెప్పదలంచిన దేదియొ చెప్పు. నీవు నేరస్తుడవు కావని ఋజువుచేసికొంటే నీకీ యురితప్పించడమే గాక—నీకు బహుమానమిచ్చి తస్కరిస్తా"నన్నాడు.

సుధాకరుడంతట కొంత గౌరమిస్తూ "మహారాజా నేను మీ యెడల తొందరపడినందుకు మన్నించండి. ఇదిగో యిది నామూట. ఇందేమిగలవో విప్పి చూడండి"యన్నాడు. రాజభటులలో కొందరా మూటను విప్పిచూడగ రాజదుస్తులు బయట పడినై వానినిచూచి విస్తుబోయిన హరిచందనుడు. యీ రాజదుస్తులు నీవేనని తెలియుచున్నది. నీ విట్లు బైరాగి వేషము ధరించిన కారణమేమిటని యడిగాడు. సుధాకరుడంతట "మహారాజా! నేను మణిద్వీపము నందున్న వజ్రపురాధీశ్వర చంద్రవర్మ మహారాజ కుమారుడను. నా పేరు సుధాకరుడు. నేనొక కార్యార్థమింతదూరము మిమ్ము కలియుటకే వచ్చాను. దారిలో దొంగలభయ మధికముగా నున్నందున నేనొక రాజకుమారునిగా

వారికి కనపడకుండుటకే బట్టలు కట్టితి" నని చెప్పగ వినినవారి మొగంబులన్ని వెలవెలబోయినవి.

హరిచందనుడు యురికంబము మీద నున్న సుధాకరు నాలింగనము చేసికొని "వజ్రపంజర యువరాజా! జరిగిన ప్రమాదమునకు నన్నన్యథా భావింపక నా యాతిథ్యాదులు స్వీకరింప మా గృహంబునకు దయచేయండి" అన్నాడు. రాజకుమారుడు "మీరంతమాటనకండి నాకు మీ రాత్మీయులు కావలసిన వార"నగ పరమానందం చెందిన రజితపురాధీశ్వరులు బంధు మర్యాదలతో సుధాకరుని వెంటబెట్టుకొని అంతఃపురానికి పోయాడు.

హరిచందన సుధాకరుల సాంగత్యము

మరునాటి యుదయాన హరిచందనుడు సుధాకరుని పిలిచి దగ్గిరగా కూర్చుండ బెట్టుకొని "రాజకుమారా! మా తాత ముత్తాతల నాట నుండి మేమీ రజితపుర పాలకులమై యున్నాం. మా వంశము వారందరు మొదటి నుండి దానధర్మములు చేయువారు-పుణ్యకార్యములందాసక్తి కలవారు పరులకు సాయము చేయు వారేకాని మంచి మర్యాదలు తెలియనివారు కారు. నాకును వారి బుద్ధులె పట్టుబడినవి మా వంశమువారి మంచితనం నాకుగా నేను చెప్పుకొనరానిదే కాని నీవు మాకు క్రొత్తవాడ వైనందున విషయం వివరించి చెప్పక తప్పడంలేదు.

భగవానుని దయవలన నాకు యుత్తమురాలైన భార్య లభించింది. ఆమె పేరు వైజయంతి. మాకు రమాచందనుడు. ఉమాచందనుడను కుమారులిరువురి తరువాత చందనవతి యను కుమార్తె కలిగింది. వారు మువ్వురును

చక్కగ చదువుకొని విద్యావంతు లయ్యారు. రాజ్యాంగ ధర్మాలలోను ఆరి తేరారు. వారికి పెండ్లీడు వచ్చింది. హేమనగరాధీశ్వరుడు యశోవర్ధన మహా రాజు మా బావగారు వారికి రాజవర్ధనుడను కుమారు డొకడున్నాడు. రాజవర్ధ నుడు మంచి రూపవంతుడు! విద్యావంతుడు బుద్ధిమంతుడు నైనందువలన యెందరెందరో రాజులు హేమపురాధీశ్వరుల వారితో వియ్య మందుకోవాలని తిరిగారు. కాని మా బావగారు మా మీదగల ప్రేమాభిమానాల కొలది వారం దరితోనూ మాకు మా బావమరిచి యొద్ద కన్యయున్నది. చిన్నప్పటి నుండి అనుకుంటున్న సంబంధం. ఒకనాటి ప్రకారం మేమీ ప్రాతచుట్టరికాన్నే చేసుకుంటాం కనుక వేరు సంబంధాలు చూచే పనియుండదని చెప్పుతూ వచ్చారు.

తరువాత మా బావగారు స్వయంగా వచ్చి లగ్నాలు పెట్టించారు. నిర్ణీతకాలంలో మహావైభవంగా వివాహం జరిగింది. ఉభయులం గొప్పగా చేసిన మా పెండ్లికి యెక్కడెక్కడి దూరపు బంధువులు కూడా వచ్చారు. అప్పుడు మా రజితనగరం పెండ్లి వేడుకలతో కోలాహలంగా వుంది. నూతన వధూవరుల నాశీర్వదించడానికి కొందరు ఋషులు కూడా వచ్చారు. వివాహా నంతరం నూతన వధూవరులు హేమనగరం వెళ్ళి అక్కడ మూడు రాత్రు ళ్ళుండి వ్రతం చేసుకొని తిరిగివచ్చారు. ఇచట పదహారురోజుల పండుగ కార్యక్రమాలన్నీ విధివిధానంగ నెరవేరి పోయినై తరువాత తగిన మర్యా దలతో సారెచీరె లిచ్చి అమ్మాయి నత్తవారింటి కంపకాలు చేయించాను. వచ్చిన వారంతా యెటు వారటు వెళ్ళిపోయాక గూడా ఒక ముని మాత్రం తిరిగిపోకుండా పెండ్లి సమయంలో వాని కిచ్చిన వసతి యింట్లో తిష్టవేశాడు.

నా కుమారులు కాదనలేక వేళ ప్రకారం వానికి కావలసిన యుపచర్యలు చేయించుచునే యున్నారు.

ఆ ముని యెప్పటికి వాదిలిపోతాడో తెలియలేదు.

ఈ విషయం నాదాకా వచ్చింది.

నేనపుడు స్వయంగా ముని దగ్గరకు పోయి "స్వామీ! తమరు మా యింట్లో జరిగిన శుభకార్యానికి వచ్చి చిరంజీవుల నాశీర్వదించారు. ఆనందం గలిగింది. వచ్చిన వారందరి మాదిరిగా మీరును తిరిగి పోయారనుకున్నాను. మీరిక్కడనే యున్నట్లు తెలియనందుననే యింతవరకు మీ దర్శనానికి రాలేదు. తమ వివరాలు మాకు తెలియనందున యడుగుచున్నాను. ఇంతకూ మీ పేరేమి? ఊరేది? మీ రిచటనే యున్న కారణమేమిటో సెలవీయండి" అని యడిగాను.

అందులకా ముని తాపీగా నా వైపు చూచి "రాజా! నేను హిమాలయ ప్రాంతాన తపసు చేసికొనుచున్న యోగానంద మహర్షిని. నాతపస్సునకానందించి శంకరుడు ప్రత్యక్షమై "యోగానందా! నీకే వరం కావాలనో కోరుకో యిస్తా" నన్నాడు. నేను చేతులు ముకుళించి "శంకరా! భక్తవశంకరా! నాకు ప్రపంచం మీద బ్రతికి సుఖాలననుభవించాలన్న భ్రాంతిలేదు. నాకు ధనధాన్యాలుగాని—వస్తువాహనాలు గాని—భార్యా బిడ్డలుగాని—సిరిసంపదలు మొదలైన వేమియు అక్కరలేదు. నేను మోక్షంచెంది మీ పాద పద్మముల సన్నిధిలో నుండే అవకాశాన్ని ప్రసాదించండి." అని ప్రార్థించాను.

పరమేశ్వరు డంతట సంతసించి "యోగానందా! కేవలం ముక్తినే కోరిన నీ కోరిక మన్నింప దగినది. నీవు నా యాజ్ఞ ప్రకారం కొంతకాలం భూలోకంలో నున్న తరువాతనే కైలాసం రావలసియుంటుంది. నేను రజిత

నగరంబున నటరాజరూపాన నవతరింత దలంచియున్నాను. ఆ రాజ్యము నేలు యశోవర్ధనుడు పరమధార్మికుడు. ప్రపంచమున ధర్మమున్న చోటు నందే దైవముండనని నీకును తెలియును గదా! నీ వచటకు వచ్చి రాజాదర ణతో నీకు దేవాలయాదులను నిర్మించి నా సేవలు సేయుచుండుము. అనంత రమున నీకు బొందితో కైలాసమును పొందునట్లు నేను చేయుదు"నని చెప్పి యదృశ్యమయ్యాడు.

నేనా పరమేశ్వరుని సంకల్పం ననుసరించి మంచి దినంబున బయలుదేరి మార్గమధ్య మున్న క్షేత్రములను దర్శించి చూచుచు—తీర్థములలో స్నానములు సేయుచు మహాఋషులను గలియుచు మీ నగరం చేరుకున్నాను. నేను వచ్చు సరికి మీ కుమార్తె వివాహంజరుగుచున్నది. నేనును సమయము నకే వచ్చితిని గదాయని సంతసించి మీ మర్యాదలు ఉపచారములను పొం దాను. నీ వింకను పెండ్లి సందడియందే యుందువనియు—నీతో మాటాడుటకు సమయం కావలయుననియు దలంచి యింతకాల మిక్కడనే వేచియున్నాను. ఇప్పుడు నీవే వచ్చి యడిగినందున నీతో జరిగినది చెప్పడానికవకాశ మేర్ప డిం"దని యెంతో నమ్మకం కలిగేలాగా కథనల్లుకొని మాటాడాడు.

నేనపు డాలోచనలో పడిపోవలసి వచ్చింది.

అంత గొప్ప యతీంద్రులబద్ధ మాడరని నా నమ్మకం.

నేనేకాదు—ఆ సమయంలో వాని నోటి నుండి వెలువడిన మాట లాలకించిన వారెవరూ బూటకమని త్రోసిపుచ్చలేరు. అందరిమీదా మచ్చు చల్లినట్లనిపించింది. నాకు గూడ మైకం క్రమ్మింది. "ఇపుడు నన్నేం చేయ మంటారు?" అన్నాను అప్రయత్నంగానే.

ఆయనకు కోపం వచ్చినట్లుంది. "అది నన్నడగకపోతే నీకు తెలియదా రాజా! ఈనాటి తెలవారుజాముననే పరమేశ్వరుడు నా కలలో కన బడి "ఎల్లుండి పంచమీగురువారం నాడు నేను రాజుగారి యుద్యానం ప్రక్కగ కోనేరుకు తూర్పున మూడు గజాలదూరంలో నేనవతరించబోతున్నాను. మీ రందరూ వచ్చి నేను చెప్పిన గుర్తులలో మూరెడు లోతు త్రవ్వితే నా విగ్ర హం కనబడుతుంది. దానికి విధివిధానంగా ప్రతిష్ఠాదులు చేయించండి" అని సెలవిచ్చి అదృశ్యమయ్యారు.

నీ నగరంలో యుద్యానంలో పరమేశ్వరుడు వెలయబోతున్నాడు. నీవు స్వతంత్రుడవు-సర్వాధికారివి. శంకరమూర్తికి దేవాలయం కట్టించ గలవు. నీ వేమిచేయ వలయునో నీకు తెలియకపోతే యెవరినైనా అడిగి తెలు సుకో-నీకిష్టం లేకపోతే నేను చేయదలంచుకొనలేదని చెప్పు. పరమేశ్వరుడు సాక్షాత్కరించిన తరువాత నేనాస్వామి విగ్రహాన్ని కడిగిశుద్ధి చేయకుండ- ప్రతిష్ఠించకుండ-ఆలయ నిర్మాణం జరిగించకుండ శివాజ్ఞ మీరలేను. దైవా పరాధం చేయడానికి వెనుదీయని నీ రాజ్యంలో నివసించగూడదు కనుక నేని పుడే వెళ్ళిపోతున్నా"నని లేచి నిలబడ్డాడు.

అదిచూచిన నా భార్య కుమారులు "మునీంద్రుకు కోపం వచ్చి వెళ్ళి పోతున్నారు. వారిని నిలపండి" అని నన్ను తొందర పెట్టారు. నేనా లోచించేటందుకు యెడం గూడ లేకపోయింది. వెంటనే వాని పాదాలంటి "తొందరపడకండి మహామునీ! మా యుద్యానంలో బయల్పడ నున్న శివ మూర్తిని దర్శించడానికి కుటుంబసమేతంగా వస్తున్నాను. మంగళవాద్యాలు తెప్పిస్తాను. కావలసిన పండ్లు పూలు పత్రి సుగంధ ద్రవ్యములు సమర్పించు కుంటాను. తరువాత దేవాలయం నిర్మించి ప్రతిష్ఠాదులు కూడ మా పేరుతో

మీరే నెరవేర్చడానికి కావలసిన ధనమెంతయినా భరిస్తాను. తమరు నిదానించండి" అని ఆయనగారిని కూర్చుండబెట్టాను.

ప్రశాంత వాతావరణం మేర్పడింది.

నటరాజ దేవాలయ నాటకము

మూడవ నాటి వేకువజాముననే నేను నా కుటుంబ సభ్యుల మంతా నిద్రలులేచి తలంటు స్నానాలుచేసి మడిబట్టలు గట్టుకొని మేళతాళములతో వచ్చి ముందు యోగానంద మునీంద్రులకు పాదపూజచేసి కానుకలు సమర్పించిన తరువాత అందరము కలిపి యుద్యానంలోని కోనేరు దగ్గరకు పోయాం. "స్వామీ! ఎక్కడ త్రవ్వమంటారు!" అని నేనడిన మీదట యోగానంద ముని రెండుమూడు చోట్ల తిరిగిచూచి తరువాత "ఇదుగో యిక్కడ త్రవ్వించండి." అన్నాడు! అరగజంలోతు త్రవ్వగానే నటరాజ స్వామి విగ్రహం బయట పడింది. పాలరాతితో చేసిన ఆ మూర్తి చాల సుందరంగా వుంది. వెంటనే కొబ్బరికాయలు గొట్టడం-కర్పూరం వెలిగించడం మొదలైన తతంగమంతా జరిగిపోయింది.

భగవంతుడు బొమ్మరూపం తాలుస్తాడా !

ఆయనకు గుడి కట్టించమని మనల నడుగుతాడా ?

నా రాజ్యంలో ; నా నగరం ; నా యుద్యానంలో వెలిసేదేవుడు నాతోనే చెప్పక యితరులకు చెప్పి నాకు చెప్పిస్తాడా ? ఆ దేవునికి నాకు మధ్య యీ పెద్దమనుష్యుల రాయబారాలెందుకనే యాలోచన నాకు రాక పోయింది. మొదటినుండి దేవాలయాలను కట్టించడం ఉత్సవాలు చేయించడం

మాన్యాలీయడం మొదలైన పనులలో అలవాటుపడిన వంశంలోని వాడనై నందున "యిది నిజమా! ఒకవేళ యీ బొమ్మ నీమునే చేయించి యెవరూ లేని సమయంలో యిక్కడ పెట్టించి యుంటాడా!" అనిగూడా అనుమానించలేక పోయాను. అలా శంకించడం దైవాపరాధ మగుతుందేమోనని నా కిప్పటి దాకా భయముండేది కూడను.

యోగానందులు చూపిన సూచనల ప్రకారం నటరాజదేవాలయం నిర్మాణమయింది. అది చాల గొప్పది. ఆలయప్రకారం లోపల చిన్న చిన్న గదులు పెద్దపెద్ద గదులు రూపొందినై వానిలోనే కొన్ని విలాస భవనాలు—రహస్యమందిరాలు గూడ యేర్పడినై. నిత్యదీప ధూపనైవేద్య కర్చులకు వైభవాలకు గాను శాశ్వతంగా కొంతమాన్యం యీయబడింది. ఆలయం మీద ఆలయచిరాస్తుల మీదా సర్వాధికారి మునీంద్రులేయయ్యారు.

మా దేశంలో వెలసిన నటరాజస్వామి స్వయంభూ అనే పిచ్చి నమ్మకం ప్రజలలో పాతుకొని పోయింది. భక్తులు వేలాదిగా రాసాగారు. వారికై సత్రాలు వెలిసినై. "శ్రీనటరాజస్వామి పామరులం కనుక మనతో మాటాడడుకాని మహానుభావుడైన యోగానందమహామునితో ప్రతిదినం కనపడి చెబుతుంటాడు" అనే విశ్వాసం కలిగింది. ఈ యోగీంద్రులే మాకు పలికి మాటాడే దైవమయ్యాడు. ఆయనకు పాదపూజలు సేయువారు కానుక లిచ్చేవారు విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నారు. శిష్యజనం ఆడవారిలో మగ వారిలో కూడా యేర్పడ్డారు.

అంతవరకు బాగానే వుంది.

క్రమక్రమంగా పద్ధతులు మారినై.

భక్తినిలయం కేవలం రక్తినిలయమయింది. యోగానందస్వాముల వారికి యేకాంత సేవలు, పవళింపు సేవలధిక మయ్యాయి. గురువుగారికి ప్రధాన సేవకు లాడవాంౙ్రడయ్యారు. సర్వం భగవతార్పిత మంటూ గురువు గారిని భక్తురాంౙ్రడన్ని విధాలా కైవసమయ్యారు. యోగానంద మునీంద్ర స్వాములవారికి అంతరంగిక శిష్యులైనారు కూడా వారికి దగిన ప్రియురాంౙ్రడతో కేళీవిలాసాలు జరపడం మొదలుపెట్టారు. మధుపానం మాంసభక్షణ లకు హద్దులు లేక పోయినై. దేవాలయ ప్రాకారంలోనే కాకుండా గర్భాల యంలోను దానికి ముందున్న మండపంలో గూడ యింతటి యన్యాయాలు జరుగుతూంటే నటరాజస్వామి చూస్తూ యెందుకు సహించాడో నాకు తోచ దంలేదు.

ఇది యిలాగుండగా మరొకయుద్ధం వచ్చింది.

మాకును మా సరిహద్దు రాజులకు పోరాటాలు పూర్వం నుండి సాగుతునే యున్నవి. కోలా దేశాధీశ్వరాలు పరమదుర్మార్గులు. చంద్రసేన మహారాజ వారిలో మొదటివాడు. పచ్చగనున్న ప్రక్కవారిని చూచి యోర్వ లేరు. మేమిలాగా పూజలు పురస్కారాలలో తలమునిగి యున్నందున రాజ కీయ విషయాలలో యాదమరచి యుంటాం గదా అని తలంచి మాకు గిట్టని వారిని కలుపుకొని అప్రయత్నంగా యుద్ధం ప్రకటించారు.

మా యుద్ధసైనికులు జాగ్రత్త గలవారు. సరిహద్దురాజుల స్వభావం తెలిసిన వారైనందున యెప్పుడూ యాదమరచి యుండరు. యుద్ధంలో పొర పాట్లు సేయువారుకారు. యుద్ధహెచ్చరిక విని నంతనే సమరసన్నా హులై విజయనాదం చేశారు. హేమపురాధీశ్వరులైన మాబావగారుమ గొప్ప సేనలలో వచ్చి మాలో కలిసినందున మా బలం యినుమడించింది. శత్రు

వులు కుట్రలుపన్ని కొన్ని మోసములుచేసి మొదట కొంత విజయంపొందినా మా సేనానాయకులు పిదప మెలకువతో వారిని నోడించడం జరిగింది. మాకు విజయం లభించింది.

చంద్రసేనుడు రాజీకివచ్చాడు.

అతనిని సామంతునిగా యంగీకరించి యుద్ధనష్టం క్రింద కోటివరహాలు పుచ్చుకొని యింటికి తిరిగి వస్తున్నాం. మా బావగారు దారిలో చీలి హేమనగరం వెళ్ళారు. మేము వచ్చేదారిలో కొన్ని పందిళ్ళు వేసీయున్న వానిని చూచి "యివి యెక్కడివి!" అని విచారించుచుండగా యోగానందుడు బయటకువచ్చి "రాజా! మీకు యుద్ధంలో విజయం కలగాలంటూ పరమేశ్వరు నారాధించాను. దైవానుగ్రహం వలన మీరు గెలుపొందడం మాకెంతో ముదావహం. మీ కోసం స్వామిపాదతీర్థం పట్టుకొచ్చేను. మీరంతా వాహనాల దిగి స్నానాలుచేసి అకనపడే దుర్గాలయంలో దేవిని సందర్శించి నేనిచ్చిన దేవతీర్థం పుచ్చుకున్నాక నగరికి జేరడం మంచి" దన్నాడు.

నిజానికి నాకంతకు ముందు వానిమీద నున్న గౌరవాభిమానాలు తరువాత లేవు. లేకపోయినా స్వామివారి పాదతీర్థ మంటున్నారు కనుక కాదన లేక పోయాను. ప్రయాణం నిలిపాం నేను నా కుమారు లిద్దరు ముప్వురం స్నానాలుచేసి దుర్గాదర్శనం చేసుకుని యోగి యిచ్చిన తీర్థం సేవించాం. అంతే మాకు మైకం క్రమ్మి పడిపోయాం. మేము త్రాగింది తీర్థంకాదు. మత్తు నీరు. మత్తుతో మొరలు తెలియకుండ పడిపోయిన మా ముప్వురునూ త్రాళ్ళతో బంధించి యొక కొండలోయలో బడవేయించి వాకిలికి పెద్దబండను పదిమందిచే అడ్డంవేయించాడు యోగానందుడు.

మా ముప్వురను కొండలోయలో బంధించిన యోగి సరాసరి కోలాదేశం పోయి చంద్రసేనునితో మైత్రి కలిగించుకున్నాడు. అంతకు ముందు మేము మేము చేసికొనిన నిబంధనల నన్నింటినీ రద్దుచేయించాడు. ఇక మీదట మా రజితపురాన్ని యోగానందుడు పాలించే లాగునను. సంవత్సర మొకటింటికి లక్షవరహాలు చంద్రసేనునికి కప్పమిచ్చే లాగునను ఎవరైనా దండెత్తి వచ్చిన పక్షమున చంద్రసేనుడు సేనలతో వచ్చి యుద్ధం చేయులాగునను నూతన నిర్ణయాలు చేసుకున్నాడు. తరువాత చంద్రసేనుడు కూడ మా నగరానికి వచ్చి పుర ప్రజల ముందు మీ ప్రభువులైన హరిచందన మహారాజావారు వారి కుమారులిద్దరూ యుద్ధంలో చనిపోయినందున యీ రాజ్యం మా వశమయింది. ఇక మీద మాకు ప్రతినిధిగ యోగానంద మునీంద్రుల వారు మీకు పాలకులైయుంటారని చెప్పడం జరిగింది.

యోగానందుడు ముని యైనందున కత్తిపరిచయం లేక భయపడి యిద్దరు రణయోధులను తనకు అంగరక్షకులుగా నియమించుకున్నాడు.

పగవారు వచ్చి రాజ్య మాక్రమించడం తెలిసికొనిన మహారాణి భయపడి రహస్య మార్గముల ననుసరించి తప్పించుకొని పోయి హేమనగరంలోని యశోవర్ధనుని యొద్దను చేరింది. వైజయంతి మాటలనా యశోవర్ధనుడు నమ్మలేక పోయినాడు. "అమ్మాయీ! బావగారును యువరాజులును యుద్ధంలో చనిపోయినమాట అబద్ధం. నేను గూడ యుద్ధంలో వున్నాను. మనకే సంపూర్ణ విజయం లభించింది.

చంద్రసేను డోడిపోయి మనకు కోటి వరహాలిచ్చి రాజీ చేసుకున్నాడు. తరువాత మేమంతా తిరిగి వచ్చేటప్పుడు నీ పెనిమిటినీ-నీ కుమారులను రజితనగరం వైపు సాగనంపిన తరువాతనే నేనిటు హేమనగరం

చేరుకున్నాను. ఇపుడు నీ మాటలు వింటూంటే నాకు మతిపోతూంది ఇంతలో చంద్రసేనుడు రజితనగరం రావడం-యోగానందమునిని ప్రభువుగా సింహాసన మెక్కించడం యెలాగా జరిగినవో నమ్మలేకున్నా"నని విస్తుబోయాడు.

వైజయంతికి యిపుడు కాస్త వూరట కలిగింది "అన్నయ్యగారూ మీర బద్ధం చెప్పరు. నా పెనిమిటీ—నా కుమారులు జీవించే యుంటారు. ఈ యోగానందముని మహా క్రూరుడు వాడు చూడడానికి మునీంద్రుడేకాని అంత కిరాతకుడింకొకడుండడు. వాడింతకు ముందే రజితనగరమునంతాభ్రష్టు పట్టించాడు. ఇపుడు గూడ యేదో కుట్రచేసి యుంటాడు. మరి మీ బావగారు మీ యల్లుండ్రే విషవలయంతో చిక్కుకున్నారో యే బాధలు పడుతున్నారో" అని కంట తడి పెట్టింది.

యశోవర్ధనుని గుండె కరిగిపోయింది. "అమ్మాయీ! దిగులుపడకు మన పరివారాన్ని నియోగించి మనవారెక్కడనున్నా యిక్కడకు వచ్చే యేర్పాటులు చేస్తాను" అని చెప్పి వెంటనే చారులను పిలిచి మీరిదేపోయి హరిచందన మహారాజా వారు కుమారులతో గూడ యెక్కడనున్నారో తెలుసుకొని రండి" అని యాజ్ఞాపించాడు. వైజయంతీ మహారాణి యశోవర్ధనుని చెంతనే యున్నది.

మరుద్వతీ నగరంచేరిన మహారాజు

కొండగుహలో బంధింపబడిన మాకా దినమంతయు స్పృహ లేక పోయింది. మరునాటి యుద్ధయాన మెలకువ వచ్చి చూడగ మా ముప్పురి కాలుసేతులు త్రాళ్ళతో కట్టివేయబడినై. మేము ముప్పురము దప్ప యింకె వరును లేరు. మేమొక లోయలో పట్టుబడినట్లుగ గ్రహించుకో గలిగాం.

కొంతసేపటికి యిదంతా యోగానందముని యిచ్చిన తీర్థప్రభావమని మాకు బోధపడింది. ఎలాగైనా ప్రమాదంలో బడినవారు రక్షణోపాయం వెతకు కొనడం సహజమేగదా! ముందు నా కుమారులిద్దరూ యొకరి యొద్దకొకరు చేరి యొకరిచేతి త్రాటిముడు లింకొకరు విప్పుతూ బంధవిముక్తులయ్యారు. తరువాత వారిద్దరూ నాకున్న కట్లు విప్పి తప్పించారు.

మేము ముగ్గురమూ కలసి గుహవాకిలికి అడ్డమున్న రాతిని తప్పించుకొని వెలుపలిరావలయునని ప్రయత్నించితిమి కాని బండ చాలపెద్ద దయినందున కదలలేదు. మా కన్నపానములు గూడ లభించలేదు. మూడవ నాటి యుదయాన బండ నెవరో కదిలించుచున్న చప్పుడు వినబడింది. ఐతే ఆ రానున్నవారు మాకు పగవారై యుంటారని ముందపోహ పడ్డాం. ఇంతలో యశోవర్ధనుని కంఠం వినిపించి మా కమితానందం కలిగింది. మరికొంత సేపటికి దారిచేసుకొని లోపలకు వచ్చి జరిగినదంతా చెప్పి మా ముగ్గురను వెంటబెట్టుకొని హేమనగరం తీసుకొని పోయాడు—యశోవర్ధనుడు.

జరిగిన కథంతా తెలుసుకున్నాం.

నా యింటికి పోవడానికే నాకు భయ మయింది.

నేను పెంచిన పామే నన్ను కాటువేసింది.

ముందా చంద్రసేనుని కన్న యీ యోగానంద మునికే హత మర్చాలను కున్నాం మంది మార్బలంతో పెద్దయెత్తున రజితపురం రావ డానికే బయలుదేరాం కూడానుమళ్ళీ మా కింతలో ఇంకొక యాలోచవకలిగింది. ఈ ముని ముచ్చుదేముంది! కత్తికట్టగలడా? కదన మాడగలడా! ముందా కోలాధిపతినే బంధించడం మంచిదని అనుకొనినందున చంద్రసేనుని మీదికి మరలించాం. మొదటి దెబ్బతోనే చంద్రసేనుని బంధించాం. తరువాత

శరవేగంతో వచ్చి రజితపురం కోటను ముట్టడించాంగాని యోగానందుడప్పటికే కోటలోలేకుండా నగరంలోలేకుండ దేవాలయంలోను లేకుండ యెక్కడికో పలాయనం చిత్తగించాడు. మళ్ళీ మాకు కోట సాధీనమయింది. నేను నా సింహాసనం అలంకరించాను. ప్రజలంతా ఆనందోత్సవాలు జరుపుకున్నారు.

చంద్రసేనుని తలదీయించడాని నిశ్చయించుకున్నాం కాని అతడు మళ్ళీ పాదాలంటి శరణకోరాడు. పరమ శత్రువునైనా శరణన్నప్పుడు చంపడం మా సాంప్రదాయమేలేదు. అలాగానని యీ తుచ్ఛపురుగును దయదాల్చితే యెప్పుడే ప్రమాదం రాగలదో చెప్పలేం. ఒకసారి యుద్ధంలో పరాజయిం పొంది క్షమాపణ చెప్పుకున్నాడు. సంధి నియమాల కంగీకరించాను. కాని యెవడో యేవో చెప్పితే విని మాటతప్పి అవకాశం ననుసరించి మన్నియిన వారికే మహాపకారంచేసిన ద్రోహి నెలా చంపకుండ విడవడం? అందుకని వాని ప్రాణాలు మాత్రం తీయకుండా బ్రతికినంతకాలం కఠిన కారాగార శిక్షవిధించాం.

అటు తరువాత యింతచేసిన యోగానంద మునిని నిలువునా చర్మమొలిపించినా పాప ముండదని పట్టుకొనడానికి అప్పటి నుండి యిప్పటి వరకు గాలిస్తునే యున్నాం. కోటలోగాని, నగరంలోగాని, ఆలయంలోగాని వాని జాడ కనపడనేలేదు. అప్పటినుండి మకు సాధువులంటె సహింపరాని క్రోధమేర్పడింది. ఆ కోపంతోనే నేను సాధువనేవాడు కనబడితే నా దగ్గరకు తీసుకొని రాకుండగనే విచారణ లేకుండగనే వెంటనే యురిదీయించండి అని ఆజ్ఞాపించిన మాటైతే నిజం. అదొక విధంగా నీ వంటి యుత్తమునకు యిబ్బంది కలిగించినందులకు నేను మిమ్ము క్షమాపణ గోరుకుంటూన్నా"నని మనసులోని బాధ వెలబుచ్చాడు.

క్షమాపణ అన్నందుకు సుధాకర్ యెంతగానో నొచ్చుకున్నాడు.

మీరంతమాట అనమాటనకండి. మీ యంతవారిని క్షమించే యధికారం నాకులేదు. నేనన్ని విధాలా మీ కన్న చిన్నవాడను. అంతేకాకుండా నాకు కావలసిన మూడవ ప్రశ్నకు సమాధానం తెలియచేసిన మాహోపకారులు. ఈ నాటినుండి మనం బంధువులం. మీరున్నూ నా వెంట మరుద్వతీ నగరం దయచేయవలసిందిగా ప్రార్థన ఇప్పటికే కాలాతీతమయింది. అక్కడ మా చింతామణీ మా మామగారు నా తల్లిదండ్రులంతా నారాకకెదురు చూస్తుంటారు.” అన్నాడు సుధాకర్.

యశోవర్ధనుడానందించి “కుమారా! నీవు చరితార్థుడవు. నిన్నుగన్న తల్లిదండ్రులు పుణ్యనీయులు మేము నీ వెంట మరుద్వతీనరగం వచ్చి గుప్తయోగి పేరున వింత ఘోరకలి చేయుచున్న యోగానందుని గ్రుడ్లు పీకకుండ నాకు మనిశ్చమిత ముండదు. అంతకన్న నేను కోరేదింకొకటుంది. నీ తల్లిదండ్రులను చూచి యానందించడం నాకు ముఖ్యమయిందిగా భావిస్తున్నాను.

సుధాకర్! నీవు చాలదూరం శ్రమబడి వచ్చావు. తిరిగి మనం చేయవలసిన ప్రయాణం గూడ చాల భారమయింది. అందుకని నీవిక్కడ నాలుగు దినములైనా విశ్రాంతి తీసుకొనడం యెంతయినా మంచిది. యీ మధ్యలో నేనిక్కడ సైనికులకు హెచ్చరిక చేయిస్తాను. సేనలకు మనకు కావలసిన ఆహారపదార్థాలకు, ఆయుధ సామగ్రిని సమకూరుస్తాను. మేమిచటనుండి బయలుదేరుచున్నటులను, మీరుకూడా మీమీ పరివారాలతో, తగిన ప్రయత్నములతో బయలుదేరి మరుద్వతీనగరానికి రావలసినదిగా కాంశ్య నగరానికి వార్తాహరులను పంపించే యేర్పాటులుచేస్తా” నన్నాడు.

సుధాకర్ యశోవర్ధనునికి ధన్యవాదాలు చెప్పాడు.

యశోవర్ధనుడు అప్పటికప్పుడే విశ్వాసపాత్రులైన వార్తాహరులను రావించారు. వచ్చిన వారిని రెండుజట్లుగా విభజించి మీలో ఒక జట్టు కాంశ్య నగరం పోయి విజయశేఖరమహారాజుగారి తోడను యింకొకజట్టు యిలా నగరం పోయి జయసేన మహారాజా వారితోడను పరిచయములు చేసికొనిన తరువాత "గుప్తయోగి యిచ్చిన మూడు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు సేకరింప వచ్చిన యువరాజా సుధాకరుడు పూర్తి విజయం సాధించాడు. రజితనగరాధీశ్వారులు యశోవర్ధన మహారాజా వారిని వెంటబెట్టుకొని తగిన సేనలతో మరుద్వతీనగరం జేర ప్రయాణం సాగించుచున్నాడు. మీరును మీమీ పరివారములతో వెనువెంటనే మరుద్వతీనగరం చేరరావలసినదిగా మీకు వార్తలంపించినా రావలయు"నంటూ నియమించారు.

సుధాకరుడు లేచి విడిది భవనం వైపు నడిచాడు.

సుధాకరుని పునరాగమనము

మరుద్వతీనగరంలో మర్మయోగి తలపెట్టిన మారణహోయం జరుగుచునే వుంది. చింతామణి అంద చందాల గొప్పతనం విని ఆమెను వివాహ మాడవలయుననుభ్రాంతితోనీవు ప్రశ్నలకుసమాధానము చెప్పబోయి చెప్పలేక ప్రాణాల గోల్పోయిన రాజమార్తాండుల సంఖ్య యిప్పటికి తొమ్మిది వందల తొంబది తొమ్మిదయింది. శ్రీమంతమహారాజు తన మూలముగా యిందరు యువరాజులు హతమై పోయినందున విచారంతో కుమిలి పోతున్నాడు.

చింతామణి కూడా ఒకొక్కప్పుడు తన పరిస్థితిని గురించి "యీ ముని ప్రశ్నలు ప్రశ్నలనిపించుకొనవు వీనికి సమాధానములే వేదశాస్త్రములం

దైన యుండదగినవికావు. ఇకవీనికి సమాధానం చెప్పగలవారెవరు యుందరు ఐనప్పుడు నేనిట్లేపెండ్లి పేరంటములు లేక బ్రతికినంతకాలమూ బ్రహ్మ చారిణినిగా యుండి పోవలసినదేనా! నామీదనే యెన్నో బ్రమలు పెట్టుకొన్న నా తల్లిదండ్రులు నన్ను గురించి యెంతగా చింతపడుచుండిరో గద! సంతానంలేని ధీమంతరాజా వారికి నేను పుట్టకపోయినను వారికిన్ని యగచాట్లు కలిగియుండేవికావు.

అయ్యో! ఈ పాపిష్టి నియమంబున కట్టుబడి మా బావ ప్రభావరుని నేనే చేతులార చంపుకొంటిని. ఒక్కగా నొక్క కొడుకుమ గని నా కరవాలన కర్పించిన మా యుత్తమామలు శకుంతలాదేవీ సూర్యవర్మమహారాజు మొదలైనవారు నన్నెంత క్రూరురాలినిగా నిందించుచుండిరోగదా! అదటులుండగా ప్రశ్నలను సమాధానం సేకరించుకొని వస్తాను. మా చింతామణి శరలు విడిపిస్తాను. మా అత్తమామలనే గాక మీ యందరిని సంతోష పరుస్తానని నా స్నేహితురాలు మంజులతో శపథంచేసి పోయిన మా చిన బావ సుధాకరుడెక్కడ తిరుగుచున్నాడో! ఏమిచేయుచున్నాడో తెలియదు. అంతఃపురం దాటి బయట అడుగిడని రాజకుమారుడు నా మూలముగ యే యడవులు బట్టి తిరుగుచున్నాడో? ఎన్నిబాధలు పడుచున్నాడో? వేళ కన్నపానాదులు లేక యెన్ని బాధలు పాలయ్యాడోగదా!

అదిగాక నా ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పవలయునని వచ్చి యిచట యీ విషవలయంలో చిక్కుబడినిష్కారణంగా హతమైపోయిన యిందరు రాజకుమారులను గురించి వారి తలిదండ్రు లెంతగా వాపోవుచుండిరో? నన్ను నా తల్లిదండ్రుల నెట్లు నిందించుచున్నారోగదా! అట్లనుకొని యీ బాధలు భరించలేక—ఎదిరించితే మునీంద్రుడేమైనా శపించునేమొ నన్న భయంతో కంట తడిపెట్టుకుంటుంది.

తొమ్మిదివందల తొంబది మంది రాజకుమారులు ఇప్పటికి వధింప బడినందున గుప్తయోగి తన సంకల్పం ఫలించబోతూన్నదిగదా యని పొంగి పోతున్నాడు. మూడురకాల ముప్వురను మోసగించాడు. కాని ముగ్గురి దగ్గర తన పొరపాటు చిక్కిపోయినందున పారిపోయి వచ్చాడు. ఐనా వానికి బుద్ధి రాలేదు. వీరందరి జయించి తన గుప్పిటలో పట్టుకోవాలనే దురభిప్రాయం యింకా పాతుకపోయింది. మహాకాళీ యొద్ద వేయిమంది రాజకుమారులను బలియిస్తే దేవి దర్శనమిచ్చి ప్రపంచంలో యెవరికీ లభింపని మహాద్భుత శక్తులనన్నింటిని తనకు సిద్ధింప చేయిస్తుందని భ్రాంతిపడ్డాడు.

వేయి మంది రాజకుమారులను బలీయడం తనకు సాధ్యపడే పని కాదు.

దానికే యుక్తిపన్నుకొని వచ్చాడు.

ఈ చదరంగంలో ధీమంతమహారాజావారి నౌక పావులాగా! చింతామణి నౌకపావులాగా యిప్పటిదాకా యుపయోగించుకొని యింతఘోరం చేయించాడు. ఇంకొక రాజకుమారుడు వస్తే తన నిర్ణయం ప్రకారం వేయి మందిని బలియిచ్చిన వాడవుతాడు. లోపల కాళికాలయం గూడా గట్టించాడు. అమ్మవారికి ప్రతిదినం గుగ్గిలం ధూపంగవేస్తుంటాడు. ఇదంతా గమనించుచునే యున్న చింతామణి స్నేహితురాలు మంజుల యేమీ తెలియనట్లుగా నటించుతూంది.

దేశమంతటా కలవరం పెరిగిపోయింది. ఇంతమంది రాజకుమారుల చావుకు కారణమైన ధీమంత మహీపాలునిమీద సాటిరాజులకున్న గౌరవ మర్యాదలు నశించిపోయినై. అదే సమయమని మరుద్వతీ పురాధీశ్వరునిపై విరోధంగల రాజులంతా దుష్ప్రచారం చేయ ప్రారంభించారు. ముఖ్యముగా

కొడుకులను పోగొట్టుకొనిన తల్లిదండ్రుల కడుపులు మండిపోయినై. అవసరమైతే ధీమంతుని మీద యుద్ధంచేసి గుప్తయోగి యున్న మందిరాన్ని నేలమట్టం చేద్దామనే నిర్ణయంతో దేశదేశాల నుండి రాజులు వారివారి బలగాలతో వచ్చి పట్టణమంతటా గూడారాలు వేశారు.

కొందరు రాజసభకు పోయి "ధీమంతా! ఏమిటి యీ ఘోరం? ఎందుకిలా మారణహోమం చేయిస్తున్నావు? మేం మీకేం అపకారం చేశామని మా కుమారులనందరికీ నాశనం చేయిస్తున్నావు. నీకు కుమారులు పుట్టలేదని మా కుమారులను నీ పొట్టనబెట్టుకుంటే నీకు వచ్చినదేమిటి? నీ కిష్టమైతే యేరాజకుమారునికో యొకనికి నీ కూతురునిచ్చి పెండ్లిచేయడం కాకపోతే నీ పుత్రికారత్నములను నీ యింటినే కూర్చుండ బెట్టుకోవడం చేయదగింది కాని ప్రశ్నలనే పేరుతో పిలిపించి ప్రాణాలు దీయడం మంచిపనికాదు. దేశదేశాల రాజులంతా నీ మీద యుద్ధానికి వచ్చారు. మాకేం సమాధానం చెబుతావు!" అని యొత్తిడి చేశారు.

ధీమంతుడంతట వచ్చినవారందరికి నమస్కారం చేసి "అయ్యలారా! మీకన్యాయం జరగలేదని నేనడంలేదు. నా బిడ్డ యిపుడు చావుబ్రతుకులు గాకుండ పామునోట చిక్కిన కప్పలాగా నలిగిపోతూంది. ఆమె చనిపోయినా ఒక్కసారి యేడ్చి వూరుకొందుము గాని నిత్యమనుభవించే యీ యమయాతనలు చూచి మా కడుపులు రంపపుకోతలు కోసివేస్తున్నాయి. ఇది ముమ్మాటికిని సత్యం. ఆ పరమేశ్వరుడు నన్నేంచేయనున్నాడో తెలియదు. ఇక మీయిష్టం. మీరేం చేయదలంచుకున్నా నేను తలవంచక తప్ప"దన్నాడు

ధీమంతుడు చెప్పినదిగూడ నిజమే.

ఇప్పుడేమిటి చేయడమని అందరాలోచనలో పడ్డారు. రాజులంతా—

ఇంతలో "సుధాకర యువరాజావారికిజై - సుధాకర యువరాజా వారికిజై" యనేనినాదాలు దిక్కులు పిక్కటిల్లేలాగా మారుమ్రోగినై. మహా నందంతో ధీమంత మహారాజు కోట వెలుపలకు వచ్చాడు. విజయసమేతంగా వస్తూన్న సుధాకర్ చుట్టు ప్రజలు గుంపులు గూడారు. సుధాకర్ ప్రక్క యింకా క్రొత్తవారున్నారు. అంతదూరం నుండే మామగారిని చూచిన సుధా కర్ గుంపునంతా త్రోసుకుంటూవచ్చి ధీమంతునికి పాదాభివందనం చేశాడు. ధీమంతుడు సుధాకరు నాలింగనం చేసుకొని "క్షేమంగా తిరిగి వచ్చావా నాయనా! నీ రాకకోసమే ప్రతినిమిషం యెదురు చూపులు చూస్తున్నాం" అన్నాడు.

"మీ దయవలన క్షేమంగా విజయంసాధించుకొనే వచ్చాను. మామ గారూ! గుప్తయోగి ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పి వానినంతం చేస్తాను. ఇరుగో–యీ వచ్చినవారు రజితపురాధీశ్వరులైన యశోవర్ధనమహారాజావారు అరుగో అక్కడున్నవారు కాంశ్యనగరాధీశ్వరులైన విజయశేఖర మహా రాజావారు. అరుగో! ఆ వచ్చుచున్నవారు యిలాపురాధీశ్వరులైన జయిసేన మహారాజావారు. వీరందరూ యోగిప్రశ్నలకు సంబధించిన వారే"నన్నాడు- సుధాకర్ విజయగర్వంతో–ధీమంతుడానందంతో ఆ వచ్చిన వారందరకూ యథోచిత మర్యాదలు చేయించారు.

చింతామణీ సుధాకరుల కళ్యాణము

మరునాడు తెల్లవారింది. తెలవారకముందే గుప్తయోగి భవనం చుట్టు దేరాలు నిర్మింపబడినై. ఆసనాలు గూడ అమర్చబడినై. జనం గుంపులు గుంపులు గూడారు. ధీమంత మహారాజు నిండుకైనం తగ్గకుండా వచ్చి

ప్రక్కగ కూర్చున్నాడు. ఆయన వెంటనే బావమరదులు సూర్యవర్మ చంద్రవర్మ మహారాజులువచ్చి ప్రక్కగ కూర్చున్నారు. ఆ వరుసతో జయ సేన మహారాజు — విజయశేఖర మహారాజు — యశోవర్ధన మహారాజులు గూడ వచ్చి కూర్చున్నారు. వారివెనుక రాజ కుటుంబాలకు సంబంధించిన బంధువులు మిత్రులు మొదలయిన వారంతా వచ్చి వారివారి స్థానాలలో ఆశీనులయ్యారు.

సుధాకరుడు వచ్చి సరాసరి గొలుసులాగి గంట మ్రోగించాడు.

రాజభటులు వారి ధర్మము ప్రకారము సుధాకరుని వెంటబెట్టు కొని పోయి చింతామణి ముందు నిలబెట్టారు. చింతామణి ప్రశ్నలడగడం ప్రారంభించింది. ఐతే ఆమె మనసులో బావగారిని చూచినంతనే ధైర్యం వచ్చింది. రాజకుమారా! ఇదుగో! మొదటిప్రశ్న అడుగుచున్నాను. సర్వమూ సన్యసించిన పరిశుద్ధ మునీంద్రుని చందంబున నటించిరాజాదరణము పొంది. పూజాది మరదలకు మచ్చికపడి మహామంత్రి నమాంతంగా సంహరించి ప్రియురాలితో గూడ సరిహద్దు రాజ్యానికి పారిపోయిన కపట సన్యాసి యెవరు? సరిహద్దు రాజులవైరము లెట్లున్నవి? ఆ రాజు లెవరు? వారి పేరు లేమిటి? దీనికి సమాధానం చెప్పుమన్నది.

సుధాకర్ వెంటనే "చింతామణీ ఇది జరిగింది యిలా నగరంలో. జయసేన మహారాజుగారిని నమ్మించి స్వాములవారుగా నటించి తిరువేంగళాం బకు మచ్చికబడి మహామంత్రిని చంపి అవంతీపురం చేరి అక్కడ తను నమ్ముకొని వచ్చిన స్త్రీని హత్యచేసిన యనంతరం కాంశ్య రజితనగరాల లోను యిటువంటి దుర్మార్గాలు చేసి వచ్చిన సన్యాసియే మీ గురువు గుప్త యోగి. సరిహద్దురాజులు సఖ్యముగనున్నారు! ఆ రాజులైన జయసేన గణ

పతిసింహ మహాప్రభువులు యిపుడిక్కడకు వచ్చియున్నారు. ఇక రెండవ ప్రశ్ననడుగు" మన్నాడు.

చింతామణి సుధాకర్‌తో "తన నుండి రక్షణపొందిన రాజుకు విశ్వాస పాత్రుడుగ నటించి వాని చెఱశాల యందున్న శత్రురాజదంపతు లను బందీల నుండి తప్పించిన తరువాత వారిని విడదీసి రాణిపొందుగోరి మోసపోయిన యోగీంద్రుడెవరు? అతడిపుడెక్కడున్నాడు? తిరిగి యారాజ దంపతులు కలిసికొన్నారా! ఇపుడేమి చేయుచున్నారు. వారిపేరులేమి" దీనికి సమాధానం చెప్పుమన్నది.

సుధాకర్ వెనుకాడక "చింతామణీ! ఇది జరిగింది. కాంశ్యనగ రంలో మొదట నొక రాజునకు రక్షరేకునిచ్చి వశపరచుకొని నిషాద పురా ధీశ్వరుని కుటుంబ సమేతంగా చెఱశాల యందుంచునట్లు చేసి తరువాత ఆ రాజదంపతులను కారాగారం నుండి తప్పించి వెంటగొనిపోయి దారిలో పెని మిటిని మోసగించి భార్యను పొందబోయి వంచింపబడిన తరువాత రజితనగ రంలోను నానారభసచేసి వచ్చిన హఠయోగి మీ గురువు గుప్తయోగి. ఆ రాజ దంపతులైన రాణీరత్నప్రభా కేదార గుప్తమహారాజులా మరునాడే కలుసు కున్నారు. కాంశ్యనగరాధీశ్వరుడైన విజయశేఖరవర్మ మహారాజ కేదార గుప్తరాజు లిపుడిక్కడకు వచ్చి యున్నారు—ఇక మూడప్రశ్న నడుగు" మన్నాడు.

చింతామణి "రాజకుమారా రాజకుమారీ వివాహ సమయంలో ప్రవేశం కల్పించుకొని, ఆ రాజును వంచించి ఆలయపాలకుడై యుండి నమ్మి సేవించిన రాజును వాని కుమారులను మోసంతో బందీలనుగావించి పరాయి రాజుల చేయికలిపి మొదటి రాజ సింహాసన మాక్రమించిన సాహసి

యెవరు? అతడిపుడెక్కడనున్నాడు? ఆ రాజ దంపతులేమి చేయుచున్నారు. వారెవరు దీనికి సమాధానం చెప్పు"మన్నది.

సుధాకర్ నిర్భయముగ "చింతామణీ ఇది జరిగింది రజితనగరంలో నూతన వధూవరుల నాశీర్వదించుచు పరిచయం కల్పించుకొని వట రాజ దేవాలయం నిర్మించి యుద్ధంలో నుండి విజయం పొంది వచ్చువచ్చు తండ్రి కొడుకులను దారిలో వంచించి బంధించిన తరువాత ఓడిపోయిన పగవాని సాయం గోరి ఆదరించిన రాజసింహాసన మాక్రమించిన యోగానందుడే మీ గురువు గుప్తయోగి. అ రాజదంపతులు సుఖముగనే యున్నారు. వారిలోని హరిచందన చంద్రసేన మహారాజ లిపుడిక్కడనే యున్నారు" అన్నాడు.

చింతామణి యడిగిన మూడు ప్రశ్నలకు సుధాకర్ సమాధానం చెప్పాడు. చింతామణి గురువుగారి వంక చూచింది. ఆయనక్కడలేడు. మొదటి సమాధానం వింటూనే యోగి ప్రాణాలు లేచిపోయినై. అక్కడనుండి తప్పించుకొని పోవడానికి ప్రయత్నించాడు. కాని యీ సారి పోలేకపోయాడు. అంతకుముందే రాజసేవకు లాయుధాలు ధరించి మందిరంచుట్టూ కాపలాలు గాయుచున్నందున వెంటనే వారిచేతులలో పట్టుబడిపోయాడు. సన్యాసి గురువుగారు తన్ను పట్టుకున్న భటులను బెదిరించిచూచినా. లంచాల భ్రాంతి చూపినా ఫలితం లేకపోయింది.

కాలుచేతులు విరచికట్టబడిన రాజ గురువు పదిమందిలో నేరస్థుడై చిక్కుబట్టాడు. యిలా నగరం కాంశ్యనగరం రజితనగరాలనుండి వచ్చిన రాజులు మునీంద్రుని దురాగతా లన్నింటిని బట్టబయలుచేశారు. ధీమంత మహారాజు వానిని కరవాలంతో తెగ వేయబోయాడు.కాని సుధాకర్ మామ

గారిని వారించి—వెంటనే దొంగ సన్యాసికి పళ్లూడగొట్టించాడు—మంగలిచేత తల నున్నగా గొరిగించారు—సున్నపుబొట్లు పెట్టించాడు—పాత చెప్పులదండ మెడలో వేయించాడు—గాడిద మీదెక్కించారు. పదిమంది రాజసేవకులనుపిలిచి మీరీ తనిని మన మరుద్వతీ నగరంలో వీధి వీధులలో త్రిప్పుకొని తీసుక రండి అని నియోగించాడు.

గాడిదనెక్కి వీధులలో తిరిగేటప్పుడు ప్రతి యింటిముందాడ వారు పేడ కలిపిన నీళ్ళు యోగి మొగానగొట్టారు. చీపురు దెబ్బలు—చెప్పుదెబ్బలు తిన్న యోగి మరునాడు నగరం నుండి పారద్రోలడంతో ఆ పీడ వొదిలి పోయిందనుకున్నారు.

తరువాత చింతామణి సుధాకరులకు వివాహ మతి వైభవంగా జరిగింది.

సుధాకర్ తన వజ్రపురానికేకాకుండా పెదతండ్రిగారి ఉజ్జయినీనగరానికి మామగారి మరుద్వతీ నగరానికి గూడ ప్రభువులయ్యారు. ప్రజల కోరిక మీద రాజకుమారుకు యింత చరిత్ర జరిగిన మరుద్వతీ నగరంల్లో సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకం గూడా చేసుకున్నాడు. బంధువులు మిత్రులేగాకుండా పరిసర రాజులూ, యితర దూర దేశాలనుండి వచ్చిన ప్రభువులంతా నూతన రాజదంపతులకు ఘన సన్మానాల్లు బహూకరించారు.

ధర్మం జయించింది—

కధ కంచికి—మనమింటికి.

మంగళమ్

C
894-8133
N4a